

શ્રી
મચ્છવેધ.

બનાવનાર,
બ્યાસ વલ્લભરામ સુરજરામ-અમદાવાદ.

ક્રપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

બુકસેલર જિઠાલાલ મનસુખરામ ભટ્ટ.

મુ. ડાકેર.

તથા

બુકસેલર ચમનલાલ લલ્લુભાઈ ઠ. કાલુપુર ટંકશાળા.

અમદાવાદ.

આવૃત્તિ ૧૦ મી.

પ્રત ૧૦૦૦૦

સને ૧૯૨૯

પ્રસિદ્ધ કરનારે મર્ચ દક્ષ પોતાના સ્વામીન રાખ્યા છે.

અમદાવાદ-શાહપુર નવીપાળમાં આવેલા શ્રી 'પ્રગ્લ્હીતાર્થ' મુદ્રાલય 'માં
પટેલ સોમાભાઈ દક્ષપતરામે છાપ્યો.

દીંમત ૦-૧૨-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૌટુંબી સંગ્રહ

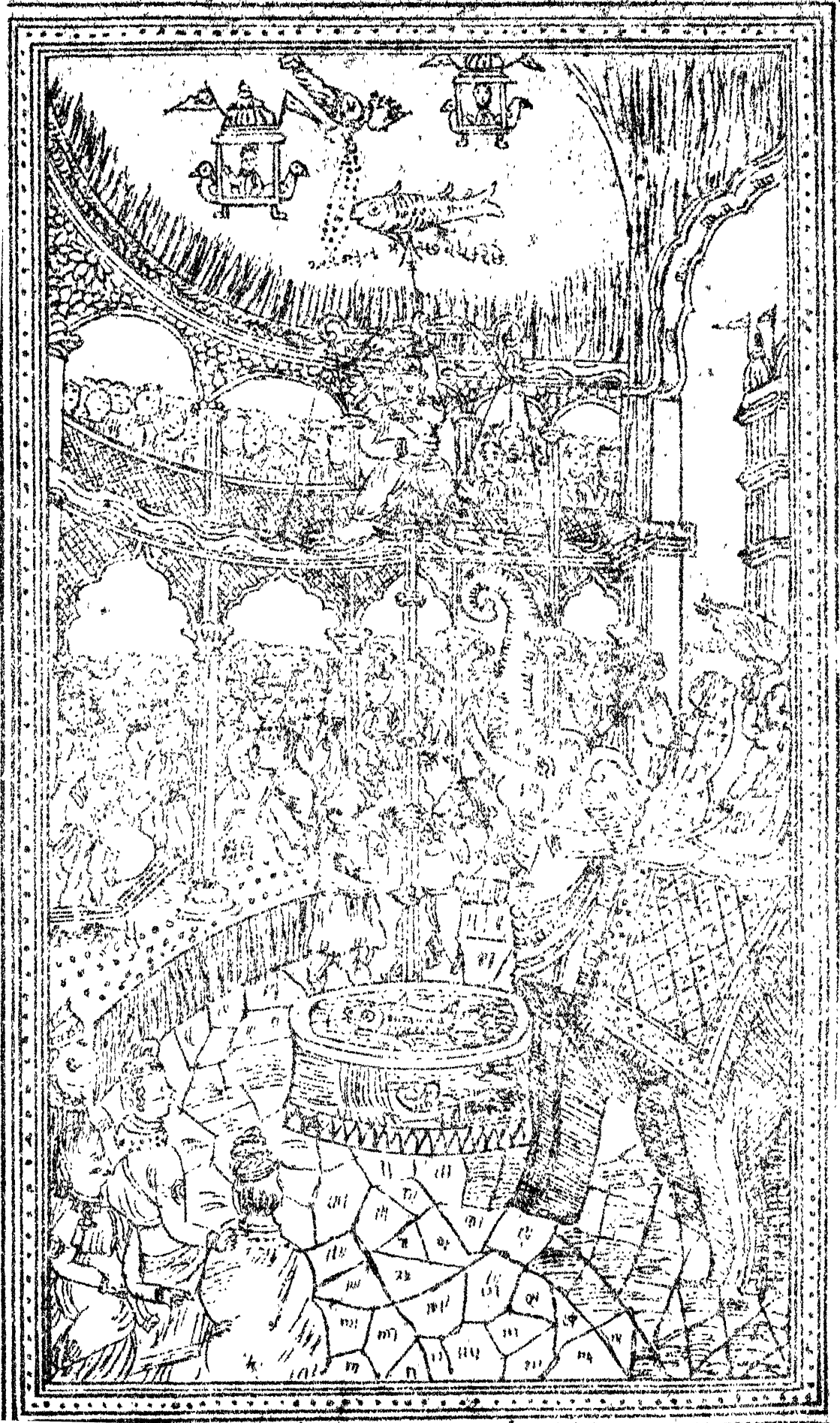
ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌટુંબી સંગ્રહ]

અનુક્રમાંક ૧૪૪૮૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ મરજીએધ

વિગય ૨ : ૧

મન્છવેવ!

કડવું ૧ રાગ સાખિની છાયા.

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, મુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું મન્છવેધનો મહીમાય ॥૧॥ પંચાળ દેશ સોહામણો છે, ત્યાં
નો ઠંપતરાય; તેને પેટ છે દીકરો પણ, પુત્રીની થઈ ઇચ્છાય ॥ ૨ ॥
માટે પોતે યજ્ઞ આરંભ્યો, વરણ વિપ્રનાં કરિયાં; તે રાયને ઘેર દીકરો
દીકરી; કોણ કયાંથી અવતરીયાં, ॥૩॥ એક દહાડો બ્રહ્મપુરીમાં વેદભણે
બ્રહ્માય; ત્યાં અચાનક મહાદેવ આવ્યા, સાંભળવા મન થાય. ॥૪॥
આસનવાળી બેઠા સાંભળવા અતા આનંદ મુખ, ચાર મુખે વેદ બ્રહ્મા
ભણે તેમાં પાંચમું મુખ ॥૫॥ એકાક્ષર ભાંખેથી પડે ભંગ, મહાદેવને
ચઢી રીસ; ત્રીસુળ મારી બ્રહ્માજીનું છેદ્યું પાંચમું શીશ. ॥૬॥ એટલે
લાગી બ્રહ્મહત્યા શીવ સ્વરૂપ થયું શામ; તવ મહાદેવ પસ્તાવા લાગ્યા
આ શું કયું મેં કામ ॥૭॥ એમ જાણીને બ્રહ્માન નમ્યા, તમે ગુણી હું
આપ; તમારું મેં મુસ્તક છેદ્યું, મુજને લાગ્યું પાપ. ॥૮॥ તે પાપ
મહાર કરો નીવારણ એરે વારંચી દેવ બ્રહ્મા કહે ચાલો વિષ્ણુ પાસ
એમની કરીએ શેવ ॥૯॥ એમ કહીને બંને ચાલ્યા, વૈકુંઠ વિશેજય;
વિષ્ણુ નારાયણ બીરાજેલા, આવ્યા શીવ બ્રહ્માય ॥૧૦॥ વિષ્ણુએ કહ્યું
કેલાસપતી કેમ થયા છો શામ; શીવ કહે શીશ છેદ્યું બ્રહ્માનું કીધું
અઘટતું કામ ॥૧૧॥ તેથી મને બ્રહ્મહત્યા લાગી તે નીવારો નાથ; વીષ્ણુ-
એ હત્યાને કહ્યું, જોડીને બેઠે હાથ. ॥૧૨॥ એરે હત્યાય મુખ્ય મહા-
દેવને હું કષ્ટ તારું કાપું; મહાદેવજીએ પાપ કયું તો માગે તે દંડ
આપું, ॥૧૩॥ હત્યા બોલી એ મહારાજ, દંડ લેવા મુજ લક્ષ, હરાડ-
ક્ષોણી સેન્યા કેરું આપો મુજને ભક્ષ ॥૧૪॥ વિષ્ણુએ કહ્યું કબુલ મારે
વચન માની લેવું; કૃષ્ણ અવતારે હરાડ ક્ષોણી ભક્ષ તમેને દેવું ॥૧૫॥
એવું વીષ્ણુએ વચન આપ્યું, ત્યારે હત્યા છુટી; તે પછી બ્રહ્માન
શીવજી આશ્રા લે ગયા ઉઠી ॥૧૬॥ તે પછી કૃષ્ણ અવતાર થયો,
હત્યાની શી થઈ પેર દીકરી થઈને અવતરી, મેઘાવી રૂપીને ઘેર ॥૧૭॥
મેઘાવીનામના એક રૂપી રહેતા હતા અરણ્ય, શાન્તા નામની નારી
એમની, પતિવૃત્તાપાવન. ॥૧૮॥ તેને પેટે પુત્રી આવી ગુણ સુંદરી ધયું
નામ; ન્હાની ઊમ્મરમાં વિદ્યા ભણી ઘણી છે. રૂપરૂપની ધામ, ॥૧૯॥ તે
કન્યા થઈ નવ વરસની જનેતાપામી મણ; પોત પોતાની ચાકરિકરે, ની
આન આપે ચર્ણ. ॥૨૦॥ અવામાં રૂપીએ એમ વિચાર્યું, મારા થઈ વૃધ

કાય માટે પરણાવું દીકરીને સાસરે કરું વીદાય ॥૨૧॥ એમ જાણીને
જમાત્ર શોધવા. ચાલ્યા રૂપીવર ચરણ; દૈવ ઇચ્છાયે જતાંજતાં, મારગે
પામ્યા મરણ. ॥૨૨॥ તે વારતા મઘ ગુણસુંદર ને, ઘણું કર્યું કલપાન્ત;
દુરવાસા મુનાએ ત્યાં આવીને, પમાડી પુત્રાને શાન્ત. ॥૨૩॥ ગુણસુંદરી
તવ શાન્ત પામી. વૈરાગના મનકીધા; પીતાનાં પાનાંને પુસ્તક વિગ્રોને
આપી દીધાં. ॥૨૪॥ વાસણ વસ્ત્રો સરવ આપ્યાં, હવે નથી મહારે
ખપ; વન વીશે શીવાલય દીધું, ત્યાં જઈ માંડ્યું તપ ॥૨૫॥ ડાબા
પગના અંગુઠાપર, કાયા તોળી તપ કીધું; ખરા મનથી જાપજાપી બહુ
કષ્ટ વેઠી લીધું ॥૨૬॥ ઘણે દીવસે મહાદેવ રીજ્યા, તપથી થયા પરશન
ત્રીપુરારી જટાધારી આવી દીધા દરશન. ॥૨૭॥ તપ કરતાં કુંવરીને
ઉઠાડી બાધ તાર કષ્ટ કાપું; તારા તપથી પ્રસન્ન થયો જે માગે તે
આપું, ॥૨૮॥ કોઈ ભરેલી કુંવરી બોલી મહારાજ કષ્ટ કાપો; ભરથાર
આપો ભરથાર આપો, સ્વામી મુજને આપો. ॥૨૯॥ સ્વામી આપોસ્વા-
મી આપો, એમ બોલી પાંચવાર, મહાદેવજી કહે પાંચવાર બોલી પાંચ
હજાર ભરથાર ॥૩૦॥ ગુણ સુંદરી કહે એરે મહારાજ કાને ન સાંભળ્યું
કાય, એક નરને હોય નારી જાણ, નારીને બે નવ્ય હોય. ॥૩૧॥ તેને
બદલે પાંચ આપ્યા, આતે શો અધર્મ; એમ કહીને શીશ પછાડ્યું,
પુટ્યું મ્હારું કર્મ ॥૩૨॥ મહાદેવજી કહે રાખ્ય શાન્તી, દેહ તજ દેનાર;
પાંચ, પતી તુંતો ભોગવજે હવેને અવતાર ॥૩૩॥ તવ ગુણ સુંદરી કા-
ષ્ટ લાવી ચીતા ખડકી તેહ, અગ્નિ મુકીને મહી પડી પ્રજાળી નાંખ્યો
દેહ ॥૩૪॥ બીજે અવતાર અવતરી એ, ગાય તણો અવતાર; મારગે જા-
તા પાંચ નંદી, પુઠે, પડ્યા એકવાર ॥૩૫॥ એવામાં ઓગ્યું શીવાલય
ત્યાં આવી મઘ ગાય, પાંચ નંદી પુઠે જોઈને હસી પડ્યાં ઉમીઆય ॥૩૬॥
ઓ ગાય એવા શા ગુણ તુજમાં પુઠળ નંદી પાચ એટલે ગાયને વાચ્યા
આવી, બોલા ખરેખરી ખાંચ. ॥૩૭॥ ઓ ઉમીયા તું જનેતા જેવી, હશી
કાઠ્યાં અમને; તે માટે હું શ્રાપ દઉં છું, પાંચ પતિ હોજે તમને. ॥૩૮॥
એવો ગાયે શ્રાપ દીધો, તેવોજ પ્રાણ નીકળીયો, પારવતી ચેતી મયાંતે,
અંશજ એનો મળીયો ॥૩૯॥ અંશમળીમયાં શીવજી પાસે, આજે હુંતો
શ્રાપ પામી; શ્રાપ પ્રમાણે વર્તવું જોઈએ, કરવા મારે પાંચ સ્વામી
॥૪૦॥ શંભુ કહે, પાંચ રૂપ મ્હારાં, તે પાંચે સ્વામી જાણો પાર્વતી ક-
હે એમ ન ચાલે, વાવેક વિચાર આણો. ॥૪૧॥ શીવજી કહે ગાય તણો
જે અંશ તમેએ મળીઓ; તેની તમે કન્યા બનાવો, હું વીર બનાવું
ખળીયો, ॥૪૨॥ બાઈન બેનનું જોડુ બનશે, તે રથ વીશે ધરો; કષ્ટ

ને ઘેર થાય છે યજ્ઞ, તેમાંથી પ્રગટ કરો. ॥૪૩॥ તવ ઉમીયાયે અંશકહા
 હયા પુતળું બતાવ્યું સાર; થાડો અંશ પોતાનો મુકયો, તેજસ્વી થયું
 અપાર. ॥૪૪॥ બહુ ઇપવંતી કન્યા બનાવી; પાંચ વરસની શોભે; વર્ણન
 કરતાં શેષ થાકે, વીશ્વ તણું મન લોભે. ॥૪૫॥ સહુ દેવે અવતાર ધર્યો
 તે, ઉતારવા ભૂમીભાર, પણ અગ્નિ નહોતો અવતરીઓ, તેડાવ્યો ત્રીપુરાર
 ॥૪૬॥ મહાદેવજી કહે ઓરે અગ્ની, લે તું હવે અવતાર; આ કન્યાની
 સાથે જતું, થા ઇપદ કુંવાર. ॥૪૭॥ તવ અમનીએ પાંચ વરસનું, સ્વરૂપ
 દીધું ત્યાંય; મહાદેવજીએ રથ આપ્યો, કન્યાને બેસાડી માંય. ॥૪૮॥ હાંકવા
 માટે કુંવર બેઠો, અદર્શ રૂપે જાય; એવે બ્રાહ્મણોએ હોમ કીધો છેલ્લુ
 શ્રીફળ હોમાય. ॥૪૯॥ તેવેળા રથ માંદિથી નીકળીયો વરત્યો જે જેકાર
 તેજસ્વી કન્યાને જોઈને કીધો નમસ્કાર. ॥૫૦॥ બ્રાહ્મણોએ દ્રુષ્ટ પ્રદુમાન,
 ઠરાવ્યો તે ઠામ, મહાઇપવંતી કન્યા કેરૂં, ધર્યું ઇપતી નામ ॥૫૧॥ પછી
 અવર સહુ વીદાય થયા, રાય થયા પ્રસન; ખોળામાં બેસાડયા બેઠિને,
 એક તનીયા એક તન ॥૫૨॥ રાજાએ પુછ્યું તમારે બેઠિને, રહેવાની કયાં
 ઇચ્છાય દ્રુષ્ટ પ્રદુમાન એમ બોલ્યો; હું રહું તમ ઘરમાય ॥૫૩॥ ઇપતી
 કહે બામ વિશે દો મુજને મુકામ, રાજાખાગમાં તેડી ગયો; રહેવાને દીધું
 ધામ, ॥૫૪॥ એક સહજ દાસી આપી ઇપદીની કરે શેવા; પીતાને બહુ
 લાડકવાઇ, મોકલે મોઠાઇ મેવા ॥૫૫॥ એવામાં નારદજી આવ્યા, રાયને
 કહ્યું વચન; તારી દીકરી જુગત અંબા કરવાં છે દરશન ॥૫૬॥ વલ્લુખા
 દરસન કરવા મુજને, થઇછે બહુ ઇચ્છાય; વ્યાસ વક્ત્રલ વાણી વહે સાંભ-
 જળે શ્રોતાય. ॥

કડવું ૨ રાગ સોહાગીનો દોહરો.

વેશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, મુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને
 સંભળાવું, મચ્છવેધનો મહીમાય. ॥૧॥ સાંભળી ઇપતરાજ બોલ્યો
 આશું વધા વચન; તમે સાક્ષાત ઇશ્વર છોને, તમારે શાં દરશન ॥૨॥
 પામ્મર પ્રાણી પુત્રી મહારી, તમથી મ્હોટી કેવી; નારદ કહે જુગત અં-
 બા ખપ્પર જોગણીદેવી ॥૩॥ તવ રાજાએ કન્યા તેડાવિ, નારદ લાગ્યા
 પાય; પછી અંતરધ્યાનજ થયા કન્યા થઇ વીદાય. ॥૪॥ બીજે દીવસે
 વેદમ વ્યાસજી આવ્યા ઇપતને ઘેર; ઇપત રાજ ચરણે લાગ્યો, મુજ-
 પર કીધી મ્હેર. ॥૫॥ વ્યાસજી કહે નીમીત માત્ર, ઇપતી પુત્રી તારી; તેના
 દરસન કરવા માટે આવ્યો છું પ્રેમધારી ॥૬॥ ઇપત કહે પામ્મર પુત્રી,

તેનાં શાં દરશન; વ્યાસજી કહે રખે તું બોલે, હવેથી એવું વચન ॥૭॥
 જે પુત્રી ભાવ ગણીશ એને, તો ખપ્પરમાં ભરાયો, જુગતઅંબા જાણુ-
 ને અને આજથી થજે ડાહ્યો. ॥૮॥ પછી દ્રુપતે ધૃપતીને. તેડાવી પોતાને
 ઘેર; વ્યાસજીએ નમસ્કાર કીધો, સ્તુતી કરી બહુ પેર. ॥૯॥ ધૃપતી
 વ્યાસજીને નમી, પછી થઈ વીદાય; વ્યાસજીએ પેર પુછવા માંડી,
 સાંભળ ધૃપદ રાય. ॥૧૦॥ આ કન્યાને પરણાવવાનો કયાં કર્યોતે વી-
 ચાર; ધૃપદ કહે કે નથી કીધો, વિચારમાં છું સાર ॥૧૧॥ કોઈ કુળવતો
 ને રૂપવતો, ધનવતો મળી આવે; તેવાની સાથે પરણાવું, કોહોતમને
 કેમ ફાવે ॥૧૨॥ વ્યાસજી કહે કોણ કુળવતો; કુળવતની શી રીત;
 ધૃપત કહે તે નવ જાણું, હું છું આંધળોભીંત ॥૧૩॥ વ્યાસજી કહે વાંધા
 હોએ હોય વીવેક વિચાર; દિનતા હોયે દયા હોએ, ઉત્તમ મુખ ઉચ્ચાર.
 ॥૧૪॥ શાન્તા સંતોષ સહન શકતી દ્રેષ યુદ્ધિ નહિ જેને; સરવે સદગુણ
 સારા જેમાં; બળવંત કહેવો તેને ॥૧૫॥ એવા પુરૂષ જોયા વિના, દેશો
 કન્યાદાન, તોતો એના ખપ્પરવીશે ભરાશે રાજના ॥૧૬॥ એવાં વચન સાંભ-
 ળીને રાયને પડયો વેણુ, મહારાજ ઉપાય બતાવો, કર તમો કહો તેમ
 ॥૧૭॥ વ્યાસજી કહે મચ્છવેધન, કરે પુરૂષ જેહ; તેને કુળવંત જાણુજે તું,
 કન્યાને લાયક તેહ ॥૧૮॥ ધૃપત કહે મચ્છવેધન, તે કેમ કરવું કામ; વ્યાસજી
 કહે વિશ્વકરમાં તેડાય તારે ઠામ ॥૧૯॥ તમને કહેજે મચ્છવેધ રચના રચી
 આપો મહારાજ; એટલે તે રચી આપશે, તુંકરજે પછી એકકાજ
 ॥૨૦॥ દેશ દેશાતર પત્ર લખીને, તેડાવજે સહુ રાય; રૂપી લોકોને જાહ-
 વ લોકો, તેડાવવા સભામાય ॥૨૧॥ ઉત્તર પુરવ દક્ષીણદીશા, બીરાજે
 સહુ રાય; પશ્ચીમદીશામાં મ્હેલ હશે, ત્યાં બેસશે કન્યાય. ॥૨૨॥ સભાની
 વચમાં જળકુંડહશે, તેમાં કાષ્ઠનો સ્થંભ, દ્વાદશ ગાઉનો ઉંચો તે ચઢી
 શકે નહીં ઢંભ. ॥૨૩॥ છોકજ છોડે સોય સરીખો, અગ્ર હશે એક સ્વછ;
 તેના ઉપર સુવર્ણ કેરું, સવામણનું મચ્છ. ॥૨૪॥ તે થાંભલાને અડધે
 ભાગે, આડાખીલાને ત્રાંસ, સોનાની સાંકળે ત્રાજવાં બે, દ્રુપદીપડે
 ચોપાસ. ॥૨૫॥ જળ કુંડાળે સ્થંભે જાવા; પાટીયાં મુકી દેવાં; ચઢનારો
 બાથ થંભને દે, તવ તે તાણી લેવાં. ॥૨૬॥ એ રીતની રચના હશે ત્યાં
 ભરાય સર્વસભાય, તે વેળા તારે ઉભા થઈને, બોલવું સભામાંય ॥૨૭॥
 કહીએ કે મારી વાત સુણી, પછી ઉઠજે કોય; તે વીના જો ઉઠશે તો
 નિષ્ફળ ફેરા હોય. ॥૨૮॥ એમ કહીને એવું કહેવું, ઉભો થશે જે રાય;
 સભામાં વસ્રભુપણ કહાડી કરવી ઉઘાડી કાય. ॥૨૯॥ જંગા કટીનો
 કચ્છ રાખવો હૈએ ધરવી હુશ, બાણનો ભાથાને વણ ચઢાવ્યું, ખાંધે

લેવું ધનુષ્ય ॥૩૦॥ તે પછી કુંડને પાટીએ જવું, થંભને દેવી બાથ; શેવકો પાટીયું તાણી લેશે. ચેતી રહેજે નરનાથ. ॥૩૧॥ પછી સ્થંભે શટ ગાઉ જવું, ત્રણ ઘટીકામાં ચડવું, આડા ખીલાને ત્રાંસ છે તેનાં ત્રાજવાં વીશે પડવું. ॥૩૨॥ બે ચરણ બે ત્રાજવામાં મુકી થવું તૈયાર; ખાંધેથી ધનુષ લઇને. ત્યાં કરવો ટંકાર. ॥૩૩॥ તે પછી એક બાણ લેવું ઘણા સાવધ હોવું; મચ્છનો પડછાયો જળમાં પડે માટે જળમાં જોવું ॥૩૪॥ તે જળમાંથી મચ્છ તાકી, મારવું બાણ ગમન; તે બાણ જઈતે મચ્છ કેડે વીધે એક લોચન. ॥૩૫॥ તેનું તે બાણ પુઠં વીધે પ્રાક્રમ કરે પળમાં, તેનું તે બાણ મચ્છ ડિપાડી, નાખે કુંડના જળમાં. ॥૩૬॥ એવી રિતે ત્રાજવામાંથી, કહેલું પ્રાક્રમ કરે; તે પુરૂષ કન્યાને લાયક ધરપતિને વરે. ॥૩૭॥ તેમાં જે કોઈ ચડતાં પડે પડે અધુરે કામ; તે જળ કુડાળા ઉપર બેસે, જુએ શોભા તમામ. ॥૩૮॥ કાષ્ટ આસન આપવું એને, બેસે ઉઘાડે શીશ; તે પણ પહેલેથી કહી દેવું પાછળથી નહીં રીસ ॥૩૯॥ એ રીતે મચ્છવેધ કરાવિ, દેજે કન્યાદાન; એવું કહીને વ્યાસજી તો; થયા અંતરધ્યાન. ॥૪૦॥ એટલે રાજને ચટપટી પેઠી, કરવા લાગ્યો વિચાર; પોતાના બે પુત્ર બોલાવી, કહ્યા સમાચાર. ॥૪૧॥ કહે બેટા કેમ કરશું, વ્યાસે કહ્યો ખેલ હાવો; પુત્રો કહે કરો પીતાજી લેવરાવે પ્રભુ લહાવો ॥૪૨॥ તવ ધરપતે ધ્યાન ધરીને, તેડયા વાંશિકર્માય, કહ્યું કે મચ્છવેધની સભા રચો, પુર્ણ કરો ઇચ્છાય ॥૪૩॥ વાંશિકર્મા કહે નગ્ર બારણે, કરિ આપો મેદાન. તવ રાજ્યે આજ્ઞા કીધી. સેવક થયા સાવધાન ॥૪૪॥ નગ્ર બારણે વૃક્ષો પાડ્યાં કયું મેદાન તે દન; પૃથ્વી સાફ લાંબીને પહોળી. કીધી સોળસો જોજના ॥૪૫॥ વળણ ॥ સોળસો જોજન પૃથ્વી કરી, શોભાય માન; વ્યાસ વહ્નિ એમ ઓચરે, આતા દેને ધ્યાન.

કડવું ઉરાગંસાખીની ચાલ.

વૈશમ પાયે એનીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય, વીસ્તારી તુજને સંભળાવું આજ પરવ મહીમાય. ॥૧॥ સોળસો જોજન પૃથ્વી વીશે, વાંશિક કરમા લિલા; મંત્રભણીને જળણી અંજની છાંટે છે તે સુખા ॥૨॥ તેથી ભોમિ પવિત્ર ગની; ખીજ અંજલી લીધી; ચોસઠ ગ ઉની પવિત્ર ભોમી આરશપાણી કીધી ॥૩॥ લીલા પીળાને રંગરાતા, ચળકતા

ચડી ચોટ; વળી જળ છાંટીને બનાવ્યો ફરતો કનકનો કોટ ॥૪॥ તેમાં
રૂપેરી કીનારી નાખી, કાંગરાં કાંગરી પડીયાં; જ્યાં જ્યાં જુએ ત્યાં ત્યાં
શોભા હીરા માણેક જડીયાં. ॥૫॥ વાગ્ય નૈરત્ય અગ્નિ ખુણે; બારીઓ
ત્રણ વિવેક; ધશાન ખુણે શોભાવતો દરવાજો કર્યો એક. ॥૬॥ તેમાં
અમુલ્ય શોભા બનાવી, મીનાકારિ રઢીઆળ; હાંડી તકતા ઝુમ્મર ટાંગ્યાં
ગદલાસને ઘડીઆળ. ॥૭॥ પછી સભામાં પશ્ચીમ દિશા, મહેલ કર્યા વિ-
વેક; ગોખ ચોકને નોક ભરેલો, આગળ ઝરખો એક. ॥૮॥ જળી બારી
અને અટારી, જેતા લોભાય મન, ઝરખામાં ધરપતી માટે, માંડયું સીં-
હાસન ॥૯॥ મુસ્તક ઉપર છત્ર સોનાનું, આસને ચીત્ર ચીતરિયા, અનેક
જાતીના રંગ ભર્યા, જરીના વસ્ત્ર પાથરીયા ॥૧૦॥ જડાવ જડેલા ઝવેર
મહેલા, સ્ફટિક મણિ અમુલ્ય; હીરા ચળકે લીલમ લળકે, ફરતે મોતી
ની જુલ્ય ॥૧૧॥ એવી શોભા ત્યાં કરીને, દક્ષિણ દિશા જાય; જળની
અંજળી મંત્ર લણીને, છાંટી બોમી માંય. ॥૧૩॥ ચારચાર પગથીઆં
નાં આસન, કીધાં છપન કોડ; નવ પગથીઆનું એક કીધું, બેસવા શ્રી
રણછોડ, ॥૧૩॥ પ્રભુનિ સાથે બળદેવ બેસે જહવ સૌ આસપાસ; પછી
પુર્વ દીશામાં ગયા, મનમાં અતી ઉલ્લાસ. ॥૧૪॥ મંત્ર લણીને ચોરાશી
શહજ, ઢાળ્યાં સીંહાસન; અમુલ્ય શોભા એવી બનાવી, બીરાજે
ક્ષત્રી તંન ॥૧૫॥ જેવો રાજ તેવું ઉચું, માંડયું છે આસન; એક એ-
કાદશ પગથીઆનું, બેસે દુર્યોધન. ॥૧૬॥ સર્વને આસન છત્ર સોનાનાં
કીધું કારીગરી કામ; ટોટો તકરાર થાય નહી તે જુજવા લખ્યાં નામ.
॥૧૭॥ પછી ઉત્તર દીશાએ ગયા, વિધાનો નહી પાર; મંત્રલણીને આ-
સન કીધાં અઠ્યાશી હજાર. ॥૧૮॥ બધે પગથીઆનાં આસન, બ્રાહ્મણ
માટે કરીઆં; મુસ્તકે છત્ર તીમર ધાતુનાં મગ ચમ્મર પાથરીઆં. ॥૧૯॥
આચમની પંચ પાત્રો મુક્યાં, ગૌમુખી માળાઈંઢ; જે જે જોઈએ તે
તે સામગ્રી, આગળ અગ્નિનાં કુંડ. ॥૨૦॥ એવિ શોભા ત્યાં કરીને, સ-
ભાની વચમાં જાય; જળ છાંટીને કુંડ બનાવ્યો, સજવન જળ કરચું
માંય ॥૨૧॥ લાંબો પહોળો અને ઉંડો; નીરમળ જળનો કીધો; મંત્ર
વડે માંહી દ્વાદશ ગાઉનો, સ્થંભજ રોપી દીધો. ॥૨૨॥ તેને મધ્ય ભાગે
એક ખીલો, તેણે બાંધ્યો ત્રાસ, ત્રાજવા બે નીચા જુલે, ખીલાથી એક
વાંસ ॥૨૩॥ પછી સ્થંભને છેત્રે ભાગે મંત્રથી મઝછા મુકી; આવે વાયુ
આકાશનો તે; ચાક ચઢે ફરફી, ॥૨૪॥ એવી અમુલ્ય શોભા બનાવી,
બોલાવ્યો ધરપતરાય; ખામી હોય તો બોલજે તું, જોઈ રાજ રાય થાય,

॥૨૫॥ આપની કીયામાં ન હોય ખામી, કહીને લાગ્યો પાય; આજ્ઞા મા-
ગી વિશ્વકર્મા, ત્યાંથી થયા વિદાય ॥૨૫॥ પછી ધરપતે પુત્રો તેડાવ્યા, કા-
રભારીને પ્રધાન, કહ્યું દેશ દેશ પત્ર લખો. તેડાવો રાજન ॥૨૬॥ પ્રથમ
લખો છત્રપતીને સહુના શિરોમણી રાય; શીખંડી સુત ધરપત કેરો, લિ-
ખવા લાગ્યો ત્યાંય ॥૨૮॥ ધરપતરાજ લખાવેછે, શ્રી હસ્તીનાપુર; સીર-
છત્ર શીરોમણી સહુના, યજ્ઞ તથા આતુર ॥૨૯॥ અતી ઉત્તમ નામ
દુર્યોધન, ધત્રાષ્ટરનાતન; લખીતંગ પંચાળ દેશનો, ધરપત શેવકજન ॥૩૦॥
નમ્રતા પુર્વક વીન્ટી મહારી, ધયાનમાં લેજો રાય; મુજધેર યજ્ઞમાંથી
થઈ છે, પ્રગટ એક કન્યાય ॥૩૧॥ છે રૂપવંતી નામ ધરપતી, તેના લગ્નને
સાર; મચ્છવેધ સ્વયંવર રચ્યો, થાય પાવન ધર મહાર ॥૩૧॥ આપ-
ને આવે ઉત્તમ દીસે, જો હોય પાધરા પાશા, આ કન્યા તમ કુળમાં
શોભે, મને છે એવી આશા ॥૩૩॥ વૈશાખ સુદી પંચમીએ, લગ્નનું
મહુરત સાર; માટે આવજો કુટુંબ લેઈ, વહેલા દિવસ ચાર ॥૩૪॥ એવો
પત્ર લખીને આપ્યો, પોતાના સેવક હાથ; જ જઈ દેજો હસ્તીનાપુરમાં
છત્રપતી ને હાથ, ॥૩૫॥ પછી બીજા દેશોમાં લખ્યો, જેનું ભાગ્ય ભળશે
શે જે વણી મચ્છવેધ કરશે, તેને કન્યા વળશે ॥૩૬॥ વધશાખ સુદી
પંચમીનું મહુરત છે નીરધાર; બે ચાર દિવસ વહેલા આવો; સૈક્ષત્રી
કુમાર ॥૩૭॥ એટલી બીના બીજને લખી, પછી કર્યો વિવેક; દ્વારીકાં
વીશે કષ્ણ પ્રભુને; પત્રજ લખ્યો એક ॥૩૮॥ હું મરીખને ઘેર કન્યા, યજ્ઞ
માંથી છે થયેલી; તેને પરણાવવાને માટે, મચ્છવેધ કળા રચેલી ॥૩૯॥
તે ટાણે તમ વહેલા પધારો, મુને કરો પાવન; જદવકુળ કુટુંબ લાવજો,
ઓરે જુમજીવન ॥૪૦॥ એટલી બીના એમાં લખી, પછી અઠાશી હ-
જાર; સરવ રૂપિને વિનંતી પુર્વક, લખ્યો નમસ્કાર ॥૪૧॥ મહારાજો
મુજ ઘેર પધારવા સરવે કરજી કરજો, ઘર ગામ મારું પાવન થાશે.
દાસની દયા ધરજો ॥૪૨॥ એવી બીના રૂપિને લખી, મોકલી દાંધા
પત્ર; રાજના સેવક સંચર્યાં તે, સહુને પહોચાડયા પત્ર ॥૪૩॥ દેશ
દેશાન્તર વારતા ચાલી, શોભા થવાની સારિ, ઉદયોગ અર્થે મરીખ
મરખા વળી ગયા ઠહેપારી ॥૪૪॥ દસ દસ દિવસ વહેલા ગયા, લોકો
અપરંમપાર, નમ્રની બહાર બજાર નીકળીયાં, ઠહેપારી કરે ઠહેપાર.
॥૪૫॥ ગામમાં ન મળે જરાએ જગો, ભાડ ભરાણી ભારે; ધરપતરાયે
બ્રાહ્મણ સાર મુકામ બાંધ્યો તે વારે ॥૪૬॥ વધશાખ સુદી પડવાને દહાડે,
ક્ષત્રી થયા તૈયાર; પોતપોતાનું સૈન્ય લઈ. નીકળીયા ગામ બાજ

હારા ૩૭વાજતે માજતે ક્ષત્રીઓ ચાલ્યા, મારગે મારગ જાયે; ભાટચારણ
ખડુ જશ બોલે, રસ્તે અપછરા નાયે ॥૪૮॥ એ રીતે સહુ ક્ષત્રી ચાલ્યા
પંચાળમાં પરવરીયા; નગ્રની બારણે દેરા તંબુ તાણી તાણી ઉતરીયા
॥૪૯॥ દ્વિવારકામાંથી બદલ ચાલ્યા, બળવંત છપન કરોડ, હળધારી હળ
લેધને ચાલ્યા, ચક્રધારી રણછોડ ॥૫૦॥ તે પણ આવ્યા પંચાળ દેશે,
ઠરપતે આદર કરિયા, રાજા લોકના તંબુએથી, જુદે જગે ઉતરીયા ॥૫૧॥
એટલે રૂપીઓ આવવા માંડ્યા ઠરપત ઉલટ ધારે; બ્રાહ્મણ માટે મક બાંધે
લો, ત્યાં તેમને ઉતારે ॥૫૨॥ એકેક બ્રાહ્મણની સેવામાં, એકેએક સેવક મુક
યો, જે જોઈએ તે હાજર કરે, ચતુર કાંઈ નવચુકયો ॥૫૩॥ આંખોને
કૈઆવે છે, કૈક કરીછે તૈયારી, ઠરમ રૂપીને પત્ર પહોચ્યો તે વાંચ્યો ખુ-
બારી ॥૫૪॥ સાંભળ્યો સરવે વિદ્યાર્થીયે, સાંભળ્યો કુન્તા તન; એકએકને
સાન કરીને ઉઠ્યા ધર્મ રાજન, ॥૫૫॥ વળણું ધરમ પહેલા ઉઠીયા પછી
ઉઠ્યાં માત, વ્યાસ વક્ષલ વાણી વહે ઉઠ્યા ચારે બ્રાત.

કડવું ૪ રાગ આશાવરીની છાંયા.

વૈશમપાયે એણીપેરી બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું, આવ પરવ મહીમાય ॥૧॥ પાંચ ભાઇને છડીમાતા, ઝુંપડીમાં
સંચરીઆ, પછી પાંચે પુત્રની પ્રત્યે, કુન્તાજી ઓચરીયાં. ॥૨॥ પંચાળ
દેશમાં સ્વયંવર છે, ત્યાં આવશે ખડુ પ્રાણી; રાજા રૂપી બદલકેરી હશે
લીડભરાણી, મનુષ્ય મેદનીનો છે મેળો; બેટા કરીશું કેમ; એટલે માતાની
પ્રત્યે બોલ્યો વાયુનંદનભેમા ॥૪॥ ચાલો માતા જે રાજધાન્યે, ઠરમ રૂપીપણ
જાય; જે હોય ભવીશ પાધર તો, વરીએ એ કન્યાય. ॥૫॥ કુન્તાજી કહે
ઓરે રડયા કેવું તું બોલ્યો હાલ; માટે જવાનું મન પડે પાછું, છે તારૂં બહુ
સાલ ॥૬॥ માટે જવું નથી અમતું તોફાન કરેતું કાંક; ભીમ કહે હમણાનો
માતા, બતાવો મારો વાંક. ॥૭॥ કુન્તા કહે હમણાં વાંક નથી, ઓરે મારા
તન; ત્યાં આંખોતારી ફટીજવાની દેખીને દુરીયોધન ॥૮॥ ભીમ કહે મેં મન
વાળ્યું છે, થયો કમુદ્ધીયો કાહ્યો અરીસ્યાપણ મુકી દીધું આજથી જાણને
કાહ્યો ॥૯॥ તવ કુન્તા કહે કરો તૈયારી, આગળ ઉભા રહીયે, ઠરમ રૂપીવર
નીકળેકે, પુંડળ પુંડળ જઈએ ॥૧૦॥ એમ કહ્યું તવ કાપડ કેરી ગાંસડીઓ

સઘળી લીધી; સાદડીએને તુંમડા, લીધાં તઢયારી ત્યાં કીધી ॥૧૧॥ એવે
 રૂપીજ તૈયાર થયા, સુખપાલમાં ખીરાજ્યા; તે ઉચકી ચાર વિદ્યાર્થીઓ
 જય જય શબ્દે ગાજ્યા. ॥૧૨॥ અડધા આગળ અડધા પાછળ, વીધાર
 થીઓ ચાલે, પ્રણેાત્તર એક એકને કરે, મારગ વિદ્વાન મહાલે ॥૧૩॥
 ઝુંપડીએથી પાંડવ આળ્યા રૂપીને પડયા પાય, ધૂમે કહ્યું કૈડવાકાપડી
 તમે આવો છો ક્યાંય ॥૧૪॥ કુંન્તા કહે તમારી કેડે, આવીએ પંચાળ
 દેશ; ત્યાં સહુનાં દરશન પામીશું, જદવ રૂપી નરેશ. ॥૧૫॥ કોને આશ
 રે હાંધ રહેવું ઓ રૂપી મહારાજ, ધૂમ કહે તમે કાપડી જતિ, મુજને
 આવે લાજ ॥૧૬॥ ધર્મ કહે ઓરે મહારાજ મારગમાં સંધ કરીશું;
 ચાર ગાઉ છટે રહેશે, ત્યાંથી ખીજે પંથ જઘશું ॥૧૭॥ મારગ નથી
 દીઠા માટે, આવવા દો તમ સાથ; ધૂમ કહે પછી છેટા પડજે, ધર્મે
 જોડયા તવ હાથ. ॥૧૮॥ આનંદ કરતાં સરવે ચાલ્યા, પંચાળ લગલમ
 થાય; ચાર ગાઉ ગામ બાકી રહ્યું, પાંડવ લાગ્યા પાય. ॥૧૯॥ પાય પડીને
 છુટા પડીયા, અવરપંથ પળાય; નગ્ર તણા દરવાજે આળ્યા, ભીડ ઘણેરી
 ભરાય ॥૨૦॥ કુંન્તાજી કહે કેમ કરીશું, નથી જવાનો લાગ, હું
 તો કચરાઈને મરી જવું, કયા પગ મુક્યાનો માર્ગ ॥૨૧॥ ભીમ કહે હું
 આગળ થાવું મારા પુટે આવો; ધર્મ કહે કોને દુખ ન દેતો, ચાલો
 આગળ થાવો. ॥૨૨॥ તવ પ્રકોદર આગળ થયો, પુઠળ માતને ભ્રાત;
 જરાએ જગો જવાની નથી, તેથી તે ગભરાયમાત. ॥૨૩॥ એવામા ભીમ
 વચ્ચે પડીયો, દેખીને લોક ત્રાસે; ભીમ ડોળા કાઢી દંતપીશે, ગભરા-
 તું સહુ નાસે ॥૨૪॥ એક એકના ઉપર પડે; કંઈ લોક કચરાઈ જાય;
 દરવાજામા મારગ થયો, ગયા ગામની માંય. ॥૨૫॥ ગામ વીશે પશુ છે
 ભીડ ભારે, કુંતા કહે કેમ કરીશું; ઉભા રહેવાની જગો નથી ક્યાં જઘ
 ને ઉતારશું ॥૨૬॥ શેદેવ કહે ચાલો માતા, કાઠ કરીશું પેર; બહોળી
 જગા જણીને ગયા, પ્રજાપતને ઘેર. ॥૨૭॥ ઓટલે એક કુંભાર બેઠો
 તો તેને કહ્યું કષ્ટ કાપો, મુખ મેળો કરવા અમે આળ્યા ઉતારો અમને
 આપો ॥૨૮॥ પ્રજાપતને દયા આવી, હરિજન લીધાં માપી; ન્હાની સ-
 રખી ઓરડી તે રહેવાને માટે આપી. ॥૨૯॥ તેમાં જઘ માત ભ્રાતબેઠા
 ભીમે કયો પલીતો; જાણ્યુંકે આ કુંભાર કાકો, છે ઠીક ખાતો પીતો ॥૩૦॥
 એમ જણી પ્રકોદરે ઉતારી નાખ્યું મુખ; ઘાંટા કહાડી કહ્યું ખાવા
 આપો, માતાજી લાગી ભુખ. ॥૩૧॥ કુંન્તાજી કહે પેલા ભવને, સાચો શ-
 તર તું આળ્યો; અમેને વિતાડવું હતું તો. હાંધ શીદ તેડી લાળ્યો ॥૩૨॥

તે ઘાંટા સાંભળ્યા કુંભારે, ઉઠીને ગયો એમ; ઓરેગાંડાગરિખમાને, વીતાડે છે કેમ. ॥૩૩॥ ભીમ કહેકે ભુખજ લાગી, જીવડો મારો જય; પેટમાં બી-લાડાંબોલે, ખાવાતું મનથાય. ॥૩૪॥ કુંભારને તવ દયા આવી કહ્યું તું ડાહ્યો થાને પેલી ખડકીમાં ખાણુ ચણાની, એકમુઠી લેઈ ખાને. ॥૩૬॥ ગર્ધવ માટે ચણા બયાં છે, એક હજાર મણ પુરા; એકજ મુઠી લેઈને ખા તું, તેમાં શું થાય અધુરા. ॥૩૬॥ ભીમે જાણ્યું લાયગ લળીયું. હમણાં લેવા નહિ જવું, કાકો ખસે આઘો પાછો, તોતે ચણા હું ખાવું. ॥૩૭॥ એમ જાણીને પ્રકોદર બોલ્યો, કાકા હું ડાહ્યો થઈશ; હવે જીવને સખુરી વળી મોડેથી લેઈને ખઈસ. ॥૩૮॥ કુંભાર કહે દુખ ન દેતો, ગાંડીયા ડાહ્યોથાજ; ખાણુ ઉઘેડી ચણા લેઈને મને દેખાડી ખાજ. ॥૩૯॥ ભીમસેન કહે વાડ કાકા, પછી પ્રજાપતી ગયો, એટલે ભીમને લાગ ફાળ્યો; ઝડપ ઉભો થયો. ॥૪૦॥ ખડકીમા જઈ ખાણુ ઉઘેડી; દીઠા ચણા અપાર; એક મુઠી ભરી જીજ બહાર રાખ્યો, મહી મ્હેં ઘાલ્યું તે વાર ॥૪૧॥ દંતથી ચાવે ચણા ભાવે, મરીખનું ઘર ઘાલ્યું; એક દાણો રહેવા ન દીધો, સાફ વાસીદુ વાશું ॥૪૨॥ હતી તેવી ખાણુ ઢાંકી; ત્યાથી ગયો ભીમ ઉઠી; પ્રજા-પતને જઈ ખતાવી; જુઓ કાકા લીધી મુઠી ॥૪૩॥ પ્રજાપતિ કહે ફાકી ખાજ; થાજ ડાહ્યો લગાર; વાડ કહીને ભીમ ચાલ્યો, ઓરડીમાં ચાળ્યો સાર ॥૪૪॥ શેઠેવ નિકુળ જઈ કહ્યું, દ્યો ચણા ઉત્તર ચાણિ, ચપટી ચપટી; ફાકશે તો, પીવા ચાલશે પાણી. ॥૪૫॥ કુંતાજી કહે ફાકી ખા, દીકરા દઈવની વેઠ; ભીમ કહે હવે જીજ નથી; ભરાયું મારું પેટ. ॥૪૬॥ તવ કુંતાને વહેમ પડીયો, નહી રહ્યું હોય મન ઝાલ્યું; ખાણુખ-ધી કરિ હશે ખાતી, નક્કી તેં ઘર ઘાલ્યું ॥૪૭॥ ભીમ કહે આ શું બો-લો છે, સંઘેહ મનનો ખુઓ, કાકાને દેખાડી મુઠી લીધી છે, જઈને પુછી જુઓ. ॥૪૮॥ તવ કુંતાને વિશ્વાસ પડ્યો પછી બોલ્યા માય, ઓરે ધરમ અરજીન બેટા, પેટનો કરો ઉપાય. ॥૪૯॥ વલણ પેટ પોશાણનું કંઈ કરો ઓરે મ્હારા તન; કાપડ વેચી નાંખીને ખાવા લાવો અન્નરે.

કડવું ૫ રાગ સોહાગનો દોહરો.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા; સુણ જનમેજેરાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું. આધ પરવ મહીમાય. ॥૧॥ ધરમ અરજીને કાપડ લીધું, વે-ચવા માટે જય; કાપડનો કોઈ ભાવ ન પુછે. ફરે છે ખજારમાંય ॥૨॥

હરી હરીને ખાવાનું અપે. અન્ન મોધુ વંચાય; શાક ભાજી તે શાંનાં મળે
 ઘાસ પાણી તોળાય ॥૩૥॥ એવિ હળાહળ છે મોંધવારી, ધરમે વીચારકો
 ઘો; નાંખી દેવાને ભાવે સમ્રોળો, માલજ આપી દિધો ॥૪૥॥ તે નાંણાંનાદા
 ણા લીધા, ઓરડીએ ગયા એહ; કુન્તાજીએ રસોઈ કીધી ભોજન કીધું
 તેહ. ॥૫૥॥ એક દીવસનું પોશણ થયું રાત્રી પડી તે વાર; કુન્તાજી
 કહે કેમ કરીશું કાલે અન્ન ઉધાર. ॥૨૩૥॥ શેદેવ કહે આજ પરોઢે અ
 મને ઉઠાડજો માત; નદી ઉપર નહાવું, આપણ પાંચે ભ્રાત ॥ ૭ ॥
 નાહી ઘોઈ નીત્ય નિત્ય કર્મ કરીને જવું સામીતીર; હાથજોડિ ત્યાં ઉભા
 રહેવું; ઓરે મારા વીર. ॥ ૮ ॥ રાજ રૂશી રહ્યતજદવ, નહાવા
 આવશે ત્યાંય; આપણે સહુના હરસણ કરવાં ખીજો નહિ ઉપાય. ॥૯૥॥
 ઇશ્વર વણુ માગે અન્ન દેશે, વગર બોલે નેટ; ભીમ કહે હાથ જોડજો
 તમે, હું તો કુટીશ પેટ. ॥ ૧૦ ॥ બોલ્યા વિના કોઈ શું સમજે, માટે પેટ
 પજાડું; શેદેવ કહે એમ કરજો, ખીજુ ન બોલવું આડું. ॥ ૧૧ ॥ એમ
 કરીને સયન કીધું, થયો પ્રાતસકાળ; તવ કુન્તાએ જગાડ્યા, પોતાના
 પાંચે બાળ. ॥૧૨૥॥ તવ પાંચે ભાઈઓ ઉઠીને, ગયા મંગા સ્નાન; ના-
 હિ ઘોઈ નીત્ય કર્મ કીધું, ધયું હરીનું ધ્યાન. ॥ ૧૩ ॥ પછી સામીતીરે
 ગયા, પેટ તણા મનસુખા, સુર્યના સામુ મુખ કરીને, હાથ જોડીને ઉભા
 ॥૩૪૥॥ એવામાં તો બહાણુ વાહું, નહાવા આવ્યું લોક, રહીયત રાજ
 રૂશી જદવ, ભીડ ભરાઈ અથોડ, ॥૧૫૥॥ ચારે વર્ગનો ચાર જથ્થે, કરે
 મંગા સ્નાન; જદવ જોઈ જળમાં ઝીલે. મહે ભર્યા મસ્તાન. ॥૧૬૥॥ પ્રા-
 હણે નાહીને સંધ્યા કરે છે. રવીને અર્મજ આપે; રાજ લોકો શરીર
 ચોળાવે રૂપ વીશય પ્રેમ વ્યાપે. ॥૧૬૥॥ જ જને જેવું ફાવે તેવું. કરે છે
 જળમાં સ્નાન; જદવમાં બળદેવ નાહ્યા, નાહ્યા શ્રી ભગવાન. ॥૧૭૥॥ સાંમે
 સામી તીરે ઉભા છે, જોઈ દયા મન ઉઠે; ચાર ભાઈએ હાથ જોડવાવ-
 કોદર પેટ કુટે. ॥૧૮૥॥ તે સમે નાહીને બહાર નીકળ્યા, પોતે જુમજીવ-
 ન; પીતામ્બર પેહેરતા ભક્ત દીડા, આવ્યાં આંસુ લોચન ॥૨૦ ॥ અરે
 રે મારા દાસ છે દુખી, અન્ન જળના ઉચારા; એક કાચુંકા ખાવા નથી,
 પેટ કુટે ખીચારા. ॥૨૧૥॥ તાપ તાઢને વરસાદ વેડી વનમાં ધયું મુજ ધ્યાન;
 તો પણ સંભાળ હું નથી લેતો, છો નુમરો ભગવાન. ॥૨૨૥॥ એમ ધા-
 રોને સંકલ્પ કીધો, હવે કરૂં ઘણી સહાય; મચ્છવેધ રમેશની પાસે કરાવું
 વરાવું આ કન્યાય. ॥૨૩૥॥ સૌ આવેલાને પાછાકાઢી રચે કચું દીનાનાથ
 એકલા શેદેવને ચેતવવા, ઉચો કીધો હાથ ॥૨૪૥॥ એટલે શેદેવે ભીમનેક-

હું, હવે ન કરો કેહેર, પેટ ન કુટો મુકામે ચાલો આવશે શીધાં ઘેરાારપા
ભીમ કહે કોઈએ નથી કહ્યું, સાચું લાગે કેમ; શેદેવ કહે મારા માથે,
ચાલો એમને એમારડા તવ પાંચે ભાઈ ત્યાંથી ચાલ્યા, ઓરડીએગયા
બ્રાત કોહો કેમ થયું કુંવર મારા, પુછવા લાગ્યા માત ॥૨૭॥ શેદેવકહે
આવશે શીધાં, ભીમ વદો વચન; ઓ મા કોઈએ કહ્યું નથી કે. મોઠ-
લાવીશઅન્ન ॥૨૮॥ કુંતાજી કહે ધીરજ રાખો શેદેવનું વેણુ સાચું; ભીમ
કહે જુઠું પડશેતો, ભાગીશ એનું ડાચું ॥૨૯॥ એમ કહિને સર્વ બેઠાસાં-
ભળને તુંરાય; રાજ રૂશી જાદવ સર્વે; સ્નાન કરી સ્થળજગ્યા ॥૩૦॥ પછી
પ્રભુ તંબુથી ચાલ્યા, ગયા ઝંપતને ઘેર, પંચાળ રાજ પાંચે પડાયો,
મુજપર ક્રીધી મેરે ॥૩૧॥ કેમ પધાર્યા કેમ પધાર્યા, વણુતેડયાશ્રીકૃષ્ણ;
પ્રભુ કહે આજ ઉલટ આવી. તુને પુછુછું પ્રશ્ન ॥૩૨॥ કોઈ તારામામમા
આવ્યું હોયે, જોવા સ્વયંવર કામ ઉત્તમજાતી દુરવાશાના, ન હોયપાસે
દામ ॥૩૩॥ ભીક્ષા માગવા નહી અધીકાર, મજુરી નબંધકરે. તેવાપ્રાણી
આવ્યો હોયે, તે શું ભુખેમરે ॥૩૪॥ ઝંપત કહે નારે મહારાજ; તેવાનું કષ્ટ
કપાવું, બતાવો તેને નીત્ય શીધાં. જોઈએ તેમ અપાવું ॥૩૫॥ સામળી-
યો; કહે કહો સેવકને, મોઠલો મારી સાથ; ઝંપતે છડીદારને કહ્યું, જ
જ્યાં તેડે દીનાનાથ ॥૩૬॥ જેને બતાવે તેને લઈને, મોઠીખાને તેડીજ-
ને; મોઠાને જઈ કહ્યું તે. કહેજે, રિતમાં પ્રવીણ થાજે ॥૩૭॥ જેટલું
જોઈએ તેટલુંને, જેવું જોઈએ તેવું; જેટલા દન રહે તેટલા દન, મોઠી
ને કહીએ દેવું ॥૩૮॥ એમ કહીને વીઘય ક્રીધા, પ્રભુ તેડીને ગયા; કું-
ભારના ઘર પાસે આવી, થોડે છોટે રહ્યા ॥૩૯॥ કૃષ્ણે કહ્યું ઓરડી પેલી
ત્યાંથી બોલાવિ લેજે; જેવી રીતે રાજાએ કહ્યું. તેમ અપાવિદેજે,
॥૪૦॥ એમ કહી પ્રભુ પાછાં વળ્યા, તવ ગયો છડીદાર; એટલે આ-
વતો ભીમ દીઠો, દીધો અતીઆઉકાર ॥૪૧॥ છડીદાર કહે તમ ચાલો
મોઠીખાને લઈજવું; જેટલુંજોઈએ તેટલું સીધું, તમોને કહેવરાવું ॥૪૨॥
એટલે ઉઠ્યા ધરમરાજ, જોડે અરજુન જય; તેમની સાથે સુતવાયુનો
તરત ઉભો થાય ॥૪૩॥ ધરમ કહે નહી કામ તારું વાંધા ધણેરા પડે;
વીવેક વીના મીઠા ઝાડનું મુળ તુંતો કહોડે ॥૪૪॥ ભીમ કહે તમે ત-
મારે ચાલો, કહી ગયા સહુ સંગ; મોઠીખાને આવી ઉભા, ભોજનનો
ઉમંગ ॥૪૫॥ છડીદારે કહ્યું મોઠીને, વચન રાયનું થાપો; આ લોક
જ્યાં લગી, રહે ત્યાં લગી, શીધાં એમને આપો ॥૪૬॥ જેટલા જો
ઈએ તેટલાંને, જેવા જોઈએ તેવાં, હવેથી કહેવા નહી આવું;

નિત્ય તમારે દેવા ॥૪૭॥ મોદીએ પુછ્યું કેટલું જોઈએ, જમનારા કેટ-
લા જણ, ભીમે કહ્યું સાંભળો મોદી લાવો લોટ સોમણ ॥૪૮॥ સોમણ
ધીને સોમણ સાકર, પચીસમણ મસાલો પચાસ મણ દો દાળને ચોખા,
પચીસમણ શાક આપો ॥૪૯॥ સાંભળીને છડીદાર બોલ્યો, છો કોઈ
કપટીને પેચી, આટલું સીધું લકને શું, તમારે ખાવું છે વેચી ॥૫૦॥
ભાંખ કહે ચાલો જોવાને; જમીએ ત્યાં પેટ ભરજો, વધે તો ફરી નવ
દેશો, ઘટે તો પુર કરજો ॥૫૧॥ સેવક કહે ઉપર બેશી કરાવું રસોઈ;
તવ મોદીએ સીધા દાધા, સાચુ ન માને કોઈ ॥૫૨॥ વલણ સાચું
કોઈ નથી માનવું, પણ આપ્યો સામાન, વ્યાસ વલ્લભ એમ ઓયરે
લીધું સતી સંતાન.

કડવું ૬ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણ જનમેજેરાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવુ આવપરવ મહીમાય ॥૬૧॥ સરવે સામાન લીધો ભીમે, ગયો
કુભારને ઘેર; સાથે છડીદાર આવીયો એ. જોવાને બધી પેર ॥૬૨॥ પ્ર-
જાપતની ખટ્ટી વીશે, ચુલા ચારિ કરાવ્યાં, જે જે વાસણ જોઈએ તે,
ભંડારમાંથી અપાવ્યાં ॥૬૩॥ પછી ભીમે સ્નાન કીધું કરવા માંડી રસોઈ
ધરપતનો છડીદાર બેઠો, રહ્યો છે જોઈ ॥ ૫ ॥ પ્રકોદરે દાળ ભાત
ફીધા, લાડુ કર્યો તૈયાર; શાક વધારીને કાઢી નાખ્યું, કણું ન લાગીવાર
॥૬૫॥ પછી પોતાના ચાર ભાઈને, પાંચમી પોતાની માત, તે પાંચેને જ-
મવા બેસાડ્યા પછી પેટની વાત ॥૬૬॥ તે પાંચે જણ જમી ઉઠ્યાં, ચા-
રશેરનો મોદી, છડીદાર કહે આ કોણ ખાશે; હવે તો છે ઠીક ॥૬૭॥ ઠ-
ગારાને ઠંઠ પહોંચાડો, એવો વીચાર પેઠો, ભીમે કહ્યું રાયના દુત જો-
જો કહીને જમવા બેઠો ॥૬૮॥ દીલો ફીધો તંગીયાને, શીવ શીવ મુખે
ભાંખે, એક એક ભુજમાં વીશ વીશ લાડુ લઈને, મુખમાં નાંખે ॥૬૯॥ એ
મ સો મણનો લાડુ ખાધો. જમી ગયો દાળભાત શાક સામગ્રી સઘળી
જમ્યો; તે પછી વોચા હાથ ॥૭૦॥ છડીદાર જોઈને ત્રિસ્ત્રમે પામ્યો; ભીમે
કહ્યું જોવા આવો; વધ્યું હોય તો શીક્ષા કરો, નહીતો પચીસણ લાવો
॥૭૧॥ છડીદારે નમસ્કાર ફીધો, આ કોની ચાલો હામ; નિત્ય રાજ આ-
મ ખવરાવે તો, વેચે ઘરને ગામ ॥૭૨॥ ઓ બળવંતા તમે તમારે, મો-
દીખાને નીત્ય જજો; આજ લીધું તે પ્રમાણે લેને, રહો ત્યાં સુધી ખા-

ભો.૧૩॥એવું કહી છડ દાર ગયો, સાંભળ તું રાજન; ચતુથીં થઈ પણ
 નથી આવ્યો રાજ દુરિઓધન.॥૧૪॥સર્વ આવ્યા છે પણએ પાપી, ધે-
 રથી નવ નીસરે; ધરપતીને વરવા માટે, વિવા સામગ્રી કરે. ॥૧૬॥ ભાણુ
 મતીને કહ્યું જઈને, જે પરણવા જવું; તુંતો છેક ભુતડી જેવિ, વીજ-
 ણી જેવી લાવું ॥૧૬॥ સોક તણું તને સાલ કડું, જે જે અભીમાન ટા-
 હ્યો. રાણીએ એવું સાંભળીને, શકનનો છેડો વાળ્યો. ॥૧૭॥ અછકલે
 ઘર વીવા માડ્યો, વાણંત્રી વગડાવે; વડોઆ પાપડ કરાવને, ઘેરગીતા
 ગવરાવે ॥૧૮॥ એમ એતો વાવાની ત્યારીમાં થઈ ચતુથી ના સાજ;
 પંચાળ રાજ વાટ જુએ, ન આવ્યા મોટા રાજ. ॥૧૯॥ આવતી કાલે
 મહુરત માહરે કોને પુછુ સલાય; મહુરત કાલનું બંધ રાખું. તો સ-
 હુ ગુસ્સે થાય, ॥૨૦॥ જે કાલે મહુરત સાચવું, આવે દુરિઓધન; રાજ
 પાટ માહરું છીનવિ લે, છીનવિ લે ભોવન. ॥૨૧॥ એમ વિચારી એણે
 તેડાવ્યા, બળવંત ચાર; જરાસંધને શસ્ત્ર શીશુપાલ, ચોથા દેવ
 મોરાર, ॥૨૨॥ સેવક પાસે તેડાવિને આપ્યા છે આસન; તે ચારેનીપ્રત્યે
 બોલ્યા ધરપતરાય વચન. ॥૨૩॥ સુણો મહારાજ, સુણો મહારાજ, મારે
 આવી એક આંટી છત્રપાત હજી સુધી ન આવ્યા, એજ ઘણુરી ઘાટા
 ॥૨૪॥ કાલનું મહુરત નીચે કરીને, પત્ર લખેલા તમને; આ મહુરત હું
 ફેરવું તો ફાવતું આવે અમને. ॥૨૫॥ ફેર વાની રજ, આપો તો
 ઠીક થાય; એટલે તરત બોલી ઉઠ્યા, પોતે જદવ રાય. ॥૨૬॥ શું તારો
 દુરિઓધન ખરો, બીજા બધા શું ખોટા; અમારે મન તરણા તોલે, તારે
 મન એ મોટા ॥૨૭॥ કન્યા તારે પરણાવવિ કોને તે તારો કહે વિ-
 ચાર; ધરપત કહે મચ્છવેધ કરે તેતો વરે નિરધાર. ॥૨૮॥ પ્રભુ કહે શું
 વાટ જુએ છે જે જન મચ્છવેધ કરશે; નથી કન્યા દુરિઓધનનિ, જેકરશે
 તે વરશે ॥૨૯॥ માટે કાલની આજ્ઞા આપો, નહી તો રીસાઈ જશે; દુ-
 ચોધન આવ્યો નહિ એને ઘેર મુઠિ કોઈ હશે ॥૩૦॥ ધરપત કહે આમશું
 બોલો, એરે દીન દયાળ; સદ્લીકહે આજ્ઞા નહિ દોનો જશું સૌ ભુપાળ
 ॥૩૧॥ ધરપત કહે આજ્ઞા આપું, પણ નથી રહેતી હામ, માહારાપર દુ-
 રિઓધન કોપે, લુટી લે ઘર ગામ. ॥૩૨॥ પ્રભુ કહે એતો સાચું, તેનો
 મોટો વિચાર; કહો શસ્ત્ર શો જવાબ દેવો, જય એનું ઘરખાર.
 ॥૩૩॥ એટલે શીશુપાળ જરાસંઘ બોલ્યો મુખે એમ; આનો બચાવ
 કરવા કબુલ, કૃષ્ણ કહે જેમ તેમ ॥૩૪॥ કૃષ્ણ કહે તમે વચન આપો, ત્રણે
 વેણુજ હીઠા; એટલે અટલે અંતરયામીએત્યાં ધરપતને કહેણું કીધાં. ॥૩૫॥

ધરૂપત રાજ આજ્ઞા આપે, ડરશે નહિ લગાર; અમે સરવે સામા થાશું,
 શું કરે અધકુંભાર. ॥૩૬॥ તારી પક્ષમાં સર્વે રહેશે ક્ષત્રી કેરા બાળ
 રંગમાં ભંગ નથી પડવાનો, નહી થાય વાંકો વાળ. ॥૩૮॥ એટલે ધરૂ-
 પતરાજ બોલ્યો, વહેલા પધારજો કાલ. ॥૩૮॥ ચારે જણાને વીદાય
 ક્ષીધા બોલાવ્યા શેવક ચાર; જવો જઈને ડુંડી વગાડી, કરજો મુખ
 પોકાર. ॥૩૯॥ એક જણો જાણે રાજ્ય સભામાંમાં કહેજો કે કલેપધારો
 આસન બેસજો નામ વાંચી; રાજનું કારજ સધારો. ॥૪૦॥ એક જણોજ
 વો જાદવમાં, કહેજો કે કાલ આવો; દક્ષીણ દીશાએ જગો તમારી, બે-
 શીને સભા શોભાવો. ॥૪૦॥ એક જણ જવો પ્રાહણમાં, કહેજો એમવ-
 ચન; આસન ઉત્તર દીશા તમારાં કરજો કાલ પાવન. ॥૪૨॥ એક જણ
 કહો રહિયતને જઈ, જોવા આવજો સર્વ; બેસવું સીધાસનો પુઠે કોઈને
 કરવો મર્વ ॥૪૩॥ ટોટો તોફાન કાંઈ ન કરવું, કોઈ ન કરવું બંડ જનન
 ફીતુર કરશે તેને, ધરૂપત દેશે દંડ. ॥૪૪॥ એ રીતે ચાર જણ કહેજોકહી
 કર્યા વિદાય; એટલે ડુંડી વગાડતા બોલ્યા, ચારે સ્થળે ચાર જય, ॥૪૫॥
 ધરૂપતના કહેવા પ્રમાણે, કહ્યા સમાચાર; સઘળે જાહેર કરીને મયા, હર-
 ખ્યા મન અપાર. ॥૪૬॥ ક્ષત્રી લોકોને ઉમંગ અતી ચાલો ભાગ્ય ભળશે
 વહેલા જઈએ સભામાં તો આસન સારૂ મળશે. ॥૪૭॥ ડુંડી સાંભળી
 નાતા ધોતા, કે સજતા શણગાર; કંઈ રાજ જોશીછે તેડે, પ્રણય પુછે
 વારોવાર. ॥૪૮॥ કે જન જન્મોતરી દેખાડે. કન્યા મળે કે ન મળે; કેદેખા-
 ડાવે હસ્તરેખા, કહો ક્યારે ભાગ્ય ભળે. ॥૪૯॥ કે રાજ તો સ્નાન કરેછે,
 સાબુ લેઈને નહાતા; અત્તર પુલેલ અંગે ચોળે, શરીરે ઉજવળ થાતા.
 ॥૫૦॥ દરપણ મોઢા આગળરાખે સજે રૂડા શણગાર; દીપે નહિતે ઉતારી
 નાંખે, બીજા પેહરે બીજાવાર. ॥૫૧॥ વારેવારે વસ્ત્રો બદલે, મુગટબદલી
 જુએ; નથી શોભતો કે શોભે છે, તકતે જોઈ વેમ ખુએ. ॥૫૨॥ વૃદ્ધ
 રાજને પરણવાની વૃત્તિ, ડાયાં જેનાંમળીયાં; છોલાવી છોલાવી ક્ષૌરકરાવે
 દુંપાવે ઘોળા પળીયા. ॥૫૩॥ કલપ ચઢાવીકરે કેશ કાળા, હોઠ લુછી કરે
 લાલ; પાન સોપારીના ડુઆ મારા, રાખે છે ઉંચા ગાલ. ॥૫૪॥ દંડપડેલા
 તે દંત બંધાવે, એમ ઉભગરા કરીયા; સ્મરણ સૈને ધરૂપતિનું પડયા
 નીંદ્રાએ ભરીઆ ॥૫૫॥ વળણા નીંદ્રામાં સરવે પડયા, થતે મોટપ્રભાત;
 વ્યાસ વહ્નિ મુખ ઓચરે, જગ્યા આખી રાત.

કડવું ૭ રાગ ખેહાગના ચોપાઠ.

બોલ્યારે વૈશમપાયેવચન, સાંભળ જનમેજેરાજન; રૂજની વીતીને
 બહાણુરે બહાય, નીંદાથી આખ ઉંચી નવ થાય ॥૧॥ ઉઠાડવાને જય
 છડીદાર, માહારાજ કહીને કરે પોકાર; ઉઠો કન્યાલેખજશે કોય, કન્યાને
 નામે જગત હોય ॥૨॥ રાતાં નેત્ર તતખરથાય, વખત થઈ ગઈ કરતાજ
 ચાલ્યાકંઈ ખેડા રથને કંઈ સુખપાલ, કંઈક ચાલે ચારણેજગ્યાલ; કંઈ
 મછગોઠે કંઈ ચાલે ચર્ણુ, કન્યામાં સહિનું અંતરકરણ ॥૪॥ મારમભીડભ
 રાધ અપાર, ઉડે છે રેણું થાય અંધકાર; કરાવે છે છંટકાવ અત્તરતણા,
 રંકરાજ તે ગભરાય ઘણા ॥૫॥ સાચવી સાચવી મારગ પળે, ધકકા ધક-
 કીમાંમુગટ ઢળે; ખંખેરીલઈને મુકેશીશ, શેવક ઊપર જણવેછે રીસા ॥૬॥
 દોડતા રથ માંહોમાંહ ભરાય, તવઅશ્વમડકેને તમાસોથાય, હાથીકુદેને
 વળી જયવાણુથાય મારગમાખડુ બમખાણુ ॥૬॥ જેમતેમ કરીજયછેસર્વ
 કંઈ કુળવંતાને કુળનો ગર્વ; કંઈનેધનનો કંઈનેરૂપતણો, કંઈને બળનો
 મર્વ છેવણો ॥૮॥ કાલ્યાપુલ્યા ચાલ્યા રાજન; સહુ સહુનામનમાં મસ્તન
 દરવાજે ઉભા બે છડીદાર. તેતો સરવેને કરે જુહારા ॥૯॥ ઠાવકા થઈજવ
 સભામાં રાજન, નામ વાંચાને બેસે આસન; ટંટા તોફાન કોઈ નવ
 કરે પોત પોતાની મમરૂખિમાં, કરે. ॥૧૦॥ આવી રહ્યા ક્ષત્રીના તન
 નથી આંચો એક દુરીઓધન ખા પડયું છે એનું આસન, ખાકી ર-
 હ્યા નહી કોઈ રાજન ॥૧૧॥ એક એકને પુછેછેરે ભુપ; કેવું ઇશ્વરે મને
 આપ્યું છે રૂપ; તે રૂપ જોઈ વરશે કન્યાય, કંઈક કહે એ તોત મીથ્યાય
 ॥૧૨॥ કંઈક કહે હું કુળવતરાય. તેથી મુજને વરે કન્યા; કંઈકકહેહુધન
 વાન ઘણો ઈરૂપતીને મોહ લાગેધન તણો ॥૧૩॥ જેમ ફાવે તેમગર્વજનધરે
 દરપણુ લઈમુખ જોયા કરે; સર્વે ધરે ઈરૂપતિનું ધ્યાન, ધરડા જાણે બે
 ઠા જવાન ॥૧૪॥ એવે આંચા છપ્પનકોટ ॥૧૫॥ પછી પધાર્યા સહુરૂશી
 રાય બ્રહ્મવેત્તા તેજશ્વી દેખાયે ઉભા થયા સહુ જન. પુરણ પ્રેમે કરે
 દરશન ॥૧૬॥ બેઠા ઉત્તરમાં થઈ ઓપ. દીસે તેજ ઝાકમ ઝાળ; સુકીત-
 નો શરિરે ચળકાટ, ચંદ્ર સરીખાં ચળકે લેલાટ ॥૧૮॥ આવી રહ્યા સહુ
 રૂશીને રાય, જદવ જુગદીશ રૌ સભામાંય પછી આવીયું.

રહીયત લોક, ભરાયે મેદની સભામાં અથોક ॥૧૯॥ એવામાં પાંડવો થ-
યા તૈયાર, માતાજી આજ્ઞા આપો આવાર; જઈએ સભામાં જોવાને માટે,
કહે કુંતા તમે જવો ચાર ભ્રાત. ॥ ૨૦ ॥ રહેવા દો ભીમને લેઈ નવ
જશો, ભીમ કહે મ્હારો વાંક તે કહો; કુંતા કહે તું સભામાં જાય, કૌર-
વને દેખી કોપે ભરાય. ॥૨૧॥ ભીમે કહ્યું રહેશે સરવ ભાગ સાથ, તે ક-
રતાં ધર્મ ઝાલશે હાથ; બોલ્યા ધર્મ આવવા દો માત; સાચવી લેઈ
જશું ચારે ભ્રાત ॥ ૨૨ ॥ તવ કુંતાએ કરી આજ્ઞાય, બેસજો વિપ્ર પુઠે
સભામાંય; વાડું કહીને ઉઠ્યા પાંચે ભ્રાત, ॥૨૩॥ પ્રકોદરના બોલ્યાબેહાથ
॥૨૩॥ ભીમ કહે સાહ્યમીનો નહી પાર, બધે શેવક ભુજ ઉચ્ચકનાર;
સાંભળી બોલ્યાં કુંતા વચન, નહી જ'પે એ મુરખ જન. ॥૨૪॥ મુ-
કો ઘેરને જવો તમે, ભીમે કહ્યું નવ બોલું અમે; પછી શુકન
લેઈ થયા વિદાય, ગયા બ્રહ્મ સભાની માંય, ॥૨૫॥ ધૃમ રૂપી બેઠતા
તહી, જઈ બેઠા લોકની મહિ; દીઠા કાપડા ધૃમે તે વાર, બુઝો
વિદ્યાર્થી નીકળ્યો આ સાર. ॥૨૬॥ અરેરે નીચ જાતને શું કહું, ભરી
સભામાં હું લાજ મરું; પુઠે આવી બેઠા ક્રીષ્ણ ચરિત્ર, સૌ લોક જાણશે
માહરા તીત્ર. ॥૨૭॥ એટલે મારી આબરું જશે. આખા જગતમાં ક-
જેતી થશે, બોલ્યા વિદ્યારથી બોલો શું કામ, ઉઘાડું હાથેથી પાડો છો
તમામ ॥૨૮॥ જેવા સૌ બેઠા જેવા તે હોય, બુઝો પાડેથી જાણુ સઉ
કોય; એવું સમજવું રૂપીને સહિ, પાંડવ બેસી રહ્યા તહી,
॥૨૯॥ સહુને બેસવા સુગમ પડે, જગોને સાડ કોઈ નવ વઢે, સરવેથી
સરખું દ્રષ્ટે દેખાય, આવ્યા નથી દુરીયોધન રાય. ॥૩૦॥ જળ કુંડા-
ને સેવક વીશ, કાષ્ટનાં આસન ઢાળ્યાં છે ત્રીસ; ચઢતાં જે પડે તેમને
કાજ, સકળ સોઈ કરી મહારાજ, ॥૩૧॥ કુંડે આવી ઉભા પંચાળ ભુ-
પ, જોડે દ્રૌણીક ગોર અનુપ; તે ગોરે કરી છે આજ્ઞાય, તેડાવો કન્યાને સ-
ભાની માંય. ॥૩૨॥ એટલે શેવક સંચર્યા સાર. દાસી સાથે કહ્યા સમાચાર;
એટલે ધૃપતી થઈ તઈઆર, સાથે દાસી એક હમર, ॥ ૩૩ ॥ ઢોળે
ચંમર વાગે વાજાંત્ર, સજડ બે જણી પોતાની મીત્ર, આત્રી સભામાં હો-
કારો હોય, ક્ષત્રીયો ઊંચા થઈને જોય. ॥૩૪॥ વળણુ ઉંચા થઈ થઈનીર
બે, પોતાને આસન, વહલ વઢે કન્યા તણું, શું કરીયે વર્ણન.

કડવું ૮ રાગ ધુમાસની ચાલ.

ધૃપતી આવીયારે; ॥૨૬॥ બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સાંભળી જ-

નમે જે રાજન, કરીએ કન્યાનું શું વરણન કે, ધરપતી ॥૧॥ એને બે-
તામાં ઉપજે બહાલ, એની પગ પાની લાલ ગુલાલ; ચાલે ધિમી ધિમી
હંસ ચાલ, કે ॥ ધરપતી ॥ ૨ ॥ માને અવર પ્રાણિ જગદંબા જેનારૂપથી
હારે રંભા, એના ચરણ કદળી સ્થંભા કે. ધરપતી ॥૩॥ એથી ચંદ્રકળા
બચ થટી, થાય થોગીને મન ચટપટી, એની સીંહ સરખી કટો, કે ॥
ધરપતી ॥૪॥ જેનું પેટ પહાસનું પાન, એની ચામડી કાચ સમાન; દે-
ખી દુનિયા બને ગુલતાન. કે, ધરપતી ॥૫॥ એની કમળ સરખી હા-
થળીઓ, શોભે ચંપા જેવિ આંગળીઓ; એના દાંત દાડમની કળિયો
કે ॥ ધરપતી ॥૬॥ અંગ રંગ ગુલાબી બાગ, કિરચંચુ નાશિકા સોહાગ
શિશ કેશ કાળુડા નાગ, કે, ॥ ધરપતી ॥૭॥ વાળ્યો અંબોડા છુટિ બે
વેણી, કાયા કોમળમાં નહિ કેહેણિ, એતો માતુની મરમાનેણિ કે; ॥
ધરપતી ॥૮॥ દીશે લીલી નસો ઝીણી ખાલ; એના હોઠ બે લાલમલા-
લ, છુંદયું છુંદયું ગોરે માલ. ધરપતી ॥ ૯ ॥ હબચી પર હીરો ચ-
ળકે, બેઉ કાનમાં લીલમ લળકે, રૂપ આણંદિ મોહું મળક, કે. ॥ ધરપતી
॥૧૦॥ ઘણું બેવાને આમળ અડીયા, દેખી સ્વરૂપને મોહ અડીયા;
લટ્ટુ થૈ થૈ સીંહાસન પડીયા કે ધરપતી ॥૧૧॥ એક ગદ્ય સભામાંથી પંચા-
ળી, ચઢી પશ્ચીમ મહેલ અટાળી, બેઠી ઝરૂપે ધરપતી બાળીકે; ધરપતી
॥૧૨॥ વળણ ॥ ઝરૂપે બેઠી બાળકી, મ્હા તેજસ્વી રૂપ; કહે વલ્લભ એ
રૂપથી, ઝાંખા પડીયા ભુપ.

કડવું ૯ રાગ સાઝિનિ ચાલ

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેરાય; ૧૧સ્તારી તુજને
સંભળાવું, આવ પરવ મહીમાય ॥૧॥ સભા સરવે પડીછે ઝાંખીવિચારે
ક્ષત્રી લોક, આ કન્યા આપણ હાથ આવે, તેતો આશા ફેક ॥ ૨ ॥ જે
જેને મન અહંકાર હતા, તે સહુના ઉતરીયા; પછી સહુનેસમન્વિત દેવા,
ધરપતરાય ઓચરીયા ॥ ૩ ॥ સુણો સહુ સભા સમન્વિતી, હકીકત કહી
રહું જ્યારે તે પછી આજ્ઞા હું આપું, તો ઉઠજો તે વારે ॥ ૪ ॥ એમ ક-
હીને એવું બોલ્યો વરવાની જેને ઇચ્છાય; તેણે પહેલા ઉભા થઈને,
આવવું કુંડાળે હાથ ॥૫॥ વસ્ત્ર આણપણ ઉતારી દેવાં થાવું સભામાં
સ્વચ્છ; જંગાથી કટી સુધી, ભીડાવી લેવો કચ્છ ॥ ૬ ॥ વણ ચઢાવ્યું
વનુષ્ય લેવું, ભાથામાં એક બાણ; તેથી વિશેષ આયુધ રાખે તેને પ્ર-
ભુની આણ ॥ ૭ ॥ તે પણ ખાંધે બેરવો લેવાં, તે પછી તતખર થાવું;

સ્થંભ જવા પાટીયું મુકયું છે, તે પાટિયાપર જલ્લું ॥ ૮ ॥ જનારને સ-
મજીતી આપું છું, જે સ્થંભે કર દેશે; એટલે માસારા સેવક લોકો પા-
ટિયું તાણી લેશે ॥ ૯ ॥ માટે ચાતુર ચેતતા રહેજે; સ્થંભે ચઢવું સ-
પાટે, વચમાં કાંઈ સ્વાસ ન લેવું, જલ્લું જોર અપાટે. ॥ ૧૦ ॥ છ માઉએછે
આડો ખીલો, ત્યાં જરા વિશ્રામ કરવું પછી કનકનાં ત્રાજવાં છે, તે
ત્રાજવે ઉતરવું ॥ ૧૧ ॥ બે ત્રાજવે બે ચરણ દેઈ; ધનુષ લેવું સાર,
ત્યાં પડપંચા ચડાવીને; કરવો ધનુષ ટંકાર ॥ ૧૨ ॥ તે પછી બાણ
ભાથામાંથી, લેવું ધરીને ટેક, જળમાં જોઈ તાકવી મન્મથા, બાણજ
ફેંકવું એક ॥ ૧૩ ॥ જોવું નીચું મારવું ઉંચું, સાંભળજે રાજન છ
ગાઉ છોટે માંછલીનું; જૈ વીંધવું લોચન ॥ ૧૪ ॥ તેનું તે બાણ પુછ
વિધે, એવું દૈવત દાખે; પછી મન્મથને ઉપાડીને, એ બાણ જળમાં
નાંખે ॥ ૧૫ ॥ એકજ બાણે ત્રણ કામ કરવાં, એટલું પ્રાક્રમ કરે, તે
પુરુષ પુજ્ય માહારાને. મ્હારિ પુત્રિને વરે ॥ ૧૬ ॥ તેમાંથી કોઈ ચઢતાં
પડે; કો પડે અધુરે કામે; તે ધણી ઉઘાડે માથે બેસે, સભામાં આ કામે
॥ ૧૭ ॥ તે વાતમાં જે મુમત ઝાલે, તેને બ્રહ્મહત્યાય; આ કામમાં છે આં-
ટીથો તે, સમજજે સહ રાય ॥ ૧૮ ॥ સ્થંભે ચઢવું છાતી વરાણે, એ
પણ મ્હોટી ધાટી; ખીલેથી ત્રાજવે ઉતરવું, તે છે અવળી આંટી
॥ ૧૯ ॥ બે માથોડાં ત્રાજવાં નીચાં, શી રીતે ઉતરાય; ઉતરે એક હાથે
ડાંડિ ઝાલી, તો ત્રાજવાં ભમી જાય ॥ ૨૦ ॥ એક તરફને ત્રાજવે કરે,
ઉતરવા ઇચ્છાય; તો એક તરફ તોલ આવેથી, ખીનું ઉચું જાય,
॥ ૨૧ ॥ તે તેમાં ચરણ નવ પહોંચે, સ્થંભે થોડો ઉતરે; બે હાથે બાહાજ
રહીને; ત્રાજવે ચરણ ધરે ॥ ૨૨ ॥ તેથી ત્રાજવાં જાય આવાં; ચરણ
મહી લડથડે; લાગે; ઝેલેત્રો ત્રાજવાને, ચઢનારો નર પડે ॥ ૨૩ ॥ એ રીતે
ત્રાજવે ઉતરતાં આવવાની બહુ આંટી; ત્રાજવામાં ઊભા રહ્યા પછી
ધનુષ્ય ચઢાવતાં ધાંટી ॥ ૨૪ ॥ ધનુષ્યને વાંકું વાળીને, ચઢાવવાનો દોર;
એક છોડો નીચે મુકીને, કરવું પડે ધણું જોર ॥ ૨૨ ॥ એકજ ત્રાજ-
વે મુકે છોડો, બળ કરચે વાંકું થાય; જો એક તરફ તોલ આવે ને,
ખીનું ઉચું જાય ॥ ૨૬ ॥ તેથી ચરણ થાય પહોળા, એટલે ઢળે ધરણ
સ્થંભને ટેકા દઈ ચઢાવે, પણ પામે મર્થ ॥ ૨૭ ॥ ધક્કાથી ત્રાજવાં
જાય આવા ઉંચ મુસ્તક પડે; એ રીતે એ મ્હોટી ધાંટી, ચતુર હોય
તે ચડે ॥ ૨૮ ॥ ત્રિજી ધાંટી નીચું જોઈને, ઊંચું મારવું બાણ; તે
બાણે ત્રણ કામ કરવાં, સમજજે સુજણ ॥ ૨૯ ॥ આગ્રહ કરી કહેતો
નથી, સ્થંભે ચઢો નર કોય; સાત વેળા પાસવે તે ચડજો, હીં

મત જેને હોય ॥૩૦॥ પાછળ મુને દોશ ન દેશો, પ્રતી ન કરશો વ્યા-
કુળી; એમ ન કહેશો રૂપાળી છે, તે સાડું સૌને ચઢાવ્યા શુળી ॥૩૧॥
એવી સભામાં સુચના આપી, છેવટ વદ્યો વચન; હવે ઉઠવું હોય તે
ઉઠો, ક્ષત્રીનો કોઈ તન ॥૩૩॥ વજ્રણુ ॥ ઉઠવું હોય તે ઉઠજે, ક્ષત્રીના
કોઈ તન, વ્યાસ વક્ષભ વાણી વટે, ઉડ્યો જરાસન,

કંડવું ૧૦ રાગ દુભાસી ઠાહરાનિ ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણજનમેજે રાય; વીસ્તારી તુ-
જને સંભાળાવું, મચ્છવેધન મહિમાય ॥૧॥ મમધ દેશનો માલીક
ઉઠ્યો, જખરો જરાસન; એટલે બીજા બેસી રહ્યા, જેને ઉઠ્યાનું મ-
ન ॥૨॥ તેમની હોંશો રહી હઠયામાં. આપણો નીસાસો નડજે; આ-
પડો ઉઠવાનો વારો આવે, ચઢતાં જરાસન પડજે ॥ ૩ ॥ સૌએ એવી
આશીશ દીધી; ધારીને મન મનસુબો, બે માતાનો જયો જરાસન;
જઈ જળ કુંડાળે ઉભો ॥૪॥ હોઠ કરડતો મુછ મરડતો; થયો સભામાં
સ્વચ્છ; વસ્ત્ર આભુષણ ઉતારીને, ભીડાચી દીધો કચ્છ ॥૫॥ રાખ્યો
તોડો વાળ્યો અંબોડો, કટી કશીને ખાંધ; બાણનો ભાથો ને ધનુષ તે,
ભરાવ્યાં ડાભી ખાંધે ॥૬॥ કન્યાના રૂપમાં અંજયો, ઘેલી થઈ છે ગ-
તી; અતી અહંકારનો ભરેલો, કોઈને નમતો નથી ॥ ૭ ॥ ભીમ કહે
ઓ ધર્મ વીરા, જુઓ જરાસન ચડે, જો એ ચડતામાં પડે તો, જેવા-
ની ગમ્મત પડે ॥૮॥ ધર્મ કહે મુઠ મતીના, કોઈનું ન તાકીયે ભુકું; તો
તેવું તાકનાર પ્રાણીનું કદી ન થાયે રૂકું ॥૯॥ એવે જરાસન સુર ભ-
રેલો, ઝડપ તૈયાર થયો; લોચન રાતાં બીહામણાં છે, પાટીયા ઉપર
ગયો ॥૧૦॥ દ્વિપતી જરાએ સામું ન જુએ, જોયા કરે સહુ સાથ, સ્થંભે
જઈ જુહાર કરીને, દીધે બળમાં બાથ ॥ ૧૧ ॥ એક પગ મુક્યો
થંભ ઉપર, ચઢવાનું મન ઝીધું; તવ દ્વિપતના શેવકોએ, પાટીયું તા-
ણી લીધું ॥૧૨॥ તેવોજ બીજે ચર્ણુ ઉપાડ્યો, સુર ભર્યો સુસોટ; છા-
તી વરાણે સ્થંભના ઉપર, દડબડ મુકી દોટ ॥ ૧૩ ॥ જોર ઝપાટે સુર-
સપાટે, સુંસરો ચાલ્યો જય; ચઢવાની એની ઝડપ જોઈ, સૌ સભા
વિસ્મે થાય ॥૧૪॥ ઓ ગયોરે ઓ ગયો એ. મચ્છવેધન કરશે; બી-
જા સરવનો ફોગટ ફેરો રૂપાળી કન્યા વરશે ॥ ૧૫ ॥ એમજ સરવે
ઓશા મુકી, બેઠા ક્ષત્રી કુંવાર; જખરો જોઈ જરાસન ચઢ્યો ઉંચોગયો
ગાઉ ચાર. ॥૧૬॥ એટલે પ્રભુએ સામું જોયું, જાણ્યું કે મચ્છવેધ કરશે.
દાસ દુખિયા પાન્ડવ માહારા, આવેલા પાછા જશે ॥ ૧૭ ॥ કયાં

લગી વનમાં વેઠશે કછી, એમ જાણી કામ કીધું; જરાસનનું કંજી પ્ર-
ભુએ, બળ બધું હરી લીધું ॥૧૮॥ શરીરમાંથી શક્તી નાઠી, શ્વાસ ધ-
ણેરો ચડીયો; એકાએક એનો જીવ ગભરાયો, સ્થંભને ખહાણ પડી-
યો ॥૧૯॥ પરશેવાના જેભેજેલ છુટયા, કાયા થરથર ધડને, ઊંચુને
નીચુ જીવે તો, આભ અવનિ નવ સુજે ॥ ૨૦ ॥ લીલાં પીળાં દેખાય
આંખે, વાયો વાયુ સમસેર; મોળ વહુટીને ઉલટી થૈ ગૈ, ચઢી ગયા
બહુ ફેર ॥૨૧॥ જરાસને મન એમ વિચાર્યું. દિવસ વાંકો મ્હારો રૂ-
પાળીને રૂપે રાજાયો, હવે થયો મરનારો ॥ ૨૨ ॥ એવે મુઘ બુઘ રહી
નહીને, પ્રાણજ ઉંચો ચઢીયો; હાથ પગ સ્તંભથી છુટી ગયા; આવીને
જળમાં પડીયો ॥૨૩॥ સરવે સભા ખડખડ હશી, દીવસ એનો રૂઠ્યો;
એટલે દીકરો દમઘોસ કેરો, સુરો શીશુપાળ ઉઠ્યો ॥૨૪॥ જેવો જરા-
સંધ જળમા પડ્યો. તેવો જળે તારી દીધો; જળને સ્વભાવે ઉપર
આવ્યો, શેવકે ખેંચી લીધો ॥૨૫॥ ઉંઘો કરી જોલાં ખવરાવ્યાં, ઓ-
કાવ્યું પીવેલું પાણી; એટલે દ્રૌણિક ગોર આવ્યા કોષે વઘા મુખ
વાણી ॥૨૫॥ આવો જરાસન કાષ્ટને આસન, બહેવારમાં શી રોસ; એમ
કહીને મુગટ લીધો, બેસાડ્યો ઉઘાડે શીશ ॥૨૭॥ જરાસને જ્યેષ્ઠ નીચું,
બહુ ચીંતામાં પેઠો; જળ કુંડાળે કાષ્ટને આસન ઉઘાડે માથે બેઠો
॥૨૮॥ નીચું ઘાલીને રડવા લાગ્યો, વિખ મળે તો ખાવું; ઓ પ્રથવી
મા માગ દે તો તુજમાં સમાઈ જવું ॥૨૯॥ એવે શીશુપાળ એમ
બોલ્યો, સાંભળો જરાસન; તમે તો તાતનું નામ બોલ્યું, હું કંઈ
મઝ્છવેધ ॥૩૦॥ જરાસન કહે બળતાને બાળે; અહંકાર એને ન-
ડને, આડે આવળે પુન્ય મ્હારું, એ શીશુપાળ પડને ॥૩૧॥ વળજી ॥
પડને શીશુપાળ એ, ધરીયો છે અહંકાર; વ્યાસ વક્ત્રલ વાણી વઢે,
સુણને શ્રોતા સાર.

કડવું ૧૧ રાગ ચૌપાઈની ચાલ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન. સાંભળ જનમેજે રાજન; શીશુપાળ છે
બહુ હંકારી, એણે વસ્ત્ર દીધાં ઉતારી ॥૧॥ એણે કઝ્છ ભીડાવી દીધો;
ખાંધે ધનુષ ભાથે લીધો ગણ સર્વ સલાને તુઝ્છ અમીમાનથો મરડે
મુઝ્છ ॥૨॥ ગયો પાટીએ ધરીને હામ, જઈ સ્થંભે કીધી સલામ; બાથ
ભીડવાને મન કીધું. તવ શેવકે પાટીયું તાણી લીધું ॥૩॥ તેવો ચેતી ચા-
લ્યો ચડીયોટ, દાખી દૈવત મુકી દોટ; વાયુ વેગે ચાતુર નર ચડતો, જય

જોરમાં પાછો ન પડતો ॥૪॥ એતો નેત્રની ચોટ ન ચુકે, જોઈ જોઈને
 પગલું મુકે; સહુ સભા કરે વીચાર, એને નહી આવે ભુલ લગાર ॥૫॥
 કામ કરશેને કન્યા વરસે; બીજ આવેલા પાછા ફરશે; એની ચઢવામાં
 છે ચતુરાઈ, જરાસનથી ચઢે સવાઈ ॥૬॥ એ તો પંચાણુ ક્ષોણીને
 ધણી, તેમાં હીમ્મત હોયે ધણી, એમ બોલે સકળ સભાય; એવે
 ગાઉ સાડાચાર જાય ॥ ૭ ॥ એનું મચ્છ વીંધવા મન મોહું, તવ
 જીમદીશે સામું જોયું; ભકતને કાજ કપટ કીધું, એનું બળ પળમાં હ-
 રી લીધું ॥૮॥ રહ્યો ગાઉ ઉંચો; ત્રાંસ, મધ શક્તીને ચઢીયો શ્વાસ;
 આવ્યા મોઢે ફેંણુ ફીસોટા, અધવચ વળ્યા મડબડ ગોટા ॥૯॥ મભ-
 રાયોને વિચાર લાવ્યો, વાંકુ કર્મ તે હું હાંધ આવ્યો; અરે ઓ રૂપાળી
 ઝૂપતી મ્હારે તુજને વરવું નથી ॥૧૦॥ વરવા મોઢે ચડ્યો હું ધાઈ,
 હવે જીવતો જવાદે ભાઈ; એવા સંકટ મનમાં કરતો; સ્થંભે રહ્યો
 રહ્યો થરથરતો ॥૧૧॥ વાયુ બહાયો મેરસમેર, શીશુપાળને ચડ્યા ફેર, સુ-
 ધ સાન ગઈ લથડીયો, હાથ પગ છુટ્યાને હેઠો પડીયો ॥ ૧૨ ॥ જળમાં
 ડૂબી ઉપર આવ્યો, તેવે રાયે ખેંચી લેવરાવ્યો; ઝાલા ખવરાવિ
 ઓકાવ્યું પાણી, થઈ ગઈ આખર ધુળધાણી ॥ ૧૩ ॥ આવિ ગોરે મુ-
 ગટ લીધો લેઈ, સોંપ્યું કાષ્ટાસન ગાળ દેઈ; પડ્યો તેથી સૌનું મન
 મ્હોયું, પછી જરાસને ઉંચું જોયું ॥ ૧૪ ॥ બોલ્યો જરાસન તે વારે,
 કહો લગ્ન તમારું કે વારે; મ્હોટી પડતીતી મુજમાં ખોડ, ભાઈ આવો
 બેસો મ્હારી જોડ ॥ ૧૫ ॥ એકલો ન્હોતો શોભતો હું તો, ભલે થયો
 મારા જોવો તુંતો; શીશુપાળનું કાંઈ ન ચાલ્યું, જોડે બેઠો ને નિચું
 બાલ્યું ॥ ૧૬ ॥ અરેરે આ મેં શું કર્યું કામ, મારા પાપનું મેં બોળ્યું
 નામ; હાવું જીવ્યા ભલું મરવું, જરાસન કહે મરી શું કરવું ॥૧૭॥
 એમ બેઠા વાળીને મન, બેશી રહ્યા સભા સહુ જન; હતી ઉઠવા સ-
 હુને ઇચ્છાય, તેણે સમાવિ મનમાંય ॥૧૮॥ આવા આવા ચડિ પડ્યા
 રાય, ત્યારે બીજની શિ ગતી થાય; એમ ભાગી સરવની હામ, રજ-
 ળ્યું મચ્છવેધ કામ ॥ ૧૯ ॥ વળણુ ॥ કામ રજળ્યું ઝૂપત તણુ, મી-
 થ્યા કરે તડુ શોર; કં કહે દુરીઓધન તણું, કરમ કરે છે જોર.

કડવું ૧૨ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈરાખપાયે એણિપેરે બોલ્યા, સુષુ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને

સંભળાવું, આધપરવ મહીમાય ॥૧॥ એવે સમે શક્તરાજ ઉઠ્યો; પુષ્ટ શ-
રીરનો ભારે, સકલ સભા સહને જોઈ, હસવા લાગી ત્યારે ॥૨॥ એવે સહ
જઈ જળકુંડ ઉભો, લોકો કહે કેમ ચડશે: થાંભલો એના અંગુઠા જે-
વો ચઢતામાં ભાગી પડશે ॥૩॥ લાંબો પોહોળોને પોચતો છે, પાંચ પાં-
ન્ડવનો મામે; ત્રણ મણનો સુરવાળ પહેરે છે, પાંચ મણનો પહેરે જમે
॥૪॥ મુછોના થોભા તણી બહુ શોભા; દેખીતો કેશરિ વાઘા; મુસ્તક ઉપર
સદાય બાંધે, બારમણ બોજનો પાધ. ॥૫॥ મહા કુસ્તાઈ ગદાબુધ બણે
બાણયુધ ન જય કળીયું; જમણે બોહુએ બાંધેલું રહે છે, ખેડોતેર મણ
માદળીયું ॥૬॥ વસ્ત્રાભુષણ એણે ઉતાર્યા, થયો સભામાં સ્વચ્છ; જંગા-
થી કે કટી સુધી, ભલ્લો ભીડાવ્યો કચ્છ ॥ ૭ ॥ ચડવાનો ચટકો લીધો
પટકો કમ્મર કપીને બાંધે; બાણને. ભાથોને ઘનુખ્યને ભેરવ્યાં ડાભી
બાંધે ॥૮॥ દ્વિપત રાજના શેવડોએ કામજ કેવાં કીધા; એક પાટીયું બો-
જ ઝીલે નહીં તે દસ વીશ વીશ મુઠ્ઠી દીધા. ॥૯॥ તવ શક્ત પાટીયાં ઉપર
મયો, ચઢવા ત્રીટી કીધી; સરવ સભા ટગ ટગ જુએ, બળ કરી બાથ
દીધી ॥૧૦॥ ભીમ કહે ભાઈ મામા ઉઠ્યા, કામ થયે ખુશી થૈસું, કે-
ઈ દહાડો એ કન્યાના, હાથનો કંસાર ખઈશું ॥૧૧॥ ધરમ કહે કાંઈ
બોલાયે નહીં, ધશ્વરની ઇચ્છાય; બેઠા બેઠા ચરચા જુઓ; જુએ છે;
જેમ સભાય ॥૧૨॥ એવે સમે શક્ત રાજએ, સ્થંભ ઉપર પગ દીધા; એ
ટલે આડાં પાટીયાં તે, દાસોએ તાણિ લીધાં ॥૧૩॥ સહ સપાટે ચઢવા
લાગ્યો, છલંગ મ્હોટી મારે; તલપ દે દસ દસ ડગલાંની. ભય જરા નવ
ધારે ॥૧૪॥ સહ રાજના ચરણને ધકે; સ્થંભ ચઢીયો ઝાલે. થઈ જય વાં-
કો ભોમી સરસો, કચડ કચડ બોલે ॥૧૫॥ સકળ સભા ખડ ખડ હસે,
ઘણા વદે એમ વાણ; જો કદી સ્થંભ ભાગી જશે તો; વળશે કચ્ચર
ઘાણ ॥૧૬॥ એમ કરે સરવ ચેષ્ટાળા, પણ મુખ એવું બોલે બેજણ
ચઢીને પડ્યા પણ, કે નહીં આનિ તોલે ॥૧૭॥ એવે શક્ત ગયો પાંચ
ગાઉ; જોયા કરે સઉ શ્રદ્ધી; ભક્તને માટે ભુદરાયે; ઊંચી કીધી દષ્ટી
॥૧૮॥ આકરશણ બળ શક્તનું કીધું, એટલે એ તરફડીયો; સ્વાસ મોઢે
માતો નથી, સ્થંભને ખહાણ પડીયો ॥૧૯॥ હથળ વથળ જીવજ થયો, ઊ-
કાળો આવ્યો; અરેરે હું ક્યાં ચઢ્યો સ્થંભે; વાંકો દીવસ મન લા-
વ્યો ॥૨૦॥ આંખે અતી અંધારાં આવ્યાં, ગલરાયું અંતશકર્ણ; શરીરે પ-
રશેવો વળીયો, છુટી ગયા ભુજ ચર્ણ ॥૨૧॥ ઓ પડ્યો ઓ પડ્યો સૌ
કેહેવા લાગ્યા; ધરણ આવ્યો પળમાં; આવીને કુંડમા પડ્યો જેમ; મમર

પડે જળમાં ॥૨૨॥ સર્વ કહે બે પડીયાતા તોહયે, શું દેખાં મનમોહ્યું શલ
રાજ તો પડ્યો એટલે ઉંચું શીશુપાળે જોયું ॥૨૪॥ સો બસે સેવક
બેગા થઈને, શક્તિને કાઢ્યો બહાર; પીધેલું પાણી ઓકાવી નાંખ્યું, ક્ષ-
ણું ન લાગી વાર. ॥૨૪॥ ઈપતના દ્રોણીક ગોર આવ્યા, કહ્યું કદું વ-
ચન, મારવાડ દેશના માલોક બેસો, કાષ્ટ તણે આસન ॥૨૫॥ પાદ રેહે
વા દેધને ખીરાજે, તવ દીક્ષગીરમાં પેઠો; અરેરે મને આ શું મુજ્યું,
નિચુ જોઈ જઈ બેઠો. ॥૨૬॥ શીશુપાળે કહ્યું કે પધારો, ઠીક થયો છે.
ધારો; નીચુ જોઈ બોચી દુખતીતી, હવે તમારો વારો ॥૨૭॥ શક્તિ કહે
જંપવા દે મુને, તુને લાગુ પાય; તે પછી દંત વક્ત ઉઠ્યો, બુએએ સઉ
સભાય. ॥૨૮॥ દમધોસનો એ દીકરો છે, શીશુપાળનો બ્રાત; તેને દેખીને
શીશુપાળે બોલાવી પુછી વાત. ॥૨૯॥ કહો બંધુ તમે કેમ ઉઠ્યા કી-
ધો શું વિચાર; દંતવક્ત કહે મચ્છ વીંધીને, વરવાનો નાર. ॥ ૩૦ ॥
તમો પડ્યા તેથી તાતતણુ, બોળાઈ ગયું નામ; માટે પાછો જસજ લે-
વા મચ્છજ વીંધુ આ ઠામ. ॥૩૧॥ શીશુપાળ કહે વીરા મ્હારા મીથ્યાન
મરશે મથી; આપણા બાપના બાપ પાસે, માંછલું દીસતું નથી ॥૩૨॥
માટે આબરૂબેર બેસો, શીદને આવ્યા ઉઠી; તમે નથી પડ્યા ત્યાં સુધી
છે કાંઈ બાંધી મુઠી. ॥૩૩॥ એક હાથ તો ઉઘડી ગયો પણ, બીજો છે
બાંધ્યો હાથ; ત્યાં સુધી કોઈ કરી ન શકે; આપણા ધરના વાત ॥ ૩૪ ॥
માટે જઈને સીંદાસન બેસો, ઓરે મારા બ્રાત, એવું સાંભળી નીચું જત-
ઈને, શક્તિ વદ્યો વચન. ॥૩૫॥ ચઢીને પડે તો ફીકર નહી, ઊઠીને બે-
સે જોઈ; શુંકાણુ મુખ લેને ઉઠ્યો જીવતો મુઓ તેહ ॥ ૩૬ ॥ ચઢ્યો
ને પડ્યો તો ઇશ્વર ઇચ્છા, પણ ઈઠીને બેસે; શું જોઈને જગતમાં ફરે,
કાં પ્રાથવમાં ન પેસ ॥ ૩૭ ॥ ક્ષત્રાનો સુત પાછો, પડે, તો તે તેની બગડી
બુધ; ક્ષત્રાણુનો નહીં જાયેલો, ધાવેલો દાસીનું દુધ. ॥૩૮॥ એવાં વચ-
ન શક્તિનાં સુણી, લોગ્યો તનમાં તાપ, સ્થંભ ચઢ્યા વણુ હું બેસુંતો,
બ્રહ્મહત્યાનું પાપ ॥૩૯॥ શીશુપાળે કપાળ કુટ્યું, શલે બેલ લઢાવ્યો;
પોતાને ઉંચું જોવાને સારૂ, બંધવ મ્હારો ચઢાવ્યો. ॥ ૪૦ ॥ ચઢ્યો ચ-
ડાવે પડ્યો પડાવે, વટલેલો વટલાવે; નાક કટ્ટો નાક કટ્ટો કરે, આભડે
લો અમડાવે ॥૪૧॥ એવામાં દંતવક્તને સભામાં, ઊતાર્યા શણુગાર; વસ્ત્ર
ઊતારી કંઈ ભીડાવ્યો, બાંધે લીધાં હથીઆર. ॥૪૨॥ પાટીએ જોને સ્થભે
બહાજ્યો, ચઢવાનું ઠામ કીધું; ઈપત રાજના સેવકોયે, પાટીયું તાણી
લીધું ॥૪૩॥ દોઢ ગાઉ તે ઉંચો ગયો પ્રભુએ વીંચાર્યું એમ; આનંદ

દંતવક્ત ભક્ત છે મ્હારો, ઉંચેથી પાડુ કેમ ॥૪૪॥ એમ બાણી એનું બ-
ળ લીધું, એટલે એ ગભરાય, મચ્છના સામી દ્રષ્ટિ કરે તો, માંછલી નવ
દેખાય ॥૪૫॥ અરેરે હું શીદને ચઢ્યો, મુજ પુદ્ગી થઈ કાચી; ભાઈનું
કહ્યું મેં નવ માન્યું વારતા એની સાચી ॥ ૩૬ ॥ હવે શો ઉપાય ઉત-
રવાનો; એવે સમે અડબડીયો; હાથ પગ એના છુટી ગયાને, આવીને
જળમાં પડીયો ॥૪૭॥ શીશુપાળે હાથ ધર્યા, મ્હારું કાંઈ નવ ચાલ્યું;
બન્ને બંધુ બન્યા સરખા એમ કહી નીચું ધાલ્યું ॥૪૮॥ રોવડોએ દં-
તવક્તને, જળથી કહાડ્યો બહાર, એલા દેધને પાણી ઓકાવ્યું. ગોર
આવ્યા તે વાર. ॥૪૯॥ ગોરે કહ્યું ધન્ય દમઘોસ નંદન ધાર્યું કર્યું તમે
કામ; એક બાપના બે દીકરા તે, બેઉએ બોલ્યું નામ ॥૫૦॥ એમ ક-
હીને મુગટ લીધો, કરે કોનાપર રીશ; શીશુપાળની જોડે જમ્મને, બેઠો ઉ-
ઘાડે શીશ ॥ ૫૧ ॥ શીશુપાળે તવ કપડો લીધો, મુમતમાં બોજ બોયું;
શસ્ત્ર કહે ભાઈ ભલે પડીયો, પોતે ત્યાં ઉંચું જોયું ॥ ૫૨ ॥ ચારે નામી-
યા ચઢીને પડ્યા, અતી હાહાકાર હોય; પછી સહુની હિમ્મત ભાગી
ઉભો ન થયો કોય ॥૫૩॥ દ્વંપત રાજાએ આશા મુકી, નહિ ચાલે કોયની
હામ; છત્રપતિ જે આવ્યા હોત તો, થાત મ્હારું કાન. ॥૫૪॥ પવન ગ-
મની સાંઠ આપી મોકલીયો છડીદાર; દુરિયોધન જે તેડી આવો, ક-
હીએ ન કરશે વાર ॥૫૫॥ સાંઠણી લઈ છડીદાર પહોંચ્યો જેને કહ્યા
સમાચાર; દુરિયોધન કહે પીડી ચોળાવો, મામા ન કરશે વાર ॥૫૬॥
મામાએ બોલાવ માનુનિયે ને; ગીતાં મંગળ ગાય; દુરિયોધન બાજઠે
બેઠો, પીડી સાડ વર રાય ॥ ૫૭ ॥ વળણુ ॥ બેઠો પીડી ચોળાવવા, જે
દુરિયોધન રાય, બ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે, અછકલો એ રાય.

કડવું ૧૩ રાગ ધોળનેા.

પીડી ચોળે પીડી ચોળે પ્રીત આણિરે, વરરાજને, ચઢાવે ગંગોદક
પાણિરે ॥ ૧ ॥ અત્તર પુલેલ તેલ શરીરે ચોળેરે; ગીતાં ખાતી, સુંદરી
શરીયા ઘોચેરે ॥૨॥ વર રાજથી, હોડમાં હશો દેવાયરે; કરે અતી, ઉતા-
વળ મામાયરે ॥૩॥ કાંઠે ઘાંટા ચીકણાશ મુકી દોનેરે, વણું થયું વરને
નવરાવવા લ્યોનેરે ॥૪॥ એટલે બીજે, બાજઠે કરાવ્યું સ્નાનરે; શરીર
લુંછી, વરને કર્યા સાવધાનરે ॥૫॥ વરરાય બોલ્યા મામા મને દિપાવો-
રે; સહુથી શોભું, તેવા શણગાર પહેરાવોરે ॥૬॥ મુજને દેખી કન્યાને

મન થાય ચટકેરે, જમો પેરાવો, મને ચીરોને પટકેરે ॥૭૥॥ દ્રષ્ટીન લાગે
 હું ન બીહું કે ન જબકરે; માંમાં માહારે, ગાલે કરો કાળુ ટપકરે ॥૮॥
 તવ મામાયે, પહેરાવ્યાં વસ્ત્ર સણગાર, આગળ આછાબા; બાંધિને કર્યો
 તૈઆરે ॥૯॥ માંમાયે તો મોઢે જરા ઘસી મેશરે, કહ્યું હવે જ ભાઈ
 ઘોડે બેશરે ॥ ૧૦ ॥ વરરાય બોલ્યા માંમા લહાવો વિતાડેરે; તમે મુને
 તેડીને ઘોડે બેસાડેરે ॥૧૧॥ એટલે મામે, વરને તેડ્યો તે વારે; કણુ
 બોલ્યો કાહોડો વરરાજને ખહારે ॥૧૨॥ તવ માંમાયે, વરરાયને બહાર
 લીધારે; શણગારેલે ઘોડે બેસાડી દીધારે ॥૧૩॥ વરરાય બેઠો; થઈને
 ઠીકા ઠીકરે, બેસતામાં દસવિસ થઈ છે છીંકરે ॥૧૪॥ વરરાય બોલ્યો
 મામા આ શુકન કેવારે; મામે કહ્યું દસ વિસ કન્યા મળે એવારે ॥૧૫॥
 માંમે લાવિ વરને શ્રીકૃષ્ણ આલ્યુરે; દુરીયોધનને હસીને ભુજમાં આલ્યુરે
 ॥૧૬॥ વરરાય બોલ્યો, શેવકથી મુને ન લખવોરે; લક્ષ લક્ષના, દા-
 ગીના સહુને પહેરાવોરે ॥૧૭॥ અગીઆર ક્ષોણી; સૈન્યાના બેઠા બેહરે;
 દીવા દાગીના, પેહેરીને ત્યાર થયા તેહરે ॥ ૧૮ ॥ આગળ ચાલે, શેન્ય
 ક્ષોણી અગીઆરે; પુઠળ ગાતી જવાણુ ભાઈની નારે ॥ ૧૯ ॥ વાજતે
 ગાજતે વરઘોડો લઈ નીકળીયારે, ગયા દરવાજે, તેવા ત્યાં કામ કળક-
 ણીયારે ॥૨૦॥ લીખ વીદુર, દ્રોણને કીરપાચારે; સરવે આવ્યા, ન
 ગ્રના દરવાજા ખહારે ॥૨૧॥ પછી સરવે મુંદરીને ત્યાંથી ખાળીરે; વ-
 રની રાણી ઘેર બેઠી છેડા વાળીરે ॥ ૨૨ ॥ પછી બેઠો હાથી ઉપર વર-
 રાયરે; પુઠે બેઠા ચમ્મર ઢાળે મામાયરે ॥૨૩॥ કણુ કહે ઉતાવળે, પંથ
 આલોરે; વાર ન કરશો, વર રાયને લેઈ ચાલોરે ॥૨૪॥ વાગતે ડોકે સરવે
 ચાલ્યા જાયરે; મારગમા અત્તરના છંટકાવ થાયરે. ॥ ૨૫ ॥ ભાટચાર-
 ણુ, આવિને ચાચક યાયરે; ચાલતે રસ્તે થૈ થૈ અપછરા નાયરે ॥ ૨૬ ॥
 સાંનણિવાળો આગળ ગયો છડીદાર; જઈને કહ્યા શભામાં સમાચારે
 ॥ ૨૭ ॥ સરવે જણ્યું આવ્યો, દુરીયોધનરે; ધરપતરાજ ઘણો થયો પ-
 રસનરે ॥ ૨૮ ॥ એવે આવ્યો, છત્રપતી સભાપાસરે, એટલે ઉઠ્યો,
 ધરપદ ધરી હુક્તસ ॥૨૯॥ સામે ચાલ્યો લેઈ સાકરનાં પાણીરે, એટલે
 સરવે ક્ષત્રીનિ સભા વિખરાણીરે ॥ ૩૦ ॥ સૌ ક્ષત્રીએ, મનમાં કર્યો વિ-
 ચારે, જઈએ સામા આવ્યો સહનો સરદારરે ॥ ૩૧ ॥ અવિ રીતે સભા-
 માં હોકારો હોયરે, ભુજ બેડીને, સામા આવ્યા સહુકોયરે. ॥૩૨॥ બેશી
 રહ્યા પોડલા પુરૂષ ચારે, બેસી રહ્યા, જદવ બ્રહ્મ કુંવારે ॥ ૩૩ ॥
 ॥ વળણુ ॥ વિમ્મ જદવ બેસી રહ્યા બેસી રહી પ્રજય, બ્યાસ વિશ્વલ કહે

કથા, સાંભળે શ્રોતાય.

કંઠવું ૧૪ મું.

॥ હંશેા માંડયોં ત્રિલાપ, પાપી માણસરે. એ રાગ. ॥

થથો સ્વયંવરમાં પોકાર, દુરીયોધન આવીયોરે; શામા ગયા સૌ
ક્ષત્રી કુંભાર, દુરીયોધન આવિયોરે ॥૧॥ રાજ ધરપતે ઉલટ આણી, દુરી
યોધન આવીયોરે; પાવા લાવ્યો સાકરના પાણી, દુરીયોધન આવી-
યોરે ॥૨॥ ભલે પધાર્યાં સર્વના મુખા, દું સામા આવી સૌ કર જોડી
ઉભા, દું ॥૩॥ પાયાં પાયાં સાકરનાં પાણી. દું સરવેનો ગતી ગભ-
રાણી. દું ॥૪॥ કોઠથી ઘાંટો કાઢી ન બોલાય, દું કોઠથી છાની વાત
ન થાય, ॥ ૫ ॥ એવી છત્રપતિનિ બીક. દું નવ્ય ખરાય ઉદસ
છીંક. દું ॥ ૬ ॥ પાપીની દ્રષ્ટી જે પર જાય. દું તે ક્ષત્રીની કંપે કાય,
દું ॥ ૭ ॥ અંધ સુત છે ગર્વનો ભરાયો. દું પછી હાથીથી ઉતરીયો.
દું ॥૮॥ ચાલ્યો હાથમાં શ્રીફળ ઝાલી, દું તેની પુંઝળ સહ જાય
ચાલી દું ॥૯॥ પેઠો સભામાં અંધ તન, દું જઈ પેઠો ઊંચે આસન.
દું ॥ ૧૦ ॥ એના પેઠા પછી સહુ પેઠા, દું એના પેઠા પછી સહુ પેઠા.
દું ॥ ૧૧ ॥ આવ્યો આવ્યો સરવનો ભુપ. દું સહુ સભા થઈ ચુપા
ચુપ. દું ॥૧૨॥ વળણ ॥ સભા સહુ સજડ થઈ, કોથી નવ્ય બોલાય;
વ્યાસ વલ્લભ વાણી વહે, અછકલો દેખાય.

કંઠવું ૧૫ રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા મુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, મચ્છવેધનો મહીમાય ॥૧॥ સકળ સભા સજડ થઈને પેઠી
છે ચુપાચુપ; સરવ સામી દૃષ્ટી કીધી, હસ્તીનાપુરને ભુપ ॥૨॥ એવામાં
ધીરેરહી બોલ્યો પ્રકોહર મુખ વાત, બુઝ્યો ધર્મ ભાઈ આવ્યો અછકલો
દુષ્ટ તમારો ભ્રાત ॥ ૩ ॥ ધર્મ કહે તુ બૈશ છાનો, કેવા શોભે દુરણધીર;
ગમે તો ગમે તેવો છે, તો પણ આપણો વીર ॥૪॥ એ આવ્યો ત્યારે
સભા સોભી, નહી તો પડ્યુંતું જાંખું; એના આવ્યાથી કેવું શોભ્યું,
સભાનું મંડળ આખું ॥૫॥ એમ એને સમજાવી રાખ્યો. એવે ભીખ
ખીતાય; વિદુર પ્રત્યે કહેવા લાગ્યા, અછકલું દેખાય ॥૬॥ શ્રીફળ ઝાલી

મુંઠે બેઠો છે, સર્વ કરે ચેષ્ટાળી; જવો જઈ મુકાવો હેઠું લોક રહ્યું છે ભાળી. ॥૭૭॥ એટલે ઉઠ્યા વિદુર કાકા, જઈ કાનમાં કહી વાત. શ્રીફળ તારું મેલ હેઠું, દિસે અછકલી જત ॥ ૮ ॥ લીખ્મ પીતા બહુ કળકળે છે, દેશે સભામા ગાળ; તે વેળા નીચું જોવું પડશે; હસસે સઉ ભુ-
પાળ. ॥૮૦॥ દુરીયોધન કહે કેમ માંમાં, શું શ્રીફળમાં પેઠું કન્યા છે તા-
રી તે નહી કોની, નાળીયળને બાળ હેઠું ॥૧૦૦॥ તવ પાપીએ નીચું મુકયું, કરિ ગરજના ત્યાય; કયા મયોરે આવ્ય હાંધ. એરિ એ ધરપત
રાય. ॥૧૧૦॥ તવ ધરપતરાય થરથર ધરજ્યો. ગોરને જોડ્યા હાથ; છત્રપતી
મને બોલાવે છે. ચાલો તમે મુજ સાથ ॥૧૨૦॥ મુજને શું પુછશે શું
કહેશે માંડશે ઉધડો લેવા; માટે મારી સાથ પધારો એમને ઉત્તર દેવા.
॥૧૩૦॥ મારાથી કાંઈ કહેવાશે નહી, કાળજી રૂંડે મ્હારું ગોર કહે ચાલ
હું આવું છું, શું કહે છે જોઉ વારું ॥ ૧૪ ॥ એમ કહિ ધરપત નિચું
ઘાલી, આવિ કરજોડી ઉભો; કાળજી કંપે કાયા ધરજે, છત્રપતી છે સુ-
બા. ॥૧૬૦॥ દુરીયોધન ઘાટો પાડી બોલ્યો મનમાં ધરિ અહંકાર; કન્યા
લાવી પરણાવિ દે મુંને, કેમ કરે છે વાર. ॥૨૦૦॥ ધરપત શું તેનો ઉત્તર
આપે, બોલ્યા ગોર વચન; ધરપતને પુછશે નહી કાંઈ, મને કહે રાજ-
ન ॥૨૧૦॥ દુરયોધન કહે શું કહેવું તું, કન્યાને ઝટપટ લાવો; વાર ક-
ર્યાનું કારણ શું છે, લાવી મને પરણાવો. ॥૨૨૦॥ ગોર કહે તમે સાંભ-
જો જરા. છો કુળવંતા દિવા, એકાએક કન્યા માગો છો નથી કર્યો
કાંઈ બહીવા. ॥૨૩૦॥ આતો સ્વયંવર સભા છે, મચ્છવેધન કરો; એટ-
લે એ કન્યા તમારી. સુખરૂપે તમે વરો. ॥૨૪૦॥ છત્રપતી કહે મચ્છવેધ
કેવો શું કામ કીધું આરંભ; દ્રૌણિક કહે જુઓ જળ કુંડમાં, દ્વાદશ
ગાઉનો સ્થંભ. ॥ ૨૨ ॥ તે સ્થંભ ચડવા :આપ ઉઠો છ ગાઉ ત્રાજવે
જવો; બે ત્રાજવે બે ચરણ મુકી, ધનુષ પછી સ્હાવો ॥ ૨૩ ॥ તેને ચ-
ડાવિ બાણ ચડાવો, એ બળિયા રાજન; નિચું જોઈને ઉચું મારી,
વીંધો મચ્છ લોચન ॥૨૪૦॥ તેને તે બાણે પુંછ વીંધો, એટલું દૈવત દા-
બો; તેને તે બાણ મચ્છ ઉપાડિ, આ જળકુંડમા નાખે ॥ ૨૫ ॥ મુરા
પુરા છો પ્રાકમ એટલું, રાજ્ય સભામાં કરો; એટલે તમે પુજ્ય અમા-
રા, રૂપાળિ કન્યા વરો. ॥ ૨૬ ॥ તેમાંથી જો ચડતાં પડ્યા, કાં પડો
અધુરે કામે; તો તો બેસવું ઉઘાડે માથે, પેલા બેઠા તે કામે ॥ ૨૭ ॥
તવ પાપીએ તે પાસ જાયું. પડેલાનું મન હાલ્યું; છત્રપતીથી શરમાયા
તે ચાર જણે નીચું ઘાલ્યું ॥ ૨૮ ॥ તે જોઈને અતી આકળો થયો,
બોલાયો છત્રપતી, શું કાંઈ અમે જેવા તેવા, સ્થંભે ચઢનાર નથી,

॥૨૬॥ તાઘ પીંજરા ઘણાક ચડે કોણ અમારી તોલે, માટે અમે તો ન-
હી ચઢવાના મર્વના વચન બોલે ॥૩૦॥ બળ્યો મચ્છવેદ બાળી સભા-
પરણાવી દો કન્યા; અમે નહી બેસી રહેવાના, થારો મ્હોટા અન્યા
॥૩૧॥ મરજના કરી ગોરે કહ્યું બોલ ન બોલીશ ખોટ, મ્હોટાઘ મુ-
ક્રીદે મ્હારી પાસે તું તારા; ઘરનો મ્હોટો ॥૩૨॥ મચ્છવેદને ને સભાને
બાળે; બાળને મ્હોટું તારૂં જેમ ફાવે તેમ કેમ બોલે છે, કેવું દીશે
મુખ સાડું ॥૩૩॥ વર બનીને વરવા આબ્યો, છેકજ ચઢ્યો ઘોડો; કામ
કર્ચાં વણજજે પાછો, ઘેર કાળે મોઢે ॥૩૪॥ મચ્છવેધ કર્યા વિના, તુને
નહિ મળે કન્યાય; એમને એમજ વરવી હોયતો વરશે તારીમાય ॥૩૫॥
એ કન્યા નહી ઠરપત કેરી; છે એ દીકરી મ્હારી; હીમ્મત ન હોય કામ
કર્ચાની, તો મુક સવરિ તારી ॥૩૬॥ ઠરપત રાય તાબેદાર તારો
અમે તાબેદાર નથી; બ્રાહ્મણ કેરો કોણ મુરખી, સમજછત્રપતી ॥૩૭॥
ઉંચ દીશે પણ નીચ જતી છે, મેં લીધો બણી; નીચા વીણ
મ્હોટામાંથી તો, ન નીકળે નીચ વાણિ ॥ ૩૮ ॥ જનમે ઉત્તમ જને-
તાને પેટ કદિ નીચ કોય; ઉત્તમ વર્ગમાં ગણાય તો પણ તાત બીજે
કોક હોય ॥૩૯॥ તેવણ વેણ ન નીકળે નિચાં, નીચાં કૃત્ય ન ધારે;
હવે લાંબી વાત ન કરતો; બેસી રહે તારે ભારે ॥ ૪૦ ॥ એમ કહિ
દુપ્તને લીધો, સકળ સભા બાળે; ખેંચોટી તેરીલાવીને, ઉભા જળ કું-
ડાળે ॥૪૧॥ દુરીયોધન કહે કેમ માંમા, ગોરેનો ઘર ઘાલ્યું; રોડ ભલો
બેસાડો દીધો, આપણું કાંઈ ન ચાલ્યું ॥૪૨॥ ઉલટી બેચાર ગાળોખા-
ધી કહો માંમા કેમ કરવું; મામો કહે મચ્છવેધ કરી, એ કન્યાને વર
વું ॥ ૪૩ ॥ છત્રપતી કહે થંભે ચઢશું, થનાડું હોય તે થાય. પણ મુ-
જ પહેલાં કેમ આબ્યો, સભામાં સહુ રાય ॥ ૪૪ ॥ રાખી નહિ મ્હારી
મરજદા, નીત્યાન આવું ફાવે; ચઢ્યા પડ્યા માટે સપડાવું; ફરી પેહેલા
નવ આવે ॥૪૫॥ મામો કહે એનો વાત સાચી, કેમ ન રાખે માપ;
તારૂં કહ્યું સાંભળવું પડશે, તું સહુનો મા બાપ ॥૪૬॥ વળજી ॥ સ-
હુનો તુ માખ.પ છે, સહુ તુજ તાબેદાર; સરવે રહેશે સાંભળી, કોણ
સામો બોલનાર.

કડવું ૧૬ રામ થેકાવાલ.

દુષ્ટ ઉઠ્યો સભાની માંય, હવે કોઈ ઉઠીયેરે; એમ કહે દુરીયોધ-

નરાય; હવે કોઈ ઉઠીયેરે ॥ ૮૬ ॥ હું આઠ્યો હવે કેમ ન ઉઠો, શું બે-
ઠા થઈ ચુપરે; જોઈને કેવા ચઢો સ્થંભે, કેવા છે જખરા ભુપ હ-
વે ॥ ૨ ॥ આઠ્યો છે સહુ આશા ભરેલા, રૂપે બનીને રૂડારે; મારા આ-
ઠ્યો વિના કામ ન થયું, હાથે પહેરે તમે ચુડા, હવે ॥ ૩ ॥ આછી હો-
રણી ઓઢીને નાચો, આંખમાં આંજો મેંશ; ખાઈ ખાઈ ખાલી કાયા
વધારી, થયા ભાદરવાની ભેંશ. ॥ ૪ ॥ માહારા આઠ્યો, વણ આઠ્યો
સલામાં ન થયું કોઈથી કામરે; ત્યારે શું સમજીને આઠ્યો, બોળ્યા
બાપના નામ. હવે. ॥ ૭ ॥ મ્હોટાની મરયાદા ન રાખી, કન્યા વરવા આ-
ઠ્યારે, ક્ષત્રાણિનું કુલ લખવું, સૌ લુડીયોને ધાઠ્યો. હવે. ॥ ૫ ॥ ક્ષત્રા-
ણીને ઉદર જનન્યા, મીઠ્યા કરાવી વેઠરે; મનુષ્ય થૈ શીદને અવત-
રિયા પથ્થર પડીયા પેટ. હવે. ॥ ૭ ॥ છેવટ પડી જરૂર મહારી, તેનો પ્રમ-
ટે છે તાપરે, શું પહેલાં તમે જણતા નહોતાં, નથી આઠ્યો હજી બાપ
હવે ॥ ૮ ॥ વલણ ॥ બાપ હજી આઠ્યો નથી. જણ્યા વણ ધારી હામ; ઓ-
છું પાત્ર છલકાઈ ગયો કહે છે, વલ્લભરામ. ॥

કડવું ૧૭ રાજ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાથે ઓણીયેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું મન્મથવેદ મહીમાય. ॥ ૧ ॥ ઓછું પાત્ર છલકાઈ ગયો; બો-
લ્યો ફાવે તેમ; કોણ બોલી શકે એના સામું, કોણ કહે કહું કેમ. ॥ ૨ ॥
કૃષ્ણ પ્રભુથી નવ્ય ખમાયું, ઉઠીને વચમાં આઠ્યો; હાંહાં છત્રપતિ આ-
શું બોલો, સહુ ક્ષત્રીને લખવ્યા; ॥ ૩ ॥ મ્હોટાનું મ્હોટું મન જોઈ
એ મંભારતા ને મ્હોટાઈ; ખોટાં વચન બોલવાથી, દેખાય છે ખોટાઈ
॥ ૪ ॥ આશું બોલવું તમને નધટે નીચેનીયું વેણ બોલે; તાખાના ક્ષત્રીના
માત પીતા છે, એ તમ પ્રજા તોલે ॥ ૫ ॥ હવે ક્ષમા કરી આશન બેસો,
ઠખકો દેશે ગુરૂ દ્રોણ; દુરીથોધન કહે ઓ ભરવાડ, તું મને કહેનાર
કોણ ॥ ૬ ॥ તું ભરવાડો તું પીડારો, ગાયો તણો ચારનારો, છાશ પીને
મ્હોટો થયેલો, મામા માસી મારનારો ॥ ૭ ॥ બ્રાહ્મણનું અન્ન માગી ખા-
નારો કેમ મહારા સામું બોલે; કેમ મને તું શીખ દેનારો શું તુંને મુજ
તોલે ॥ ૮ ॥ કૃષ્ણ કહે હું નથી તમ તોલે; ઠીક મહારિ વાતો વરણી, તુજ
તોલે ક્યાંથી આશું તારી, મા આખલાને પરણી ॥ ૯ ॥ ક્ષત્રીને ત્યાં અ-
વતર્યો છે, તેમાં શું મ્હોટાઈ લાવે; પણ પહેલો પીતા આખલો તે, તે-
ના અસર આવે ॥ ૧ ॥ ભેગ વીના ડિંચ કુળનાની, બુદ્ધી આવિનવ ચાલે;

આખલાની જાત અવળી હોય, જ્યાંને ત્યાંશીંગડાં ધાલે ॥ ૧૧ ॥ પ્રભુ કહે
સમજે બહુ સભા, નંદિનો થયેલો ભેગ; તેથી તેની બુદ્ધી જુટી છે,
હાંડીઆ જેવો વેધ ॥૧૨॥ આ દ્રષ્ટાંતથી સીધાન્ત લેવું, આતાયે રાખ-
વી સુદ્ધી; ઊંચ હોય પણ ભેગ થાય પણ નબ્બ અને નીચ બુદ્ધી ॥૧૩॥
નીચ બુદ્ધી પણ નીચું ન બોલે, નિચાં કંત્ય ન કરે; આખલે હસ્ત મેળાપ
જ કીધો એટલામાં ગુણ કરે ॥૧૪॥ ઊંચ હોયે પણ નીચી વાણી, તેથી
જાણવો નીચ; નીચાને ન હોય શીંગડાં પણ, બુદ્ધીનો કાદવકીચ ॥૧૫॥
જે જન હોય ખોટો તેને; ખરું કહે ખારલાગે; ખરાજનને ખોટું કહેકાળ
જડામાં વાગે ॥૧૬॥ એછે રીતી અનાદિની, મ્હોટાજને કહેણ કીધું; પ્ર-
ભુએ સેજ કહ્યું તેમાં; દુષ્ટ ધણું ખેંચી લોધું ॥૧૭॥ શેજશીખામણેની-
ચ જાતી, ખોટું ખેંચી લેશીશ; બોધમાં કટું વચનમુણતાં, નીચાને પ્રગટે
રીસ ॥૧૮॥ નીચ ઊંચ જાણવોતે ઊપરથી; પ્રભુએકહ્યું એમ, દુરિયોધન
કહે જુઓ માંમા, આતો બોલે જેમતેમ ॥૧૯॥ કર્ણ કહેબોલીનેબોલીબ્યા
ને બહું માંડ્યાંછેયેન; મામો કહે તારીમા ખતરાઈ, ખતરાઈ મ્હારીયેન
॥૨૦॥ એટલે દુરિયોધન એમ બોલ્યો, શામ સમાવો તાપ; મેં કાંઈતમો
ને નથી કહ્યું, આસન બેસો આપ ॥૨૧॥ પ્રભુ કહે તુજ તાબાના તે
સાંભળીરહ્યા કાન; પણ પારકે ઘેર નહી કેવાયે, શુંકરવુંછે તોફાન ॥૨૨॥
દુષ્ટ કહે માહારે કંઈ નથી કરવું, જાઓ જુગલવન; એમ કહી આ-
સનપર ગયો; તવ ગયા દેવકી તન ॥૨૩॥ સકળ સભા થઈ બહુ રાજ
પ્રભુએ કહ્યું ડીક; અન્યાય ભરેલો જેમતે બોલે, નધરેકોની બીક ॥૨૪॥
કાળું મોઢું લઈ આસન બેઠો દુષ્ટ દુરિયોધન પછી મામાનીને કર્ણની
પ્રત્યે, બોલ્યે દુષ્ટ વચન ॥૨૫॥ કહો આપણે કેન કરવું, બહુ બોલેલુ
નડશે; મામો કહે બોલ્યા પરમાણે, સ્થભેતો ચઢવું પડશે ॥૨૬॥ દુરી-
યોધન કહે માંછલું ઊંચું, ત્રાજવામાં ઊપાધી; ચડતાં પડુને મરૂ, તો
કોણ ભોગવે ગાદી ॥ ૨૭ ॥ મામો કહે શું માંછલું જુએ, ત્રાજવાયું જુ-
એ સાર; જે જરૂખામાં કન્યા બેડી, વીજળીનો ચમકાર ॥૨૮॥ તવ પા-
પીએ કન્યા નીરખી હરખ ચમક થાય; એરે માંમા હાવી કન્યા નથી
ત્રીલોકમાંય ॥૨૯॥ સ્થભે ચઢું મચ્છવેધ કરૂં, ભાગ્ય મારૂં ભળીયું;
સકળ જનમ થાશે મહારો, રત્ન હું રંકને મળીયું ॥૩૦॥ એના હાથનો
મારા હાથની, સાથે મેળાપ થાશે; પરણતાં એના હાથ કેરો, કંસાર આ-
મહો ખાશે ॥૩૧॥ બહુ પલકાયો મન મલકાયો, ગાળને વદ્યો વચન,

આવ્ય માહારી કને જવાબ દેવા, પંચાળના રાજન ॥૩૨॥ ઢંપતકહેગો
 ર મહારાજ. બોલાવ મહોટા રાય; દ્રૌણિક કહે આણું છું જોડે, જવાબદે-
 વા ત્યાંય ॥૩૨॥ એમ કહીને બેઉ જણ ચાલ્યા; આવીને ઊભા સાથ;
 ઢંપત ધરજતો નિચું ઘાસી, જોડી રહ્યો છે હાથ. ॥૩૪॥ છત્રપતી કહેગો-
 ર મહારાજ, ઉઠું હું સર્વનો ધણિ, મચ્છવેધ કરિએ કન્યા વરીએ, પરઠો
 પહેરામણી ॥૩૫॥ ગોરે કહ્યું પાણી પહેલાં, મોજડાં શીદ ઊંતારે, કામકરી
 ને ધરગામ સજી લે. કાંઈ ન ખપે અમારે ॥૩૬॥ દુર્યોધન કહે જાઓ ઠે-
 કાણે, હવે નથી કાંઈ વાર; એટલે ઢંપતને ગોર ગયા. બોલ્યો અધકુમાર
 ॥૩૭॥ ઓ મામા ચઢતાં કદી પડુ, તે થાયછે મનસુખા; તમે ને કરણ
 ઝીલી લેવા, જળ કુંડે રહેજો ઊભા. ॥૩૮॥ કરણ કહે સુકનમાં તો શબ્દ
 છે આગળ તારો, આવાં આવાં વચન બોલી કરે ફજેતા અમારા ॥૩૯॥
 હ્યો ત્યારે ઉઠું છું સભામાં; બોલીયો છત્રપતી; પણ મામા રૂપાળી કન્યા
 સામું જોતી નથી. ॥૪૦॥ મહારા સામુ કેમ ન જુઓ કોઈ સાથે કેવરાવો;
 છેવટ છુટકો મુજ વિના નથી, માટે સામુ જોવરાવો, ॥૪૧॥ માંમો કહેએ
 વું કેવરાવ્યે, ગણાઈએ ગુમાર; દુર્યોધન કહે પરણ્યા પછી ખાવાની મહારો
 માર ॥૪૨॥ માંમો કહે પછી ચાલ્ય તે કરજે, તવ ઊઠ્યો અભીમાની, ક-
 ન્યા સામુ જોયા કરે પણ, કન્યા તો જુએ શાની ॥૪૩॥ એટલે ઢંપ-
 તીની દાસીઓએ, ઢંપતીને કહ્યું એમ; અરે બાઈ છત્રપતી ઉઠ્યા,
 સામુ ન જુઓ કેમ ॥૪૪॥ એટલે ક્રોધ કરીને બોલિ, દાસી પ્રત્યે ઢંપ-
 તી અભીમાનિ એ અહંકારી, મારા લાયક નથી, ॥૪૫॥ દાસી ક-
 હે મમે તેવો પણ. એને ઘેર જવાનું; ઢંપતી કહે એ પીટયાથી, કામ
 નથી થવાનું. ॥૪૬॥ દાસી કહેકે જોઈએ છીયે, કોનું સાચુ વચન; એવે
 આવ્યો જળ કુંડાળે, દુષ્ટ દુર્યોધન. ॥ ૪૭ ॥ વલણ ॥ જળ કુંડાળે
 આવીયો દુષ્ટજ દુર્યોધન; ચાળા ચટકા બહુ કરે, વલ્લભ વટે વચન.

કડવું ૧૮ રાગ ધનાસરીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, મુણ જનમેજે રાય, વિસ્તારી તુજને
 સંભળાવું આઘ પરવ મહીમાય ॥૧॥ ભરી સભામાં જળ કુંડાળે ઊભો
 દુરીયોધન; કન્યાના સામુ જોઈ રહ્યો છે, લુપ્થ થયું છે મન ॥૨॥ એમ
 સર્વસભા કંકળેલિ, દુષ્ટને પાતક નડજો, પુન્ય સર્વનું આડેઆવી; અધવચ
 ખાપી પડજો. ॥ ૩ ॥ પડેલા ચારે નિચું ઘાલ્યું, તે મનમાં એમ ધા-

રે, સ્થંભે ચઢતાં પાપી પડીને, હાથમાં આવે ક્યારે ॥ ૪ ॥ એવે વઢોદર
ધરમ પ્રત્યે, બોલ્યો અહંકાર નડજે, તમારો દુરીયોધન ભાઈ, ચઢતાં
હોઠો પડજે ॥ ૫ ॥ ધર્મ કહે એ મુંઠમતીના, એ શું બોલ્યો વચન; એ-
પડે તેમાં આમરૂં થટે, આપણને લાંછન ॥ ૬ ॥ એમ કહીને છાનો રાખ્યો,
દુષ્ટ થયો તવ સ્વચ્છ; ભરી સભામાં વસ્ત્ર ઉતાર્યા; ભીડાવિલીધા કચ્છ
॥ ૭ ॥ પગમાં તોડો માથે અંબોડો; જુએ શકળ સભાય; જોઈ જોઈ સહુ
મસ્કરીઓ કરે મોઢે નવ કહેવાય ॥ ૮ ॥ રહ્યોછે અક્કડ દીશેછે ફક્કડ, દં-
ત વતી હોડ કરડે; મનડું રીસે દાડ્યો પીસે, મુછોના થોભા મરડે ॥ ૯ ॥
ચાળો ચટકો જરીનો પટકો, લેઈને કમ્મર ખાંધે; બાણનો ભાથો અને
ધનુષ તે, ભેરવ્યાં ડાઘી ખાંધે ॥ ૧૦ ॥ મુખવાસ આવ સહુને ખતાવે, થું-
કેછે પચકારી; વારે વારે જુએ કન્યા સામું આંખ્યો ઘણી મચકારે ॥ ૧૧ ॥
એમ કુલક્ષણી કરતો ચાળા, અલીમાની સરવથી; સભાને નમવાનુ ઘેર
ગયું કોઈ સામું એ જોતો નથી ॥ ૧૨ ॥ કોને ન નમતો કોને ન ગમતો.
ભમતો કન્યામાં લક્ષ: પછી પાટીયાં ઉપર ચાલ્યો ચતુરા સામા ચક્ષ
॥ ૧૩ ॥ ચાત્રે લટકમાં વરવા કટકમાં, કરવા ધાર્યું કામ; પાટીયે થૈનેથંભે
આવ્યો થંભને કરી સલામ ॥ ૧૪ ॥ ચઢું કે ન ચઢું ભય ભાસેછે, જુએ:
છે સઘળો સાથ; જેહ થનાર હશે તે થાશે થંભે ભીડાવી બાથ ॥ ૧૫ ॥
પછી પગ દીધો થંભને કે શેવકોએ શાં ઝીધું; આડું પાટીયું મુક્યું હતું
તે ખરખર ખેંચી લીધું ॥ ૧૬ ॥ પાટીયું લેતામાં પુરાણ પાપી; ચેતી
ગયો ચડી ચોટ. મઝ્છવેધ કરૂં રૂપારી વરૂં, કહોને મેલી દોટ ॥ ૧૭ ॥
દડબડ દોડ્યો વાયુ વેગે, જાય છે જોર ઝપાટે, જરા ન ડરતો છતંગ
ભરતો, ચઢે છે સુર સપાટે ॥ ૧૮ ॥ બહુજ બળથી ચાત્રે છે કળથી,
કાયા થપ્પી નવ કંપે, થેકડા મારે કુદે વધારે, વાંદર પેરે ટાંપે ॥ ૧૯ ॥ નેત્ર
ન હેકે ચરણ મુકે, જાણે ન આવે જોર; કેવી રીતે ચાલ્યો જેવી પતંગ
ગ માગે દોર ॥ ૨૦ ॥ વાયુને વેગે સુસરો ચાલ્યો, સહિ સભા વીરમે
થાય; આવી રીતે કોઈ નહોતું ચડીયું સર્વથી સવાયો જાય ॥ ૨૧ ॥
ગમે એટલું આપણ બધા, બોલીયે એનું ખોટું; તે બોલ્યું મ્હોડામાં
પેસે, મ્હોટાનું ભાગ્ય મોટું ॥ ૨૨ ॥ એના ભવિષ્યની એ કન્યા
છે, તે ટપ્પી આટલી વાર; ભાગ્ય વિના ભામની લેવા ગયા, ચઢીને
પડીયા ચાર ॥ ૨૩ ॥ મઝ્છવેધ કરશે કન્યા વરશે, એમ હોંકારો
થયો; જોત જોતામાં અલીમાની, પોણા છ માઉ ગયો ॥ ૨૪ ॥
ઓ ગયો સહુ કેવા લાગ્યું, બોલવું સહુનું નકામું, એટલામાં

અંતરયામીય જોયું દુષ્ટના સામું ॥૨૪॥ જાણ્યું કે આતો જમ પોત્યો
 નિશ્ચે મઝ્ઝવેધ કરશે; મ્હારું ધાર્યું મહારા મનમાં રહેશે, પાન્ડવ
 પાછા કરશે ॥ ૨૬ ॥ એવું જાણી પુરૂષ પુરાણી, કપટી કૃષ્ણે ક્રીધું; ઉંચો
 ખરોખર જવા દેધ, બળ હરીને લીધું ॥ ૨૭ ॥ શરીરમાંથી શક્તિ મધ
 કે આસ ધણેરો ચડીયો; આકુળ વ્યાકુળ જીવજ થયો; સ્થંભને બહા-
 લ પડીયો ॥ ૨૮ ॥ જીવજે મામા જીવજે મામા પુણું મળ્યાં છે પાપ;
 ઉચેથી પોકાર કરે કોણ સાંભળે એનો બાપ ॥ ૨૯ ॥ પોણા છ ગાઉ
 ઉંચો વાયુ, બહાયો મેરસમેર; તેમ લાગ્યો ધણો મમરાવા, ચઢી ગયા
 બહુ ફેર ॥ ૩૦ ॥ અરેરે હુતો પડવાનો, મરવાનો આજ હોણ; મ્હારો
 પૈસો પુંજ મ્હારી, ગાદી ભોગવશે કોણ ॥ ૩૧ ॥ રૂપાળી કન્યા દેખીને
 લોભાઈ બુદ્ધિ મારી, એ કન્યા તે મજબ ક્રીધા સહુના જીવ લેનારી,
 ॥ ૩૨ ॥ જીવતો મુને ઉતરવા દે લાગુ તુજને પાય; મારે તને નથી પર-
 ણવું તુતો મારી માય ॥ ૩૩ ॥ એ રીતે ટળવળવા લાગ્યો, કાયા થર-
 થર ધુજે; ઉચુને નીચું જીએ તો આભ અવની નવ સુજે ॥ ૩૪ ॥
 પરસેવાના જેલ વછુટયા શરીર શીતળ થાય; રંવાડે રંવાડા થઈ ગયા
 ઉભાં લીધું પીળું દેખાય ॥ ૩૫ ॥ આંખે અંધારાં આવવા લાગ્યાં; ઉ-
 લટી થઈ અપાર; નસો નરમ થઈ મધ કે ભુજ છુટયા તે વાર ॥ ૩૬ ॥
 સ્થંભથી વછુટી ગયો પાપી, જેવાં વચન એ ભાખ્યો; તેવા ફળદેવાપ્રભુ
 એ ઉધો કરીને નાખ્યો ॥ ૩૭ ॥ ઉધો પડીયો થાંભલો નડીયો, વાગ્યો
 તે લેલાટ પુટયું; તેવાજ તમ્મર ચઢી ગયાને રંધીર ઝાનું છુટયું ॥ ૩૮ ॥
 જળ લેલદારે ઉપર આવ્યો શેવકે કાઢ્યો બહાર, ઝોલા દમને પાણી
 પીધેલું ઓઠાવ્યું તેણી વાર ॥ ૩૯ ॥ સકળસમા ખડ ખડ હરી કોપ
 પ્રભુએ ક્રીધો; એટલે દ્રૌણિક ગોર આવ્યા, મુકટ ત્યાં લેઈ લીધો ॥ ૪૦ ॥
 શકુની મામો આવ્યો સભામાં કરે અતી ગોગાટ; અગ્ની લાવી શેક ક-
 રીને, પાગે બાંધ્યો લેલાટ ॥ ૪૧ ॥ દ્રૌણીક કહે ઉઘાડે માથે બેસો
 કાષ્ટ આસન, એટલે દ્રૌણીક પ્રત્યે બોલ્યો, ધત્રાષ્ટરને તન ॥ ૪૨ ॥ મ્હા
 રાજ અમે નહિ જેવા તેવા; સર્વ તણો સરદાર, ચાર બેઠા પણ હું કેમ
 બેસું બોલતાં કરો વિચાર ॥ ૪૩ ॥ દ્રૌણીક કહે ધીક્કર તુને થયું ન
 હીં આ કાજ; ઉચુ જોઈને શું બોલે છે નથી આવતી લાજ ॥ ૪૪ ॥
 પહેલી બહુ પુત્રાશ મરિ, સડને કર્યાં તીછકાર, તાત તણું તેં નામ
 બોલ્યું એ અંધના કુંભાર ॥ ૪૫ ॥ મામો કહે શીઠ તકરાર કરે, વી-
 ચાર કરી લે હું એ; એવું જાણજે ઉઘાડે માથે; ધરમાંજ બેઠા છીએ,
 ॥ ૪૬ ॥ દુષ્ટે કહ્યું ખરોખર માંમા શાનું પ્રયોજન બોયું; ચાર ચઢીને પ-

by the Government of India, "Shri Praja Hitartha Mudralaya" Printing Press.

[illegible]

Proprietor and Manager.

ડેલાં હતા, તેમણે ઊચુ બેયું ॥ ૪૯ ॥ અંધ તણે મૃત બેસવા મયે,
કાષ્ટ તણે આસન, ચાર જણાએ વચમા બેસાડ્યા પારો દુરીઓધ-
ન ॥ ૪૭ ॥ તવ ચારેની વચમાં બેઠો, બોલીયો જરાસન, કેમ પહેલી
દીધી સર્વને ગાળો, એ આખલાના તન ॥ ૪૮ ॥ શસ્ત્ર કહે કે એ દુરી-
બેધન; ધરમાં મચ્છવેધ કરજે; તારી મા છે વર વાળી, તેને જઈને
વરજે ॥ ૪૯ ॥ દુરીઓધન કહે ચાહ્ય તેમ બોલો, ધારેલું કામ કર-
શું; રૂપાળી કન્યા ક્યાં છે જવાની, અમેજ એને વરશું ॥ ૫૦ ॥ એમ
માંહોમાંહે ટોટો ચાલ્યો, જુએ ક્ષત્રી સંતાન, શકુનીને દ્રોણીક આ-
વ્યા કરી ગયા સમાધાન ॥ ૫૧ ॥ સકળ સભા બેશી રહી છે, ઉલું થ-
તું નથી કોય; દુષ્ટનો પ્રધાન કરણ રાજ છેવટે ઉભો હોય ॥ ૫૨ ॥
એટલામાં પ્રકોદર બોલ્યો સાંભળો ધર્મ રાય; તમારા ભાઈએ અજ-
વાળ્યું ભરી સભાની માંહ ॥ ૫૩ ॥ વળણ ॥ અજવાળ્યું ભરી સભા
મહો, એવે ઉઠ્યો કર્ણ; કામ તેથી થાશે નહી, એ પણ ઢળશે ધર્ણ.

કડવું ૧૮ રાગ માઝૂની ચોપાઈ

બોલ્યા વૈસમપાયે વચન, સાંભળ જનમેજ રાજન; બોલ્યા ધરમ
સાંભળ વીર, બેશી રહે થઈને સ્થીર ॥ ૧ ॥ એવે કરણ સભામાં ઉ-
ઠયો, એનો વાંકો દીરસ રૂઠ્યો; એને સકળ સભા ભાળે, જઈ ઉભો
એ જળ કુંડાળે ॥ ૨ ॥ દીઠો દુરીઓધન ભુપાળે, એને પડી પેટમાં ફાળ;
આતો કરણ મચ્છવેધ કરશે; એનો રૂપાળી કન્યા વરશે ॥ ૩ ॥ હું
તો વરરાય પાછો જવું, વરે જનૈયો ખોટો દેખાવું; એવું સમજીને
બોલ્યો અમ, કહો કરણ ઉઠ્યા કેમ ॥ ૪ ॥ બોલ્યો કરણ ખોવાઈ લા-
જ, કહું મચ્છવેધન આજ ॥ ૫ ॥ જન લાવ્યાને પાછા ફરીયે. તેથી વિ-
શ્વમાં લાજ મરિયે, સુષ્ટી છત્રપતી બોલ્યો વાત. તમે બેસી રહો મુજ
ભ્રાત ॥ ૬ ॥ જવાતો લાજ છે જય મારી, જોવું કોણ વર છે નારી; ક-
હી માંમાને બોલાવ્યો; તવ શકુનિ ઉઠીને આવ્યો ॥ ૭ ॥ બોલ્યો દુરી-
ઓધન મુખ એવું, ઉઠ્યો કરણ તે દીસે કેવું; વરે જનૈયાને વર રહે. તે
થી જગત કેવું કહે ॥ ૮ ॥ માટે સાંભળો કરણ વીર, તમે બેસી ર-
હો રણધિર; કદી કામ કરવા હોય મન, તો તો પાળો મહારૂં વચન.
॥ ૯ ॥ સ્થંભે ચઢી કરો કામ તમો. પણ પરણીએ કન્યા અમો; બોલ્યો
કરણ સાંભળો રાય. નથી વરવાની મુજ ઇચ્છાય ॥ ૧૦ ॥ કામ કરી ઉત-
રશું અમો, પછી પ્રમદા પરણો તમો; એમ કહીને દીધું વચન, દીધી

આમના દુરીયોધન ॥ ૧૧ ॥ મામા કામ એનાથી થાશે, હવે એ કન્યા-
ક્યાં જશે; લોકે મરકરી કીધે ભરી, પણ કન્યા થે મહારીને મહારી
॥૧૨॥ બોલ્યો મામો વાત મરમની, મેં તો જાણી છે તારા કરમની;
બોલ્યો રાય મામા ચીત્ત ધરો, વીવા સામગ્રી ત્યાર કરો ॥ ૧૩ ॥ મામો
જઈ બેઠો ઠેકાણે, વસ્ત્ર ઉતાર્યાં કર્યો તે ટાણે; થયો ભરી સભામાં સ્વ-
ચ્છ, એણે ભીડાવી લીધો કચ્છ ॥ ૧૪ ॥ લીધો બાણુનો ભાથો ધનુષ,
ગયો પાટીયે ધરીને હુંશ; જોડયા સર્વ સભાને હાથ, પછી થંભે ભી-
ડાવી બાથ ॥ ૧૫ ॥ એણે થંભે ચડવાનું મન કીધું; તવ દાશોએ પાટીયું
લીધું; રાજ કરણ બહુ ખળવાન, દોટ મુકી રવી સંતાન ॥ ૧૬ ॥ એ-
તો વાયુને વેગે ચડીયો, જઈ ખીલાને બાજ પડીયો, છે છ ગાઉ ખી-
લોને ત્રાંસ, તેણે લટકી ખાવા લાગ્યો શ્વાસ ॥૧૭॥ તવ હરખાયો દુરિ-
યોધન, માંમા ચડ્યો કરણ રાજન; હવે કન્યામાં પ્રતિ પેઠા, મામા
નિશ્ચે મારે ઘેર બેઠી ॥ ૧૮ ॥ મામો કહે ન બોલીયે કશું, કામ થયા
પછી શેર થૈશું; એવે કરણ રાયને જોઈ, આશા મુકી બેઠા સહુ ડોઈ,
॥ ૧૯ ॥ એવે કૃષ્ણે વિચાર્યું એમ, હવે કરણનું કરું કેમ; એ છે ભક્ત
અને દાતાર, એને પીડાયે નહીં લગાર ॥ ૨૦ ॥ નહીં પાડુ નો કામ કર-
શે, દુષ્ટ દુરીયોધન કન્યા વરશે; મહારા પાન્ડવ પાળ જશે, માહારી
ધાગણા મીથયા થાશે ॥ ૨૧ ॥ એમ જાણી નારદ સંભાર્યા તેજા આવી
ને ઉભા થયા પુછ્યું કૃષ્ણને નારદ રૂપી, કહે તમારી કેવી ખુશી.
॥૨૨॥ કહ્યું કૃષ્ણે કરણને ઉતારો; ધાર્યો મનસુબો મહારો; તવ નારદજી
કહે વાર, જુઓ જુકતી કરી ઉતાર ॥ ૨૩ ॥ વળણ ॥ ઉતારું હું કરણને
જોજો જુકતી આજ; વક્ત્રમ વહે એમ બોલને; ગયા નારદ મહારાજ ॥

કડવું ૧૯ રામ સોભાગ્યની દેશી

વેશમપાયે એણિપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારિ તજને
સંભળાવું; મચ્છવેદનો મહોભાય ॥૧॥ નારદ રૂપી થાતા ખુશિ રૂપતીને
ધામ ગયા; તવ સતીયે બે ભુજ જોડયા; કીંકર પર કરિ દયા ॥૨॥ પધારો
મહારાજ પધારો મહારાજ, મુને કરિપાવન; એમકહીનબેસવા માટે, કન્યા-
યે આપ્યું આસન ॥ ૩ ॥ તવ નારદજી આસન બેઠા, જાણે અતી ઉચા-
ટ; શિશ ધુણાવે હોઠ ફફડાવે, બે ભુજ દીધા લેલાટ ॥ ૪ ॥ આંખોમાં
ઝરઝરિયાં લાગ્યા, ઉતારિ નાંખ્યું મુખ; રૂપતી તવ પુછવા લાગી

મહારાજ શુ દલ દુખ. ॥૫૫॥ આ વેળા તો હરખવું બેઠાએ. તેમ છતાં
શી ઉદાશી; સામું કહેજે સોગન મહારા, કેમ થયા નીરાશી ॥૬॥ ના-
રદ કહે શું પુછે છે; તારી ચીંતા નથી તને; તારે માટે પેઠિ ઉદાસી
ગભરાટ થયો મને, ॥૭॥ ઈપતી કહે એરે મહારાજ દલમાં ન ધરશો
દુઃખ શા સાર મનમાં મુજવાવો કહી દો મહારે મુખ ॥ ૮ ॥ નારદ કહે
સ્થંભે ચઢ્યો છે, તેની તું ન જાણે વાત; પુછી બે તારી દાશીયોને, કા-
ણ કણની માત. ॥૯॥ નથી એના માખાપ જગમાં, કુળહીન જતીમાં
રાશિ; વળી જગતમાં લાંછન મેહાદું એનિ જનતા દાશી ॥૧૦॥ ક્ષ-
ત્રીની પુત્રી દાશીના પુત્રને, પરણે તો આહાકાર; વાળ નથી રાજ્ય
વંશી, કરી લે કાંઈ વીચાર. ॥૧૧॥ સહુ લોક વાંતા કરતા લાગ્યું અ-
વળી ગંગા વહેશે; નેવ તણાં નર મોભે ચઢવાનાં, રાજ્યની કન્યા લે-
શે ॥૧૨॥ એવિ વાતો ચાલી છે તારી, સાલળી કાળજી બળીયું તેથી
તુજને કહેવા આવ્યો, ભવીષ્ય વાંકું વળીયું. ॥૧૩॥ એ બાઈ વર કાંઈ
મળે નહીં તો, વાંખ ઘોળીને મરજે. પણ આવાને કાઢને પાછો, બીજો
મળેતો વરજે, ॥૧૪॥ એવા વચન સાંભળી બોલી ઈપતિ મુખ વચન;
એ મહારાજ હેઠે ઉતારું નહિ, વર દાશી તન. ॥ ૩૬ ॥ એમ કહિને
આગના ક્રીધી, જવો દાશી તમે ચાર, જળકુંડાળે જઈને શંખ વગાડી
ઝાહેર કરો વીચાર ॥ ૧૭ ॥ તવ ચાર દાશી શંખ લેઈ ચાલી, ઉતારવા
તે કામ; નારદ કહે જવું છું હું તો ન લૈશ મહારું નામ ॥૧૮॥ એમ ક-
હી અંતરધ્યાન થયા, સૌ સભા જુએછે ખુબી; ચાર દાશી સભામાં આ-
વી જળ કુંડાળે ઉભી. ॥૧૯॥ શંખ વગાડી નાદજ ક્રીધો, સાંભળ રા-
જ કણ; બેઠે તું મચ્છવેદ કરતો, ઉતર પાછો. ધરણ ॥ ૧૯ ॥ રાજ-
ની કન્યા નહીં વરે તુને, તારીતો જાત છે રાષી. એક તો પ્રધાન બીજી
છે લાંછન, તારી જનતા દાશી ॥૨૦॥ તે માટે તને નહીં વરે કન્યા,
માટે કરીશ નહીં કામ; કામ કરીશ તોયે પાછો જવાનો, સાંભળે છે ત-
મામ. ॥ ૨૧ ॥ એવું કહ્યું શંખને શબ્દે સાંભળ્યું કણે કાન; અરરર
મુજને મેહેણું દીધું ક્રીધું મહાર અપમાન ॥૨૨॥ એમજ જણિ સ્થંભને
વળગ્યો, ઘણોક ક્રોધે ભરિયો; ભરી સભામાં લાજ લીધો, ખર-
ખર નીચે ઉતરીયો ॥૨૩॥ દાશી શંખ વગાડીને નાડી, જતી રહી
મહેલમાંય; કણ ઉતરી ધરણ આવ્યો મોહું ઉતરીયું ત્યાંય. ॥ ૨૪ ॥
દુરીયોધન કહે કરણ વિરા, કન્યાયે લીધી લાજ; વરવાની મેં આશા
રાખીતી પણ જઈશ પાછો આજ. ॥ ૨૫ ॥ કરણ કહે હવેજ
અરચા બેઠિતો કોણ કામ કરે. કેની માથે સૂઠ ખાધી છે, મેહેણું

દેનારીને વરે ॥ ૨૬ ॥ હવે કરૂં અન્યા લેઉં એ કન્યા, રીસ ધણી છે મનઃ
આભને અવની એક થશે પણ, પરણાવિ લૈં જાઉં તને ॥ ૨૭ ॥ ધીરજ
ધરજે નીશ્ચય કરજે, જાણજે કન્યા તારી; દુરીયોધન કહે સાંભળો માં-
મા, થઈ હવે મહારીને મારી ॥ ૨૮ ॥ માંમે કહ્યું કે કરણ બોલ્યો, તેમાં ન
રાખીશ જોમ; દુરીયોધન કહે કોક કામ કરશે, ત્યારે કરીશું કેમ ॥ ૨૯ ॥
કરણ કહે કોક ચઢીને, કામ કરે ભલી પેર; એટલે તેને ઉતરતામાં,
એક બાણ મારૂં ઠેર ॥ ૩૦ ॥ કન્યા કોઈને વરવા ન દેવું, તુજને શી ચી-
તા પેઠી; છત્રપતી કહે સંદેહ ટળીયો, હવે મારે ઘેર બેઠી ॥ ૩૧ ॥ પછી
સૌ સભા બેસી રહીને, ઉભુ થતુ નથી કોય ધ્રુપત રાજ ધણો ગભરા-
યો; હવે વલે શી હોય ॥ ૩૨ ॥ કામ થતાં કન્યાયે કહેર કીધો, કોધે ભ-
રાયો કંણુ, વીવેક વિવા નથી થવાનો, થાશે કન્યાનું હરણ ॥ ૩૩ ॥ તે
જેવું પડશે માલ્યરી આંખે, તેથી ભલુ મહારે મરવું; ઘેર જઈને વીખજ
પીવું, માહરે જીવિ શું કરવું ॥ ૩૪ ॥ વળી જાણ્યું કે કોઈ ઉઠે છે, જો
વા લાગ્યો ચોપાસ પણ સભામાંથી કોઈ ન ઉઠ્યું, પુરણ પડીયો ત્રામ;
॥ ૩૫ ॥ ધ્રુપતે કહ્યું દ્રોણીકજીને, જઈ આવું જરા ઘેર; એમ કહીને ત્યાં
થી નીકળીયો, ધારી મરણની પેર ॥ ૩૬ ॥ વળણું મરવું ધાર્યું મન થકી
સાંભળજે તું રાય; વ્યાસ વહ્નલ કથા કહે, સભામાં શું થાય.

કડવું ૨૦ રાગ સાખિનિ તાલ

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું, મચ્છવેધન મહિમાય ॥ ૧ ॥ દેવય વરમાં વાતો ચાલી, કાણ
ઉઠ્યું કામ કરવા, તેથી ધ્રુપત ધણો ગભરાયો, ઘેર ગયો એ મરવા ॥ ૨ ॥
અરેરે આપઘાત એ કરશે, રહી રૂપાળી ક્ષત્રાણિ; બીચારાયે ખરચ કર્યો
તે સર્વ થયો ધુળધાણી ॥ ૩ ॥ એવામાં બળમદ્રજ બોલ્યા સાંભળો શા-
મશરીર; ધ્રુપતનું ધાર્યું ધુળ મળીયું, ઓરે માહરા વીર ॥ ૪ ॥ માટે મુ-
જને દયા આવેછે, કહેતો ઉભો થાવું; મચ્છવેધન કરવાને માટે; સભા
માં પાટીયે જવું ॥ ૫ ॥ તવ પ્રભુએ એમ વિચાર્યું, તરછટ કથલે ઘાટ;
જેટલા ચડ્યા તેટલા પડ્યા, પાંચ પાંડવને માટ ॥ ૬ ॥ વળી પાછા મો-
હોટાલાઈ ઉઠે એમ જાણી બોલ્યા મર્મ; હું નહોતો તમે મોહોટા; કેમ
ન રાખો શર્મ ॥ ૭ ॥ ઘડપણમાં શું ગતી મઈ તે; થઈ વરવા ઇચ્છાય; એ
વાં પ્રભુનાં વચન સુણી, બળદેવજી શરમાય ॥ ૮ ॥ હજારી કહે ઓરે

વીરા નથી કન્યાપર પ્રેમ; ધૂપતનું થાય છે ધુળધાણિ; દશા આવે છે એમ. ॥૯૮॥ આ વેળા કુન્તા કોધનો, હોય કોઈ કુંમાર; તો તો સવા-
મણ સોનાની મચ્છા, ટકે ન આટલી વાર, ૧૧૦॥ કષ્ટ કહે કુન્તા કું-
વરનું, કષ્ટ તમે શું કાપો, પાંચમાનો એક દેખાડુ તો, તેને તમે શું આ-
પો, ॥૧૧॥ બળદેવ કહે બતાવો બંધુ, બરોબર ઓળખી લેવું. તો
તો આજ લગીનું સુકીત, તેને અરપી દેવું ॥ ૧૨ ॥ વિકૃત કહે વચન
આપો બળદેવ વચને ચડીયા; અંતરયામી વચન લેઈને ખડ ખડ હસી
પડીયા ॥ ૧૩ ॥ પાન્ડવ શાના વચન શાનું, મશ્કરી કરશે કોય; ત્રણ
ત્રણ વરશે એમને થયાં પાન્ડવ તે ક્યાંથી હોય ॥ ૧૪ ॥ બળદેવને
કોધ વાપ્યો, કેમ હસી કાઢે તું તો; મારી મશ્કરી ને કરી શું તારા
જેવડા હું તો ॥ ૧૫ ॥ તવ પ્રભુ કાંઈ બોલ્યા નહીને, ઉડી ગયા ને વા-
ર, રાજ્ય સભામા સંચરિયાએ, પોતે જુગદાધાર. ॥૧૬॥ ભીષ્મ વિદુર
ને દ્રોણ બેઠા, ચોથા કીરપાચાર, હસ્તે મેઢે આનીયા ત્યાં પોતે દેવ
મોરાર. ॥૧૭॥ તવ બોલાવ્યા ભીષ્મ પીતાયે, પધારો પુરૂષ પુરાણી
જુઓ બીચારા ધૂપતકેરૂં ખરચ્યું થયું ધુળધાણી. ॥૧૮॥ દુરીયોધન
પડ્યો ચઢીને બોળ્યું અમારું નામ, અત્યારે અમારા પાન્ડવ હોય તો,
તરત ધ્યુ હોય કામ ॥ ૧૯ ॥ અંગારો રહ્યો હીરા હડતાયાત્યાં શો અ-
મારો ઉપાય, એટલે સત્ય પુરૂષોના પ્રત્યે બોલ્યા યાદવ રાય ॥૨૦॥
પાન્ડવના તમે વખાણ કીધાં, શું તેમનું કષ્ટ કાપો; પાંચમાનો કહી
એક બતાવું, તેને તમે શું આપો ॥ ૨૧ ॥ તવ ચારે સંચરોયા એમ બો-
લ્યા, બતાવો ઓળખી લેયે; અમારા સુકીત આજ સુધિનું, તેને અ-
રપી દેયે ॥૨૨॥ વનમાળી કહે વચન આપો, તવ દીધાં વચન; એ-
ટલે ખડ ખડ હસી પડ્યા, પોતે જુગજીવન. ॥૨૩॥ ભીષ્મ પીતા કહે
કેમ હસો છો હસવું આવ્યું શેમાંથી; પ્રભુ કહે તમે વચન કીધા, પાંડવ
તે હોય ક્યાંથી. ॥૨૪॥ ભીષ્મ પીતા કહે સાબાશ તમને, ચોરે દેવા-
ધી દેવ; વ્રજ થયા પણ મશ્કરીની, ન ગઈ તમારી ટેવ ॥૨૫॥ ગોવિંદ
કહે ગમ્મત ઘડી, કહી પ્રભુ સંચરિયા; જઈ પોતાને આસન બેઠા,
વચન પોતે વરીયા ॥ ૨૬ ॥ ભક્તને માટે ભુદરજીને, ઘણીક ચીંતાય;
આગળથી ફેરવો કરા મુકી; ભક્તીને વશ જગરાય. ॥ ૨૭ ॥ એવે ધૂ-
પત ઘેર ગયોને, સંચર્યા સાતમે માળ; વિશનો પ્યાલો ઘોળીને ભરી-
યો વ્યાસજી ઉપર કાળ ॥૨૮॥ ચોધારે આંસુ ચક્ષુમાં ચાલે, કરે અતી
પરીતાપ; વેદમ વ્યાસજી હું તો મરૂ તે તમારે માથે પાપ. ॥ ૨૯ ॥ એ-
મ કહીને પ્યાલો પોતે, મોઢે માંડ્યો જે વારે; વેદમ વ્યાસજી આવીને

ઉભા, પાડ્યો પ્યાલો તે વારે ॥૩૦॥ તમારો મારી ઢાળી નાંખી, મુખ
વધા વચન; શા શાફ આપતાત કરે છે, એરે મુરખ જન ॥ ૩૧ ॥
કરૂપત કહે એરે મહારાજ, તમે તો શાફ માહારા, જગતમાં વગોણું
કરાવ્યું, બતાવ્યા ઉપાય સારા ॥ ૩૨ ॥ કહેણી કરાવી વિશ્વમાં માથે,
પદસામાં મુશ્રી પુળી, એક રૂપાળી દીકરી સાફ સૌને ચઢાવ્યા શુળી.
॥ ૩૩ ॥ એવું લાંચન માથે આવ્યું, હવે છૂત્રી શું કરું; તમારા કહેવા
પ્રમાણે કર્યું તે, વિષ ઘોળીને મરું ॥ ૩૪ ॥ તમેએ માઠી મતી મને
દીધી, કામ કોથી નવ થયું, પાંચ પડ્યા ને છોડા ઉતરીયો, માંછલું
અદ્ધર રહ્યું ॥૩૫॥ વળતી વેદમ વ્યાસજી બોલ્યા શું મભરાયો છેક;
તારી પુત્રીના લાયક નહોતો, એમાંનો વર એક ॥ ૩૬ ॥ કરૂપત કહે પુ-
ત્રીના લાયક કેમ જણાતો નથી; વ્યાસ કહે આવ્યો છે સભામાં, કામ
ઉપર નહીં મતી ॥ ૩૭ ॥ કન્યાની એને નથી ઇચ્છા નહીં જસ લેવા
નો પ્રેમ દરૂપત કહે પ્રેમ વીનાને ઉઠાડું કરી કેમ કેમ ॥ ૩૮ ॥ વ્યાસજી
કહે જ તું સભામાં, ગોરને લે પરવરજે; રાજ રૂશી જાવ લોકો, ત્રણે
સભામાં ફરજે ॥ ૩૯ ॥ હાથ જોડીને સ્તુતી કરજે, ધરજ પુરણ પ્રેમ;
ઉઘાડે છોગે કહેજે સભામાં, જેમ તને કહું તેમ ॥ ૪૦ ॥ કહીએ રૂપ
રંગનું કામ નથી, ક્ષત્રી જોઈએ આપ; જાત છુપાવી બેશી રહેતો બ્રહ્મ-
હત્યાનું પાપ ॥ ૪૧ ॥ એટલે હિંદશે પાપના ભયથી, ચાલશે એની હામ:
તેનામાં રૂપ રંગ નહીં હોયે, પણ તે કરશે કામ ॥ ૪૨ ॥ કરૂપત કહે વાર
મહારાજ, પાણું છું તમારી વાણ; તેમ છતાં કામ નહીં બનેતો, કાઢીશ
માહારો પ્રાણ ॥૪૩॥ એમ કહીને રાજ ઉઠ્યો, વ્યાસજી થયા વિદાય;
રૂપત રાજ આંસુ લુછીને. ચાલી આવ્યો સભામાંય ॥ ૪૪ ॥ દ્રૌણીકને
કહ્યું એરે મહારાજ, ચાલો તમે મુજ સાથ; એમ કહી સાથે લઈ ગયો,
જાવમાં જોડ્યા હાથ ॥૪૫॥ વળણ ॥ પ્રથમ ગયો જાવ મહી, છે દ્રૌ-
ણીક ગોરસાથ, વ્યાસ વલ્લભ કહે કરગરે; સહુને જોડી હાથ.

કરૂવું ૨૧ રાગ ઝુલણાની ચાલ.

અરે કોઈ ઉઠો ઉઠો રાય; મઝઘા વાંધી વરો કન્યાય; અરે મઝઘ
વાંધી વરો કન્યાય; હું તો કહું છું લાગી પાય, ટેક જાવ સભામાં કરૂ-
પત કહે છે, કોઈ કરો માહાર કામ; નહીં તો મહારી મરકરી થારો, જારો
ક્ષત્રીનું નામ; અરે કોઈ ઉઠો. ॥૧॥ રૂપ રંગનું કામ નથી ને ક્ષત્રી જો-
ઈએ આપ; જાત છુપાવી બેશી રહે તેને, બ્રહ્મ હત્યાનું પાપ, અરે. ॥૨॥

સર્વ જલદ તવ પડયા વીચારમાં ધ્રુપત દેછે પહોણુ, જત છુપાવીને બે-
ઠેલો, છે આપણામાં કોણુ અરે ॥૩॥ જહુ કુળમાંથી કોઈ ન ઉઠયું, રાજ
ધણે મલરાયો; આકંદ કરતો આંસુ ભરતો, રાજ્ય સભામાં જય અરે,
॥૪॥ તવ દુરિયોધન મામાને તેડયો, જુઓ ગોરછે લાવ્યો; ઘેર જહુવી-
ચારી માહારો, વીવા કરવા આવ્યો. અરે ॥ ૫ ॥ તવ ધ્રુપત કહે રૂપ
નવ જોઈએ; ક્ષત્રી જોઈએ આપ; જાણી જોઈને બેશી રહે તેને બ્રહ્મહત્યા
નું પાપ અરે ॥ ૬ ॥ દુરિયોધન કહે જુઓ માંમા, મુરખો દેછે પાપ;
જત છુપાવિને બેઠેલો ક્રીયો છે એનો પાપ અરે ॥ ૭ ॥ મામો કહે છે
ફાંફાં મારે, મનમાં નીશ્યે મને, છેવટ એન આવવું પડશે, કન્યા લેઈ
તુજ કને અરે ॥ ૮ ॥ રાજ્ય સભામાંથી કોઈ ન ઉઠયું, ધ્રુપત અતી
અકળાય; આકંદ કરતો ને કરગરતો, બ્રહ્મ સભામાં જય અરે ॥ ૯ ॥
ત્યાં ચાલ્યો ફરવાને કરગરવા; સહુ સભા જોઈ રહે છે; હાથ જોડીને નમ્ર
તા પુર્વક; કેવું સભાને કહે છે, અરે ॥૧૦॥ રૂપરંગનું કામ નથી
મહારે; ક્ષત્રી જોઈએ આપ, જાણી જોઈ જત છુપાવિ ન ઉઠે, તેને બ્રહ્મ
હત્યાનું પાપ. અરે ॥૧૧॥ તવ ધર્મ કહે અરજીન વીરા વિચાર કરો
દલ સાથે, જત છુપાવી આપણે બેઠા, પાપ આપણે માથે અરે ॥ ૧૨ ॥
ભીમ કહે સાચું છે વિરા, કહોતો દધિવત દાખું; નહી ચડવું પડવું કે
કરવું, થાંભ ઉપાડી નાંખું; અરે ॥૧૩॥ ધર્મ કહે તમે બેઠા બેઠા, ગુણ
ગોવિંદના ગાવો; અરજીન વિરા કુળના હીરા, હો હો થાવો; અરે
॥૧૪॥ ભીમ કહે ભલે અરજીન ઉઠો; હું બહુ રાજ થાવું કામ કરીને
નાંખજો પડતું; તમને ઝીલવા આવું. અરે ॥ ૧૫ ॥ અરજીન કહે તમે
બેશી રહોતો, હું મહારા વિર; ભીમસેન ભાઈ ચીંતા તમારી, રહેશે
મહારે શરિર. અરે ॥ ૧૬ ॥ વળણુ ॥ તવ ભીમ કહે ચીંતા તજો ઓરે
મહારા વિર; વલ્લભ વઢે વાયુ તને, દીધી ધારણુ ધીર.

હડવું ૨૨ રાગ સાંખીની તાલ.

વૈશમપાયે એણીહર બોલ્યા, મુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, મચ્છવેધ મહીમાય ॥૧॥ ધર્મ રાયની આજ્ઞાથી, હડયો
ઇંદ્રનો તન, મોઢે ને માથે કેશ ઉગેલા, જોઈ રહ્યા જનારા, તંગીયો
કુરુ અગ પેહેરેલુ, ફાળોયું બાંધેલું શીશ, મારગ જોઈને સભામાં
મેઠો, જપતો શ્રી જુગદિશ ॥૩॥ ધ્રુપતરાજ લાગ્યો નીરખવા, અ-

કેણુ ઉભુ થાય; બ્રહ્મ સભામાં આગળ આવી, ધ્રુમને લાગ્યો પાય ॥૪૪॥
 ઓ મહારાજ આગના આપો; સ્થંભે ચડું હું આપ; મચ્છવેધનું કામકર
 તમારે પુન્ય પ્રતાપ ॥ ૫ ॥ તવ ધ્રુમરૂશી ગાભરા બન્યા, આણે તો આ-
 બરૂ લીધી; વિધારથી આગના માગે, કેવી ફળેતી કીધી ॥ ૬ ॥ વિ-
 ધારથી સહુ વિસ્મય પામ્યા, આ તે શું કહેવાય; મચ્છવેધ કરવી આ
 ગના માંગે, સાચું જુઠું કળાય ॥૭॥ એવે અંતરયામી ઉઠીને, આગ્યા
 બ્રહ્મ સભાય; એટલે એમને પુછવા ચાલ્યો, સામે ધ્રુપતરાયા ॥૮॥ ઓ મા-
 હારાજ આ કેણુ ઉઠ્યું દિસે કુપાત્ર; પ્રભુ કહે કુપાત્ર એ નહોતો,
 જણજે તારો જમાત્ર ॥ ૯ ॥ ધ્રુપતને તવ માઠું લાગ્યું, મહારાજ બોલો
 વીચારી; ન કહેવાનું વચન કહોછો, ઘેહેલા થયા ગીરધારી ॥૧૦॥ ડા-
 હાપણુ તમારું હવે મેં જણ્યું, કટુ વાણિ થઈ કેવી; પ્રભુ કહે તે ખોટું
 પડે તો કરીશ માહરો બનેવિ ॥ ૧૧ ॥ તવ. ધ્રુપત વિચારમાં પડીયો.
 આ શું બોલે અવીનાશ પછી મેલ આગળીએ વળગી, મયા ધ્રુમની
 પાસ ॥ ૧૨ ॥ આવા ધ્રુમને કહે લાગ્યા. કૃષ્ણે કયું ચરીત્ર, ઓ
 મહારાજ આગનાં માગે શુ એ તમારો મીત્ર ॥ ૧૩ ॥ એટલે ધ્રુમને
 જવાળા ઉઠી વિકટ વિચાર ધાર્યો મોહન સરખા મસ્કરી કરે, મુને
 હજવિ માર્યો ॥ ૧૪ ॥ ધ્રુમરૂશી કહે કૃષ્ણ પ્રભુજી; હું ઓળખું નહિ
 એને પ્રભુ કહે ઓળખો નહીતો આવિ નમ્યો છે શેને ॥ ૧૫ ॥ એવું
 સાંભળી અતી અકળાય, રિસ હળાહળ લાગે, ગોવીંદ કહે ન ગભરાશો.
 શુ તમ પાસે માગે ॥ ૧૬ ॥ ધ્રુમરૂશી કહે કૈંડવો કાપડી, દીવસ એનો રૂ
 ઠયો આગના માગે છે મહારી પાસે મચ્છવેધ કરવા ઉઠ્યો ॥ ૧૭ ॥ પ્રભુ
 કહે ત્યારે આગના આપો, થવાનું હશે તે થાશે સ્થંભે ચઢશે મેહેનતપ-
 ડશે તેમાં તમારું શું જશે ॥ ૧૮ ॥ ધ્રુમ કહે કેમ એવું બોલો, આગના
 કેમ અપાય; એનાથી કામ બન નહીતો, વચન મીથ્યા જય ॥ ૧૯ ॥
 પ્રભુ કહે કાંઈ નહી જય મીથ્યા, શું કરવા મત તાણો; ધ્રુમરૂશીકહે હું
 ઓળખુ છું તમે તે વાત ન જાણો ॥૨૦॥ મહારા મઠ પાશે રહેનારું. ગો
 વિંદ ગુણ માતુ તું; અન્ન તણા ઉધારા નીત્યે કોઠાં બીલાં ખાતુતું ॥૨૧॥
 તેને રૂપાળી કન્યા દેખી ચડવાનું થયું મન; એવાને આગના શું અપાવો
 ઓરે જુગજીવન ॥ ૨૨ ॥ પ્રભુ કહે ગમે તેમ હશે, તે ન કરો વિચા-
 ર; તમે તમારે આજ્ઞા આપો શીદ કરો છો વાર ॥ ૨૩ ॥ એટલે રીરા
 ભર્યા બોલ્યા રૂશી; સંકટ તારૂ જાણે; પ્રભુને ને મહારે વચને, જ
 કામ તુજથી થાણે ॥ ૨૪ ॥ પ્રભુએ આગના અપાવી મારે, તે રૂળ તુને

મળજો; શીશ નમાવી અરજીન બોલ્યો, વચન તમારૂં ફળજો ॥ ૨૫ ॥
 એમ કહી નીચી દ્રષ્ટીએ. ચાલ્યો સતા સુત મુખો; સકળ સભા જોઈ
 રહી છે, જઈ જળકુંડે ઉભો ॥ ૨૬ ॥ પછી પ્રભુએ કહ્યું ધૃપદને એની
 કને તું રહેજે; હું મહારા આસન પર જાવું, જે જોઈએ તે દેજે ॥ ૨૭ ॥
 એમ કહી આસન બેઠા, છત્રપતી આવરે, જુઓ મામા દ્વારીકા
 વાળો કાળો દેડાદોડ કરે ॥ ૨૮ ॥ મામો કહે છે શંકા મારે, છાને મરે
 મહુ મથી; રૂપાળી તુને પરણ્યા વીના, છુટકો થવાનો નથી ॥ ૨૯ ॥
 એવે અરજીન ઉભો રહ્યો છે, દસમા નથી કાંઈ કુખ; દુર્યોધન વાંકોવ-
 ળી વળી, જુએ એનું મુખ ॥૩૦॥ નેત્ર નાસીકા ચહેરો જોઈને, મામને
 કહ્યું આ કેવો; મુજને તો આભાશ પડે છે, જાણે જાણે અરજીન જેવે ૩૧॥
 મામો કહે અરજીન હશે તો થાશે કાળો કહેર. ભામ ગમે ત્યાં સંતા-
 થો હશે, જવા ન પામીયે ઘેર ॥ ૩૨ ॥ દુરિયોધન કહે તમે તપાસો,
 આને અરજીન કોઈ; માંમે જોઈ વીચારિ કહ્યું આતો અરજીન નહોય,
 ત્રણ ત્રણ વર્ષનાં બહાણાં બહાણાં; નથી વાર થઈ થોડી, હોયતો જરાયે
 ન રહે છાના, થઈ ગયા રાખોડી ॥ ૩૪ ॥ દુરિયોધન કહે સાચુ માંમા,
 હવે, ટાળ્યો મહારો બહેમ; મુએલા કયાંથી હાઈ આવે. કાં અરજીન કાં
 ભેમ ॥૩૫॥ મનથી પરણે મનથી રાંડે, મુરખ કરે મનસુખા, એવે અ-
 રજીનની સામા; ધૃપત દ્રોણીક ઉભા ॥૩૬॥ ધૃપત કહે ઉભા થનારા.
 સ્વારથ આજ અમારો; જે જોઈએ તે સામગ્રી માગો, શું જોઈએ તમારે
 ॥ ૩૭ ॥ અરજીન કહે ધૃપત રાજ, કષ્ટ અમારૂં કાપો; બાણ ધનુશ
 ને બાણનો ભાથો એટલું અમને આપો ॥૩૮॥ તવ ધૃપતે આજ્ઞાકીધી,
 શેવકને તેવાર; દાસોએ લાવીને આગળ મુક્યા, દસ વીસ ત્રીસ
 હથીઆર ॥ ૩૯ ॥ અરજીન આયુધ જોઈને બોલ્યો, માપ મહારૂં તમે મા-
 પો, આ હથીઆર કામના નહીં એ, કે કરણના આયુધ આપો ॥ ૪૦ ॥
 તવ ધૃપત ગયો કરણ કને, ઉઠ્યો ઉઠ્યો આ કામ કરનાર; તેતો મહારીકને
 માગે, તમારાં હથીઆર ॥૪૧॥ માટે કીરપા કરીને આપો. કામ હું રં-
 કનું થાય, કરણ બોલ્યો દુરિયોધન કહે તો, આયુધ એ અપાય ॥૪૩॥
 ધૃપત દુરિયોધન કને આવ્યો, માહરૂં કષ્ટ કાપો, તમારા કરણરાય
 કનેથી. ધનુષ બાણ અપાવો ॥ ૪૩ ॥ તવ દુરિયોધન ગાળને બોલ્યો,
 આઘો જ દુરમતી; કોણ કુળતી ઉભો કયો છે. આયુધ મરવાના નથી
 ॥૪૪॥ તવ ધૃપતરાય અળગે ઉભો, મલરાયું ધણું મન; એટલે આ-
 સનથથી ઉઠી આવ્યા, પોતે જુગલવન ॥ ૪૫ ॥ ધૃપતને કહ્યું કે મલ-
 રાયો, કેમ વીમીત થઈ બુધ; ધૃપત કહે ઉભા થનારે, કરણના મા-

ય્યાં આયુધ ॥ ૪૬ ॥ દુરીયોધને ના પાડી, હવે શો ઉપાય; પ્રભુ કહે હ-
 થીઆર અપાવું, કહેજે હાયે હાય ॥૪૭॥ એમ કહી મયા પાપીની પા-
 સે, ઓચર્યા હરજી એમ: છત્રપતી એ આયુધ માગે, આપતા નથી કે-
 મ ॥ ૪૮ ॥ આયુધ આપવા કબુલ કરો, રાયને પેચમાં લાવી, કામ ન
 થાય તો કન્યા દે તમને, એવું લ્યોને લખાવી ॥ ૪૯ ॥ પછી દો આયુ-
 ધ ઉઠનારને, શું જંગલી સ્થંભે ચડશે; ટાંટીયા એના અમગાઈ જાય
 છે, થરથરી હેઠા પડશે ॥ ૫૦ ॥ એટલે કન્યા તમોને દેશે, પેહેરામણી
 પુરાપાટ; કહેતા હોતો ઉપર રહિને, ઘડાવું તમારો ઘાટ ॥ ૫૧ ॥ દુરીયો-
 ધન કહે વાવા મહારાજ, ઘડપતને ચડાવો; લખાવરાવી કબજે નાંખો,
 મહારો ઘાટ ઘડાવો ॥ ૫૨ ॥ તવ પ્રભુએ રાયને તેડ્યો, બોલ્યા મુખ વ-
 ચન: જો દસ્તાવેજ કરી આપે તો, આયુધ દે રાજન ॥ ૫૩ ॥ ઉભો થ-
 નારો સ્થંભે ચઢીને, કરે મચ્છવેધ કામ; તો તો તે કન્યાને વરે, ખુશી
 છે તમામ ॥ ૫૪ ॥ પણ એનાથી થાય નહીં તો, કન્યા તું રાયને આપે;
 ઉભા થનારાંનાં નાકને કાન તે છત્રપતી હાંધ કાપે ॥ ૫૫ ॥ એવું લ-
 ખો તાખાના પતરે, તો આપ હથીઆર; એમ કહી ને સાન કીધી; લખ-
 વા જીમદાધાર ॥ ૫૬ ॥ તવ ઘડપતે લેખ લખીઓ, તાંખાને પતરે સાર;
 માંમાએ કહ્યું દુરિયોધનને, નથી કામ થનાર ॥ ૫૭ ॥ ઉભા થનારા-
 ના ચરણ બેઠે જાય છે ફરિ લીધો, કન્યા તારા કરમની છે, ઠીક લીધી
 લેખ કરી ॥ ૫૮ ॥ દુરિયોધન કહે પત્ર લ્યો આ, વિવા સામગ્રી કરો
 ઉઠનારાનું નાક કાપવા, વશી મુકજે છરો ॥ ૫૯ ॥ માંમા હું એવું
 બણતો તો, કૃષ્ણ છે આપણા દ્રોહી; પણ એમણે આપણું ભણું કીધું.
 ગુણ ન ભુલવો કાંઈ ॥ ૬૦ ॥ સાખાસ પ્રભુ શાખાશ પ્રભુ; તસ્દિ લીધી
 મુજ માટે; પ્રભુ કહે ઉપર રહિને, કરીશ તમારો ઘાટ ॥ ૬૧ ॥ તવ દુ-
 રીયોધન રાજ થયો, સમજ્યો ન અવળી વાણ; કણું કને માગીને
 આપ્યાં, ધનુષ ભાથો ખાણ ॥ ૬૨ ॥ જઈ ઘડપતે અરજીનને આપ્યાં;
 ઉલટ અંગેવાધે, કુન્તી સુતે આયુધ લઈને, ભેરવ્યાં ડાહી ખાંધે ॥ ૬૩ ॥
 પ્રભુ જઈ સીંહાસન બેઠા, કામ કર્યું ધરી પ્રેમ, એટલામાં દુરીયોધનને
 તો, પડ્યો પેટમાં વહેમ ॥ ૬૪ ॥ અરજીને જ્યારે વડ વીંધ્યો તો, તે વારેથ-
 યું તું આમ; કણુંનાં હથીઆર લઈને, અર્જુને કર્યું તું કામ ॥ ૬૫ ॥
 માટે મામા અરજીન હોયે, મુને પડેછે વહેમ; માંમો કહે અરજીન હોય
 તો ભીમ તો હાંક્યો રહે કેમ ॥ ૬૬ ॥ એવી રીતે મન વાળીને બેઠા
 સાંભળને રાજન; પછી અરજીન જળ કુંડાળે, કરે પ્રભુનું સ્તવન. ॥

॥૬૭॥ વળણુ ॥ સ્તવન કરે પ્રભુ તણું, જોડીને બે હાથ; વ્યાસ વહ્નમ
એમ ઓચરે; જપતો દીનાનાથ.

કડવું ૨૩ બાવલિયાને ઢેખી રે એ રાગ.

રણછોડો રણછોડોરે રે રે હો, તેમાં શોભા તમ તણીરે. ॥૮૬॥ બોલ્યા
બોલ્યા વેસમપાયે વચન, સાંભળ સાંભળ જનમેજે રાજન, અરબુનજીએ
કરવા માંડયું છે સ્તવન. રણ. ॥૧॥ પ્રભુ મારે માંથે પાપનું રણ ચઢીયું
પ્રહ્લહત્યાના ભયથી અત્યારે ઉઠવું પડીયું, કેને કાળે કરેલું કામ રખડીયું
રણ ॥૨॥ પ્રભુ નથી ઉઠ્યો કન્યાનું રૂપ જોઈ, નથી ઉઠ્યો વીશયજળમાં
મોહી, પ્રભુ નહીં રાખે લજ્યા તુલણ કોઈ. રણ. ॥ ૩ ॥ કુણ્ડીના કૈરવે
કપટ કીધાં, નાક કાન કાપવા માહરાં લખી લીધા, કંપતરાયે લખીને
પત્ર સાંપી દીધાં રણ. ॥ ૪ ॥ નાક કાંન જળવી લેજો ગીરધારી, નહીં
તો થાશે વિશ્વમાં ફજેતી અમારિ, તે ફજેતી જણીશ પ્રભુ હું તમારી
રણ ॥ ૫ ॥ મળે જશ તેના બોક્તા તમે મોરારિ; ઉભો થયો પાપનો
વીરેક ચિત્તારી, સધળે શોભા રાખીને લીધા છે ઉગારી, રણ. ॥૬॥ વ-
ડવેધનમાં ગુરૂની લજ્યા રખાવી, ત્રિશ મોહીકથી ત્રકોદર લીધો બચા-
વિ, લાખાગ્રના અગ્નીથી દીપા છોડાવી રણ. ॥૬॥ હેડંબાસુર ચોરી ક-
રી ગયો જે વારે, ભીમને સામરથ આપ્યું સામગીયા તે વારે, ધાતાધ-
યા નથી તમે તો કેવારે રણ. ॥૮॥ કંબીરાને ત્યાંથી છોડાવ્યા શ્રી શામે
રાખી લજ્યા ઉગાર્યા સકળ મુદ્રામે, નેવી માહારી લજ્યા રાખવાનીઆ
ઠામે રણ. ॥૯॥ નથી સ્વર્ગે ચઢવાનું સામ્રાજ માહાર, માહરે માથે સાચો
ધણી હું તને ધારું, માટે મુને દેજો સામગીયા સામ્રથ તારું. રણ. ॥૧૦॥
વળણુ. સામ્રથ દેજો તમણું, યશ લેવો તમ હાથ; વ્યાસ વહ્નમ કહે
કથા, રોજ્યા દીનાનાથ.

કડવું ૨૪ રાગ આશાવરિનિ છાયા.

વેશમપાયે એણીપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તાર તુજને
સંભળાવું મચ્છવેધન મહીમાય ॥૧॥ અરબુને એમ સ્તુતિ કીધી, સમ-
ર્થા અસરણુ સરણુ; પછી સકળ સભા બેડેલા, તેમને લાગ્યો ચરણ,
॥૨॥ વિપ્રોને નમીઓ ગુરૂને નમીઓ, કોઈ ન ચેતે એમ: પછી નમ્યો
નારાયણને, પુરણ ધરીને પ્રેમ ॥૩॥ કન્યાના સામી દ્રષ્ટી ન કાંધી, મન

થી પ્રાર્થના કરતો શર્વની પ્રાર્થના કરીને જળકુન્ડે પરવરતો ॥૪॥ સ-
ભામાં ડાહ્યા ડાહ્યા હતા તે; કરવા લાગ્યા વીચાર; નોહયે નોહયે કોઈ નીચ
જતી, છે ઉંચનો કુંમાર ॥૫॥ ઊંચ વિના બીજો નવ નમે ગમે તેવો હો-
ય; નીચે કામ એનાથી થવાનું, એમ વહે સહુ કોય ॥ ૬ ॥ ઊંટ ઉંચુ
તાડ ઉંચો; પણ નીચ તેથી ના નમે, સાળીનું વ્રજ નમે, નીચું તે સ-
રવેયે ગમે ॥ ૭ ॥ એવિ સભામાં ચરચા ચાલી, બોલે ફાવે તેમ શ્રદ્ધી;
અરજીન સામી માંડો રહી છે, સતિ ઇષ્ટી દ્રષ્ટો ॥૮॥ એટલે એની દા-
શી બોલી, અમોને પડીયો વેમ, ગાભા ચુંથા પેહેરેલો પ્રાણિ, તે સામુ
જીઓ કેમ ॥૯॥ ક્ષત્રીના સુત રૂપને રંગે તેના સામુ નવ જોયું; જંગલ-
નોએ જંગલી ઉઠ્યો, તે પર શું મન મોહ્યું ॥ ૧૦ ॥ કેવારના તેને જોયા
કરોછો, પુછવા કીધું ચત્ન; સતી કહે મુરખ દાશી, એ છે ઢાંકેલું
રત્ન ॥ ૧૧ ॥ નહો અહંકારી નહી અભીમાની, નમ્રતા એની જણાતી;
નિયનું ફરજન જણશે નહી, છે કોઈ ઉત્તમ જતી ॥૧૨॥ એટલે એની
દાશીયો તે વિચારમાં પડી સાર, જોઈએ જો હવે શું બને છે, વીશેષ
નથી વાર ॥ ૧૩ ॥ એવે સમે દુષ્ટ બુદ્ધી, બોલ્યો દુરીયોધન; મામા
ઉઠનારો કોણ હશે, વીચાર કરો મન ॥ ૧૪ ॥ મામો કહે કોઈ જંગલી
છે રહેનારો અઘોર વન; રૂપાળી કન્યા દેખીને, ચઢવાનું થયું મન.
॥ ૧૫ ॥ ચરણ અમળાઈ જાય છે એના, એતે શું સ્થંભે ચઢશે;
પાંચ પચાસ ડગલાં ચડતામાં, પાણીમાં આવી પડશે ॥ ૧૫ ॥ કરણ
કેરા આયુધ મળ્યાં, જણીને મોહોટાનું નામ. માટે જરાએ મલરાતો
નહી, થવાનું તાર કામ, ॥ ૧૭ ॥ દુરીયોધન કહે ધીરજ વળી, ચીંતા
હતી બહુ પેર; પણ હવે એ રૂપાળી કન્યા, આવી ચુકી મુજ ઘેર ॥૧૮॥
મામો કહે એક વિચાર લેતું. બતાવું તુજને આંટી. સ્થંભે ચઢીને કામ
કરવું. બહુ સ્થળ મ્હોતનિ ઘાંટી ॥૧૯॥ કદાપિ કોઈ હોયે બળવંતો, સ્થંભે
ચઢતાં શું ચડે; પણ ત્રાજવા નીચાં ને આઘાં, તેમાં ઉતરતાં પડે ॥૨૦॥
બીલાથી ત્રાજવાની ડાંડિએ; પોચી શકે નહિ હાથ; પડતું. મુકીને ડાંડી
ગ્રહે તો, થાય અતી ઊતપાત ॥ ૨૧ ॥ ઝેલો લાગે તેથી વાગે, ત્રાજવાં
ભોમી જાય; એક તરફની સાંકળ જાલે, તો બીજી ઉંચુ થાય, ॥૨॥ ચ-
રણ મુકવો તેથી ન ફાવે; આવે લયડી ધરણ; થાંભલે થોડો પાછો આવી,
જો મુકવા જાય ચણ. ॥૨૩॥ પ્રથમ એક પગ મુકવો પડે, એકજ ત્રા-
જવા માંચ, એટલે પગના હેલકારાથી, ત્રાજવાં ખરી જાય. ॥૨૪॥ કોઈ
રીતે નથી ત્રાજવામાં, ઉતરવા ઉપાય; કદાપી ત્રાજવામાં પડે, તો પણ

કામ ન થાય. ॥૨૫॥ શી રીતે ધનુષ ચઢાવે, કેમ આવે નવેડો; વાંકુ વા-
ળવા ધનુષ કેરો, કે જગે મુકે છેડો. ॥૨૬॥ એક તરફ મુકી બળ કરે તો
નીચું જાય; બીજું ત્રાજવું ઉંચું ચડે, ચરણ પહોળા થાય, ॥ ૨૭ ॥
લથડીને પડે પાણીમાં પુરણ થઈ રહે હુંશ; તે કરતાં કદિ એમ માનો
ચઢાવી શકે ધનુષ ૨૮ ॥ પણ ત્યાંથી મચ્છ છ ગાઉ ઉંચું, તાકવું જળ
નિમાંય, લોચનને પુંછ વીંધવું તે જળમાં કેમ દેખાય. ॥૨૯॥ એક બા-
ણે ત્રણ કામ કરવાં. તે કદી કાળ ન યાય; એવી આંટી ઘાંટી ધણિ છે
આલે નહીં ઉપાય ॥૩૦॥ દુરીયોધનનું મન વળાવી, જઈ બેઠો આશન;
એવે અરજીન પ્રત્યે બોલ્યો, કૃપતરાય વચન. ॥૩૧॥ ઊભા થનારા સ્થં-
ભે જનારા, ચઢવાને થાઓ સ્વચ્છ; વસ્ત્ર તમારાં નીચે ઊતારો, લ્યોમી-
ડાવી દો કચ્છ ॥૩૨॥ એવું સાંભળી અરજીન બોલ્યો, ઊતરાવવાં વસ્ત્ર
આ હામ; તેવી તમારે જરૂરશી છે; કામ કર્યાંથી કામ. ॥ ૩૩ ॥ એમ ક-
હીને પાટીયે ગયો, સમરે સુંદર શામ; સકળ સભા જોઈ રહીતે સ્થંભને
કીધા પ્રણામ. ॥૩૪॥ તંગીયો મ્હોટો દુરતુ મોહોટું, માથે ફાળીયું એક;
તે ભેર ચાલ્યો પ્રભુ સમરતો, ઇશ્વર માથે નેક. ॥૩૫॥ પછી સ્થંભને બાણ
ભીડાવી; ચઢવાનું મન કીધું; એટલે કૃપતના દાસોયે, પાટીયું તાણિ
લીધું ॥ ૩૬ ॥ વળણ ॥ પાટીયું તાણ્યું એટલે ધરોયો મન શું ટેક;
વ્યાસ વહ્નભ મુંખ ઓચરે, એણે ડગલું ભરિયું એક.

કડવું ૨૫ રાગ ચૌપાઈ.

બોલ્યા વૈસમપાયે વચન. સાંભળ જનમેજે રાજન; ધર્યો અરજીને
મન ટેક; એણે પગલું ભર્યું છે એક, ॥૧॥ એની ઇશ્વર કરશે જય, પ-
છી પગલાં ભર્યાં છે બેય; પોતે સમરે અસરણા સરણ. એણે પગલાં ભ-
ર્યાં છે ત્રણ ॥૨॥ એને પ્રસન્ન દેવ મોરાર; પછી પગલાં ભર્યાં છે ચાર;
ચઢતાં ન આવે ઉની આંચ. એણે પગલાં ભર્યાં છે પાંચ. ॥૩॥ નથી ચ-
ઢવામાં પડવાનો ભય. એણે પગલાં ભર્યાં છે છય; એને જોઈ રહ્યા ચાર
ભ્રાત, પછી પગલાં ભર્યાં છે સાત, ॥૪॥ એનો નથી ક્ષત્રિ જેવો ઠાઠ, પ-
છી પગલાં ભર્યાં છે આઠ. દેખી દુષ્ટને મન બળે દસ; એને પગલાં ભ-
ર્યાં છે નવ. ॥૫॥ એને ઇશ્વર અપાવે જસ. એને પગલાં ભર્યાં છે દસ.
નથી પહેર્યા શરીરે શણગાર, એને પગલાં ભર્યાં અગીઆર. ॥૬॥ છબે
જપે છે જીમદાધાર. પછી પગલાં ભર્યાં છે બાર; એને ચઢતાં ન આવે ફેર.

એણે પગલાં ભર્યા છે તેર. ॥ ૭ ॥ ઘણી વિધાવંતમાં બૌધ, પછી પમ-
લાં ભર્યા તે ચૌદ; એનો ચઢવાનો સાચો હંનર, એણે પગલાં ભર્યા પન્નર
॥ ૮ ॥ નથી ચાવીયાં મુખ તંબોળ, એણે પગલાં ભર્યા છે સોળ; નથી
ચોળ્યાં શરીરે અંતર; એણે પગલાં ભર્યાં સત્તર, ॥ ૯ ॥ સ્થંભ થાય છે કડ-
કડાટ, એણે પગલાં ભર્યાં અઢાર; બેઠ રહી ઇપતી જોગણી, એણે પમલાં
ભર્યાં ઓગણી ॥ ૧૦ ॥ એતો ચઢતાં જપે જુગદીશ એણે પમલાં ભર્યાં છે
વીસ એતો ઇશ્વરને આરાધે; પછી દરેકને દસ્કે વાધે. ॥ ૧૧ ॥ એને માં-
ગે છે સાચો ઇસ એણે પગલાં છે ત્રાસ; એને માથે સાચો વન-
માળી પછી પગલાં ભર્યાં છે ચાળી. ॥ ૧૨ ॥ એની ચઢવામાં નહી કચા-
સ, એણે પગલાં ભર્યાં પચાસ; પછી જણાવ્યું મુરાતન સાર, હવે તેનો
કરૂં વીસ્તાર. ॥ ૧૩ ॥ ઝડપના દોહરાનો રાગ. ॥ શાહ શીતેરને એંશી ને-
સો ખસે નીરધાર; પાંચસેને સાતમે પમ ભરીયા; ભરીયા છે હજાર
૪ ॥ જય ઝપાટે સુર સપાટે, કાયાથી નવ કાંપે; મોહોટી મોહોટી છલંગ
રે, વાંદરપેરે ટાંપે ॥ ૧૫ ॥ વાયુ વેગે પરવરે છે, ચઢતા નાવે જોર; કેવા
રાતે ચાલીયો, જોમ, પતંગ માગે દોર. ॥ ૧૬ ॥ ચોટ ન ચુકે પગલાં મુકે,
સભા વિસ્મે થાય; આવી રીતે કે નવ ચઢીયો, એમ કહે સૌ રાય. ॥ ૧૭ ॥
ધસતા ધાયો ચઢયો સવાયો, જ્યાં છે આડો ત્રાંસ; દડબડ દોડીને એ
આવ્યો, આડા ખીલા પાસ ॥ ૧૮ ॥ વળણુ ॥ ખીલે જો જહાજ પડયો,
જુએ શ્રી અવિનાશ; શરીર લટકતું નાંખીને, ખાવા લાગ્યો શ્વાસ.

કડવું ૨૬ રાગ ધનાશ્રી.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા મુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું; મચ્છવેદ મહીમાય. ॥ ૧ ॥ એક ઘડીવાર શ્વાસ લીધો, પાંછ
વિચાર્યું એમ; બે ત્રાજવે બે ચરણ દેવા, ઉતરવા કરૂં કેમ. ॥ ૨ ॥ એવામાં
દુરિયોધન બોલ્યો, માંમા આતો ન પડીયો; તમો કહેતા હતા કે પડશે,
પણ પુરપાટે ચડીયો. ॥ ૩ ॥ માંમો કહે એ જંગલવાશી ચઢવા હિમ્મત
આણે; તાડે ને ઝાડે ચઢેલો માટે, ચઢવાની રીત જાણે. ॥ ૪ ॥ તે કા-
રણથી ચઢી ગયો પણ, ઉતરવાની આંટિ, ત્રાજવામાં આવવું તે, છે
મરવાની ઘાંટિ. ॥ ૫ ॥ માટે મનમાં રાખજે નિશ્ચે, છે એ કન્યા તારિ;
દુષ્ટ કહે હવે એમ લાગ્યું, રૂપાળી નારિ માહારી. ॥ ૬ ॥ અરજીને ત્રાજ-
વા ભણિ જોયું, ખરોખર જર માંડી; ધણો લાંબો હાથ કરૂં પણ, હા-

થ ન આવે દાંડી ॥૭॥ થાંભલે થોડો ઉતર પાછો, ત્રાજવે મુકુ પાય; તે
મુકતામાં હેલકારાથી, ત્રાજવુ આધું જાય ॥૮॥ હું વચમાં ટટળી પડુ હે
ઠો, શું થાશે શામ શરીર; પડતું નાખી પડુ, ત્રાજવામાં, ત્રાજવાં કેમરે
સ્થીર ॥૯॥ પડતાં શરીર ધારણ રાખું, તો થશે શોર બકાર; પણ તે ધા-
રણ રાખવાનું, નથી મહારામાં જોર ॥૧૦॥ અરેરે હવે કેમ થવાનું, વી-
શ્વતણા મહારાજ; તમે ઉઠાડી સ્થંભે ચઢાવ્યો, હવે લેવા માંડી લાજ
॥૧૧॥ ચઢાવ બનાવો તે નવ શોભે, ઓરે વીશ્વંભર નાથ; એવું આ-
રાધન એણે કીધું, પ્રભુએ જણિ વાત ॥ ૧૨ ॥ ભક્તને આધિન ભુધરો
છે પોતે નંદકીશોર; અરજીનજીને અરપણ કીધું એક કળાનું જોર ॥૧૩॥
શરીરમાં તવ શાક્ત આવી, વીચાર સુજ્યો મન; કોના કહો પણ કામ
કરાવે, પોતે જીમજીવન ॥ ૧૪ ॥ ધણી છે સાચો નથી કાચો, જે કરેછે તે
ઠીક, મીથ્યા મનમાં ભય રાખું છું હવે ન ધરવી બીક ॥ ૧૫ ॥ ધણિનું
ધ્યાન ધરી નાખ્યું પડતું પોતે ગુણ ગંભીર; બે ત્રાજવે બેચરણ પડયા, સ
રખે બોજે રહ્યા સ્થીર ॥૧૬॥ સકળસભા ખડખડ હશી, ચઢનારને શાખા
શા; તેવું પ્રાક્રમ જોઈને પાપી, થમ્મ મયો ઉદાસ ॥૧૭॥ જીઓ માંમા જીઓ
માંમા, જંગલી ઝપાટ ચડીયો; ત્રાજવે પડવાની ઘાંટી કહેતાહતા, પણ તે
ત્રાજવે ચડીયો ॥ ૧૭ ॥ માંમો કહે ભાઈ ભવિષ તારું, નિકળ ગૈ એનિ
ઘાંટિ; પણ ધનુષ ચડવાનું નથી, એ છે મ્હોટી આંટી ॥૧૮॥ તે આંટિ
થી ધરણ ઢળશે, ભરશે ભાયમ તારું દુષ્ટ કહે રૂપાળી કન્યા, થાશે રમ-
કડુ મહારૂં ॥૨૦॥ એવે અરજીન ત્રાજવા માંહી, ઊભો રહ્યોછે સાર; તે
સમે એના સામુ જોઈને, વાચાર્યું જીમદાધાર ॥૨૧॥ સરવ સભા સુંદીર
શોભે, બહુ શોભે ઈપતી; ત્રાજવા વિષે ભક્ત તારો, જરાએ શોભતો ન
થી ॥ ૨૨ ॥ નહિ વસ્ત્ર વાધા પહેર્યાં છે ધાગા, નથી કાંઈ સણમાર એમાં
ઇજ્જત માદ્યરી ઘટે કહેશે શું ગુટયો ભંડાર ॥૨૩॥ એમ જણિને ભ-
ક્તની ભીડે, ભુધરે પેરણા કીધી; નારદજીને બોલાવાને શીખ શામળીયે
દિધિ ॥ ૨૪ ॥ તવ નારદજી સ્વર્ગ સંચરીયા, ઇંદ્રરાજની પાસ ઇદ્ર
કહે પધારો મહારાજ, આવે મુજ અવાસ ॥ ૨૫ ॥ નારદ કહે નંદનતા-
રો, કુન્તાને આપ્યોજોહ; અરજીનછે નામએનું; મચ્છાવેદકરે નેહ ॥૨૬॥
પંચાળ દેશમાં ઈપતને ત્યાં કીધું છે કામ આરંભ; વસ્ત્ર વાધા નથાધાગા
એનેઅંગે, એવો ચડયો છે સ્થંભ ॥૨૭॥ જાનદવ રહીયત રાજ રૂશી, શોભા
વંત સભાય; તેમાં મેલો સુત તારો, થમ્મ તારી નીંદાય ॥૨૮॥ ફેમટી
થાયે પહેર્યું છે તુજ તન મરીખ ઊઠ્યું, લોક કહે છે એના બાપ

ના ધરમાં ખાવા ખુટયું, ॥૨૬॥ તે મુજથી સાંભળી ન શકાયું, મોટે હું
આવ્યો કહેવા; જવો જઇને વસ્ત્ર પેહેરાવો, સભામાં શોભા લેવા ॥૩૦॥
એમ કહીને નારદશી, ત્યાંથી થયા વિદાય; એટલે ઇંદ્રે સર્વદેવોને, એવી
કરી આજ્ઞાય ॥૩૧॥ તેત્રીસ કોટી વેમાન બેસો; ચંદન પુષ્પ ભરીને; કુંડ
ભીડંકાસાથે રાખો, અતી ઉલટ ધરીને ॥ ૩૨ ॥ એમ કહ્યું તવ સ્વર્ગના
સુરા, તરત થયા તૈયાર; ઇંદ્રના સાથે અંત્રીક્ષ આવ્યા, કરવા જેજેકાર
॥૩૩॥ સત્યવાદી સભામાં બેઠેલા, તેને થયાં દરશન; તેત્રીસ કોટી દેવને
દેખી, વીચાર કરતા મન ॥૩૪॥ કેમ આવ્યા આ સુર સ્વર્ગના હર્શભ-
રેલા એવ; આ દેખી એમ વેમ પડેછે, સ્થંભે ચઢ્યો કોઇ દેવ ॥ ૩૫ ॥
કહેછેવેશબદલી, ચઢ્યાછે વધકુંડરાય; કો કહે કે બ્રહ્મા ચઢેલા કોઇ કહે શી-
વ દેખાય ॥૩૬॥ જે જેને કહે તે બોલે; દુષ્ટોને નહિ દરસન; તેતો જાણે
જંગલવાશી, એમ કરે સભાજન ॥૩૭॥ એવામાં ઇંદ્રે અરજીન દીકો,
સ્થંભે ત્રાજવો માંય; પુત્રને દેખી લજ્યા આવી, આયુધ લીધાં ત્યાંય
॥ ૩૮ ॥ વળણ ॥ આયુધ ઇંદ્રે કર ગ્રહાં, પહેરાવવા શણગાર; વ્યાસ
વક્ત્રબ વાણી વદે, કરતા દેવ મોરાર. ॥

કડવું ૨૭ રાગ ભેરવના દોહરાનિ ચ લ.

વધશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુગ જનમેજે રાય, વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું મચ્છવંધન મહીમાય ॥ ૧ ॥ ઇંદ્ર રાજએ ધનુષ લીધું, ઉપર
લીધું બાણ; વસ્ત્રાસુષણ પેહેવા ધાર્યા જુએ પુરૂષ પુરાણ ॥૨॥ પ્રથમ
પેહેલું બાણ મારી, દધવત દારણ દાખ્યું; અરજીજન પાંચડુ તે,
સભામાં પાડી નાખ્યું ॥૩॥ સકળ સભા ખડખડ હશી, ઇંદ્રને અંગઉલટ
બીજે બાણે ક્ષાર કરાવી, પેહેરાવ્યો મુગટ ॥૪॥ ત્રીજે બાણે મુખવાસ
આપી, મોઢું કરાવ્યું લાલ; ચોથે બાણે તગીયા ઉપર, પેહેરાવ્યો સુ-
રવાલ ॥૫॥ પાંચમે બાણે કવચ ખકતર, પેહેરાવ્યાં રહી સામે; છઠે
બાણે કમ્બર પટે, સાદી જરીનો જમો ॥૬॥ પછી ગૌરાસ્તર બાણ મા-
યું, ગૌરવણું થયો સાર; તે પછી ઇંદ્રે બાણ મુકીને, પેહેગવ્યાશણગાર
॥૭॥ રૂપે ગોરો કેહેડે કદોરો. તોરો મોતીનો માથે કડા સાંકળાં વેઢવી-
ટી; બાંધ્યા બાજુમંથ હાથે ॥૮॥ કાનમાં કુંડળ હાર હીરાના, પેહેરાવી
મોતિના માળા; અરજીનજીતવ વિસ્મય પામ્યો, આ શુંશ્યામછોગાળા
॥ ૯ ॥ સર્વ સભા પણ વિસ્મય પામી, ખુશી થયા જગતપતી; પ્ર-

ભુએ જાણ્યું ગોરો થયો પણ, તેજ જરાએ નથી ॥ ૧૦ ॥ સુકીત વીના
 તેજ ન હોયે. માટે કષ્ટ કપાવું; પાંચ જણાને વચને બાંધ્યા છે, સુકી-
 ત તેનાં અપાવું ॥ ૧૧ ॥ એમ જાણીને પ્રેરણા કીધી, બળદેવને તે વાર
 હળધારી તવ પુછવા લાગ્યા. એરે જીમદાધાર ॥ ૧૨ ॥ આજનું કૈતક
 કદી ન જોયું, આશ્ચર્ય દિઠું ઓણ; સ્થંભે જઈને સ્વરૂપ બદલ્યું; એ
 પ્રાણી છે કોણ ॥ ૧૩ ॥ વિકૃત વદા વડા વિરા, વેણ વદેલું થાપો; કુન્તા
 કુંવર એ અરજીનજી, સુકીત તમારું આપો ॥ ૧૪ ॥ બળદેવજી કહે
 મશ્કરી મુકો, અરજીન માનુ કેમ: ભગવાન કહે બ્રહ્મ સભાની, પુઠળ
 જીઓ ભેમ, ॥ ૧૫ ॥ તવ બળદેવ જોઈને માન્યું, કહ્યું કે જયજય
 થાજે, મારું સુકીત આજ સુધીનું અરજીન અંગે જાજે ॥ ૧૬ ॥ એમ
 કહીને સુકીત આપ્યું, તેજ વધ્યું તતકાળ; સહુ રાજના સરખો શો-
 જ્યો, રીજ્યા નહી ગોપાળ ॥ ૧૭ ॥ ઉઠીને ગયા રાજ સભામાં સત્યવા-
 દિ કને આવ્યા; એટલે ભીષ્મને વિદુરજીએ, માન્ય દઈ બોલાવ્યા ॥
 ॥ ૧૭ ॥ પાસે બેસાડી પુછવા લાગ્યા. ભીષ્મને વિદુરને દ્રોણ; એ મહારા-
 જ સ્થંભે ચડીયો, એ તે પુરૂષ કોણ ॥ ૧૮ ॥ પ્રભુ કહે તમે બોલ્યાતા.
 બોલ્યાનું માપ માપો; એ કુંવર અરજીનજી છે, તમારાં સુકીત આ-
 પો ॥ ૨૦ ॥ સત્યવાદી કહે સાચું ન ભાસે, અરજીન કહિએ કેમ; પ્રભુ
 કહે જીઓ બ્રહ્મ સભાની પુઠળ બેઠો ભેમ ॥ ૨૧ ॥ કોઈ ન ચેતે તેમ
 જોજે, તવ જોવા મન મોહ્યું; એકે એકે હંચા થઈને બ્રહ્મ સભામાં જોયુ
 ॥ ૨૨ ॥ લાંબો પોહોળો પોચતો દીઠો બળવંત વાયુ તન; પાંડવને
 જીવતા જાણ્યા કે. ઘણા થયા પરસન ॥ ૨૩ ॥ સત્ય પુરૂષોએ સંકલ્પ કી-
 ઘો, અરજીનની જય થાજે; અમારાં સુકીત આજ સુધીના અરજીનજી
 ને જાજે ॥ ૨૪ ॥ તે ચાર સુકીત આવીયાં કે, તેજ વધ્યું અપાર; સરવે
 સભા ઝાંખી પડી. શોજ્યો સતી કુંમાર ॥ ૨૫ ॥ જેવિ કન્યા તેવો જ
 બનીયો, ભુલ નહિ લગાર; વર કન્યાનું જોડું મળીયું, રહ્યો નહી ફેર-
 ફાર ॥ ૨૬ ॥ પ્રભુ જોઈને આનંદ પામ્યા, વર શોભે સવારથી પણ ક-
 ન્યાના સરખો થયો, તે મુજ મન માનતું નથી ॥ ૨૭ ॥ ઈપતીને અભી-
 માન રહેશે; કહેશે થયો મુજ જોડ; એનાથી વિશેષ શોભાવું ત્યારે ના-
 મ મહાર રણછોડ ॥ ૨૮ ॥ એમ ધારી જમ આસન બેઠા, વાત વિચારી
 લીધી ભક્તને માટે પ્રેરક પ્રભુ. પેરણા ઈમને કીધી ॥ ૨૯ ॥ તવ ઈમ
 રૂપીને વિચાર આવ્યો, હુતો વિષમય પામું; અરજીનજીને જોઈતે જી-
 એ ચારે ભાઈના સામું ॥ ૩૦ ॥ આ હતા જેવા તેવાને તેવા, ઉપર મ-
 યો જોઈ; વરવ આજીવણથી અંગ શોજ્યું, કોણ હશે નર તેહ ॥ ૩૧ ॥

છતી વિદ્યાએ રહુ અજાણ્યો, એ તો મ્હોટી ઉપાધી; નિશ્ચય કરવા
આસનવાળી, રૂશીએ માંડા સમાધી. ॥ ૩૨ ॥ જ્ઞાનદ્રષ્ટિએ જોવાથી જા-
ણ્યું, છે કુન્તાના તન; સ્થંભ ઉપર અરજીન ચઢ્યો છે, પ્રસન જીગ
જીવન ॥ ૩૩ ॥ એવું જાણી સમાધ ઉતારી, દલમાં લાગ્યું દુઃખ; અરેરે
પાંડવને તીછકાર્યા, દુખડુ મુખ. ॥ ૩૪ ॥ એમ કરીને રડવા લાગ્યા.
એધારે આંસુ જાય; સમુદ્રમાં જંપાપાત કરે, કલ્પાંત માંડ્યુ ત્યાંય. ॥
॥૩૫ાવળણુ॥ ધ્રુમે કલ્પાન્ત માંડીને નેત્રે ભરતા નીર; વ્યાસ વલ્લભ
વાણી વહે, છોડવું પાર્યુ શરીર.

કડવું ૨૯ રાગ આશાવરીનો દોહરો.

જઈ પડુ તે સાગરમાંયરે. હવે હુંતો શું કરે; ॥૧૯૥ા ધ્રુમ રૂશીએ
આકંદ માંડ્યુ, કરે વિવિધ વિલાપજી; છતી વિદ્યાએ હું છેતરાયો, ક્રી-
યા જનમનાં પાપરે. હવે હુંતો શું કરે. ॥૧૯૥ આજસુને ઘેર ગંગા
પધારે પણ, આજસુ ઊઠી નવ ન્હાયજી; જ્યારે ગંગાજી જતાં રહે તેની,
પુઠે પાપી પસ્તાયરે. હવે ॥૨૦૥ કામની ચાંચમાં રત્નજ આવેને, મર-
કટને મોટી હારજી; તેવા પાંડવ મારે હાથ આવ્યા, જેવી કાલ્યરને
તરવારે, હવે. ॥૨૧૥ અંધની નારી આશુપણ પહેરે પણ, અવૈરથા અ-
વતાર જાયજી, બેહેરાની આગળ શંખ પુકે તોહે, હાડકાં કરડયાં કહેવા-
યરે, હવે. ॥ ૪ ॥ ચકવિને માળે મોટા પધારે, ગરૂડ ગુણ ભંડારજી; તે
વા મારે ત્યાં શેજ પધાયા; કુન્તા સતીના કુંવારે. હવે. ॥૫૥ કાપડી
જાણિને ટકવા ન દીધા, મેં મારા મઠના માંચજી; હરીજન દાતા દીનતા
વાળા, ફરીથી મુજ ઘેર ક્યાંયરે. હવે ॥૬૥ એમ અતીશે આકંદ માંડ્યું
જોયું ધરમ રાયજી; ભીમ વિરા હું જ સમજવું, આ વેળા કલેશ ન
થાયરે હવે ॥૭૥ એ બ્રાહ્મણે રડવા માંડ્યું છે, અરજીન સ્થંભે જતાનોજી;
ભીમ કહે એને રડવા દો વિરા બ્રાહ્મણ છે એ મતાનોરે. હવે ॥ ૮ ॥

॥ વલ્લણુ ॥ એજ મતાનો વિપ્ર છે. કર્યા હતા તિછકાર; વહે વલ્લભ
ધરમે કહ્યું, ભીમ તુજને ધિક્કાર

કડવું ૩૦ રાગ આશાવરીનો દોહરો.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા મુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, મચ્છવેદન મહિમાય. ॥ ૧ ॥ ધર્મ કહે ધિક્કાર તુને. હજી ન
આવ્યું જ્ઞાન, બ્રાહ્મણની ને માતાની કરણી, જેવી બેઉ સમાન્યા ॥૨૥ એ

મ કહીને ધરમ રાજ, છાના રાખવા ઉઠે;કોઈ ન ચેતે એમ આવી,ઉભા
 ધૂમનિ પુઠે ॥૩॥ એ મહારાજ આશું કરોછો, ખેટો ચડયો કેક નાદ;
 દેવો જોઈએ અરજીનજીને આવેળા આશીરવાદ ॥૪॥અમારૂં ભણુ ઇછતા
 હોતો, આંછુ ન કાઢો લોચન, એવું સાંભળી ધૂમરૂશી;મુખ વણા વચહ
 ॥૫॥ એરે ધરમ ગહારી આગળ, છુપાવી રાખી બત, શું હું શત્રુ હતો
 તમારો, કોઈને કરત વાત ॥ ૬ ॥ ધરમ કહે જીવ અમારી, હવે ન દેવો
 દોશ; બનનાર વસ્તુ બની ગઈ, જળ વહો ગયે શો શોષ ॥ ૭ ॥ તવ
 ધૂમ રૂશી રહી ગયા છાના, કહ્યું પાંડવ જય થાજો; આજ દીન સુધી-
 નું સુકીત મહારૂં, અરજીનને અંગે બજો ॥ ૮ ॥ અરજીનને સુકીત સો-
 ધ્યું. વધ્યું તેજ અપાર; ધરમરાય ઠેકાણે બેઠા, જોયું જીગદાધાર ॥૯॥
 ધૂપતી કરતાં અરજીન શોભ્યો, મહતા ઉતારી નાંખી; તેજતણો બી-
 બકાર છુટ્યો, કન્યા પડા ગઈ ઝાંખી ॥૧૦॥ પ્રભુ જોઈને આનંદ પામ્યા
 વર શોભ્યો સર્વથી; રવિથી ઝાંખો દ્રીસેછે માટ. મુજમન માનતું નથી
 ॥૧૧॥ અઢળક ઢળીયો પોતે શામળીયો, કાંઈ ન રાખી નુન્ય; ભક્તને
 હરજીએ અરપણુ કીધું,એક વરસતું પુન્ય ॥ ૧૨ ॥ એટલે અંગમાંથી
 તેજ છુટ્યું, શોભા વધી ગઈ ઘણી, સુર્યના તાપને એની શીતળતાજ-
 ણે બીજો દીનમણી ॥ ૩ ॥ ઉપર સુર્ય અરજીન વચમાં, બેઠોતો તેજ
 પ્રકાશ; તે તેજ પડ્યું કુંડના જળમાં,જળથી થયો ચીદા ભાસ ॥ ૧૪ ॥
 તે આભાશે સભા શોભી. તેજ તણો બીમકાર; ઝબુક ઝબુકારા મારે,
 જોએ ધૂપતી નાર ॥ ૧૫ ॥ મોઢુ ઉતારિ બોલી એ નારી, સાંભળો
 સૈયર સહિ; આ વર સ્થંભે ચડ્યો તે મુને, પરણશે કે નહિ ॥ ૧૬ ॥
 દાશીયો જોઈને વિસ્મય પામો,યે ગયું કાળજી કાચુ; ઢાંક્યું રત્ન તમે કે
 હેતાંતાં; બે તમ બોલ્યું સાચું ॥૧૭॥ ગભરાશો નહી એ વરવરશે, તવ
 મન ધીરજ આવી; ધૂપતી સામુને સામુ જીવેછે, પ્રેમ પતી ભાવ લાવી
 ॥૧૮॥ એવે અરજીને ધનુશ લીધું, ચઢાવવા વીચાર; બણ્યું કે અંક
 છોડો કયા મુકુશા પર દેવું ભાર ॥૧૯॥ એકજ ત્રાજવે ટેકો મુકીને, જો
 કદિ ભાર દેવાય; તો બીજી ત્રાજવું ઉચું ચઢે, ચર્ણુ પોહોળા થઈ બચ
 ॥૨૦॥ એટલે ટટળી પડુ પાણીમાં, થાય સભામાં હાંશા; થંભને ટેકો દે
 ભાર દેવું.તો વણુ ફાંશીએ ફાંશી ॥ ૨૧ ॥ ધક્કાથી ત્રાજવાં બચ આઘાં,
 ઝાલા ખાઈને પડુ. કેમ કરી ધનુષ ચઢાવું; કયાં લગી હું રડવડું ॥૨૨॥
 શરિરનો મધ્ય ભાગ નાભી, તે પર દૈ અણીઆરૂં; સામ્રથ કરતાં
 સુસરૂ પેસે તો થાય મરણુ મહારૂં ॥ ૨૩ ॥ અણી મુકી જોવું શંદે બો-

વું જાણી મુકયો એક છેડો; જરા દબાવતાં પેસવા માંડ્યું, જાણ્યું કે
 આંચો નવેડો ॥૨૪॥ તરત પાછું ઉપાડી લીધું; મભરાયો અપરમપાર; અરેરે
 ચઢાવી બનાવ્યો, એરે જીમદાધાર ॥ ૨૫ ॥ પાટી મરકરી મ્હારી કરાવી
 શું કરવાને ચડાવ્યો; વસ્ત્ર આલુષણ તેજ વધાર્યું મરવાને દીપાવ્યો
 ॥૨૬॥ આટલી આંટી મ્હોતની ઘાંટી, તેમાંથી તમે ઉગારો; પ્રથમ જ-
 વા બાંધે ઝાલી તેવી, ઝાલીને પાર ઉતારો ॥ ૨૭ ॥ એવી સ્તુતી કરી
 પ્રભુની પુરણ ધરીને પ્રેમ; તવ પ્રભુએ સામું જોયું; શું ચવાયછે હજી
 કેમ ॥ ૨૮ ॥ ભક્ત તણી ભીડ હુધરે જાણી, આપ ચીંતામાં પેઠા, ગો-
 વીંદ વાયુનો કેઠો થઈને નાભી ઉપર જઈ બેઠા ॥ ૨૯ ॥ દુંટી ઉપર
 દડો વાગે, એમ લાગ્યું જે વાર; અરજીનજીને આસ્તા બેઠી, અણીમુઠી
 તે વાર ॥ ૧૦ ॥ જોર કરિને ધબાવી, પેઠું નહીં અણીઆર, અરજીને
 જાણ્યું ધણી છે સાચો, શા સારું ભય ધાર ॥ ૩૨ ॥ એવું જાણી બીજો
 છેડો; ધનુષ કેરો જેહ એકજ હાથે જોર કરીને, વાંકું વાળ્યું તેહ ॥૩૨॥
 બીજે હાથે દોર ચઢાવી, તેવો થયો ટકાર; ધનુશ ચઢ્યું એટલે તો
 બોલ્યો અધ કુંમાર ॥ ૩૩ ॥ ઓ માંમા તમે કહેતાતા, આજ તેમ મ-
 રશે મથી, પણ ધનુષ કરણ રાજનું, એનાથી ચઢવાનું નથી ॥ ૪૪ ॥
 મામો કહે ભાઈ ભોગ મ્હારા, મેં તુને કહ્યું એવું; પણ નીચું જોઈ બા-
 ણુ ઉંચું, મારી કરે કામ કેવું ॥૩૫॥ એક બાણ શું ત્રણ કામ કરશે, જે
 મનમાં વિચારી, દુર્યોધન કહે એ છે આંટી; કન્યા થવાની મ્હારી ॥૩૬॥
 એમ પાછો મન વાળીને બેઠો; સાંભળને તું રાય; આ ઠેકાણે સીધાન્ત
 લેવું, કેવું માંડું દેખાય ॥ ૩૭ ॥ દુરીયોધનની બોલીચાલી, રીતી નીતી
 જેહ; તે પ્રમાણે જે જન રાખે; દુરીયોધન તુલ્ય તેહ ॥ ૩૮ ॥ પાંડવની
 સંતોષ શીલતા, રીતીનીતી સુદ્ધ વાણી; દિનના દયા એવિ રાખે, તે
 પાંડવ તુલ્ય પ્રાણી ॥ ૩૯ ॥ કથા તો દ્રષ્ટાન્ત રૂપી, સીધાન્ત એનું
 કેવું; જેવી જેની રીતી તેવું તેને જાણી લેવું ॥ ૪૦ ॥ ઇતીહાસ કહિરવ
 પાંડવ કેરો, તે જાણવે નથી મુક્તી; મુક્તીને માટે જાણિ લેવિ; નીતી
 એનીતીની યુક્ત ॥ ૪૧ ॥ ત્રણ ॥ યુક્ત મુક્ત કારણે જાણવી
 શ્રોતા જન; વ્યાસ વલ્લભ એમ આચરે; શુ કર્યું ઈંદ્રને તન.

કડવું ૩૦ રાજ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વીસ્તારી તુજને

સંભળાવું મચ્છવેદન મહીમાય ॥૧॥ અરજુનજીએ ટંકાર કીધો, ચઢા-
વી ધનુશ; વિચાર કીધો મચ્છ વિંધવાનો, હૈયામાં ધરી હુંશ ॥૨॥ એ-
વામાં દુરિયોધનરાજએ, બોલાવ્યો રાજ કર્ણ, કહ્યું કે આ મચ્છવેદકર
શે, વરશે ઉતરી ધરણ ॥૩॥ કાળે મોઢે જલુ પડશે, આપણને ધિક્કાર
કરણ કહે જો દુરિયોધન, મુજ મનનો વિચાર ॥૪॥ ચઢનારો મચ્છવેદ ક-
રશે, તેજુજ મારિશ બાણ, ત્રાજવામાંથી નિચે નાંખી, કાઢુ એના પ્રાણ.
॥૨॥ નીચે પડે તવ સરવે ભાઈએ, મારી પમાડવો મરણ, તે વેળા હું ધૃ-
પતિનું, કરિ જવાનો હરણ ॥ ૬ ॥ નીચે તુજને પરણાવવાની ચીંતા
મુજને પેઠી, દુષ્ટ કહે મુજને એમ લાગ્યું, હવે મહારે ઘેર બેઠી ॥૭॥ આ-
શા આપી કરણ ગયો, જઈ બેઠો આસન. શકુની માંમાએ સમજાવ્યા,
અધ તણા સૌ તન ॥૮॥ સાવચેતીથી સરવે બેસો, હાથ ગ્રહી હથીઆ
ર, તવ કૌરવો આયુધ લઈને, બેઠા થૈ તૈયાર ॥૯॥ તે સહુ સભાએ નજરે
જોયું, રોપ્યા કૌરવ કરણ. કન્યા સુખે નથી વરવાનો, થસે રૂપાળીનું
હરણ ॥૧૦॥ ધૃપતનું ધુળધાણિ કરશે, અંધા તણા કુંમાર, એવિ અરચ્યા
ચાલી સભામાં. ભય ભર્યા સહુ સાર ॥૧૧॥ ધૃમરૂશીએ કૌરવોને, દીઠા
ગ્રહા હથિઆર; જાણ્યું કે એ અરજુન ઉપર, છોવટ દેશે માર ॥ ૧૨ ॥
એમ જાણિને સર્વ રૂપીને ચેતવણી કરી એમ; આપણિ સભામાંયિ વર
ઉઠ્યો. મારવા દઈએ કેમ ॥ આપણે એ વરના જનૈયા, હાંધયિ ઉ-
ઠ્યો મોઢે ન મરવા દેવો ॥૧૫॥ થનાર વસ્તુ હશેતે થાશે. કરવો કાળો કેર
કૌરવ વરરાયને મારે તો આપણે મારવા ઠેર ॥ ૧૬ ॥ એમધારી સૌ તૈ-
યાર થયા, વઢવાને મન કીધાં; કૈકકહે હું મારિશ સરવ કું કે તુમડાં લી-
ધાં ॥૧૭॥ કૈકહે આંખ્યો પુરવાને. મારવા ભસ્મના ગોળા; કૈક કહે આ
ચમનીયોને ગોઢે ફાડી નાખવા ડોળા ॥૧૮॥ કૈક કહે તુમડાં ફાડીશું,
કૌરવને લેલાટ; બ્રાહ્મણ કોપ્યા ભક્તની ભિડે બેઠો બરોબર ઘાટ,
॥ ૧૯ ॥ એવામાં ધૃપતરાજએ. ધૃપતીને એમ કહાવ્યું હાથણી બેસિ
આવો સભામાં. ભવિષ ભલેરૂં લાવ્યું ॥૨૦॥ સણગારિ હાથણિ મંમા-
વિ, ધૃપતીયે તેવાર; સુઠમાં સોનાનો કળસ આપ્યો, શોભાતણો નહિ
પાર ॥ ૨ ॥ ધૃપતિ ઉઠિ ઝરૂએયિ ઉતરી મહેલથી હેડિ. વરમાળા બે
કરમા લઈને, હાથણી ઉપર બેડિ ॥૨૨॥ પુઠળ દાશિ ચમ્મર ઢાળે
જોયા જેવિ થઈ ખુબી, સભાની વચમાં જળ કુંડાળે. આવિને કન્યા કિ-

લી ॥૨૩॥ હરખાં ઉઠવા લીમસેન બળીયો, ઉયો નીયો થાય; પણ એ-
નો ભુજ ઝાલી બેઠા છે, પોતે ધરમરાય ॥ ૩૪ ॥ અરબુનજીએ ધનુશ
ચઢેલું, ધર્યું દ્વીભુજ વિશે તે વળાએ અરબુનજીની કાન્તી અલોકીક
દીસ ॥૨૫॥ તે દેખી શેદેવ જોશાને, ઉપજ્યો અતી પ્રેમ; હશી હશીને
ધરમ પ્રત્યે, કહેવા લાગ્યા એમ ॥૨૬॥ વળણા શેદેવ કેહેવા લાગીયા
આતો વાત અનુપ; વહે વલ્લભ જોશી કહે, જુઓ ભુપત ૩૫.

કડવું ૩૧ રાગ કનડાની સાખીનો.

જુઓ જુઓ ભુપનાં ૩૫, ધનુશધનંજય ધર્યુરે; જુઓ જુઓ અરબુ
નજીનું ૩૫, ધનુશ ધનંજય ધર્યુરે ॥ શેદેવજી મુખ બોલીયા, મુણો ધરમ
મુજણ; ત્રણ ત્રણ વત્સ દુખ વેઠીયુ, તેતો આજ પડ્યું પરમાણુ, ધનુ-
શ ॥૧॥ લાખાગ્રહેમાં બાળીયા; દુષ્ટે કરી અન્યાય; ત્યાંથી ઉગરી વન
રહ્યા, લીમ પરણ્યો હેડંબા કન્યાય ધ. ॥૨॥ હેડંબા ચોરી ગયો, દેનાર
દેવને દુખ; તેને લીમે મારીઓ, કર્યું છત્રેચરને મુખ ધ. ॥૩॥ પછી કખી
રા લઈ ગયા, પોતાને અવાસ; ચોગી વેશ લીમે વરી, કીધો દુષ્ટજનો-
નો નાશ ધ. ॥૪॥ તે પછી એકચક્રા ગયા, સ્થીતી કરી બહુ દન; બેક-
રાક્ષને મારીયો, લીમે ઉગાર્યો વિપ્રનો તન ધ. ॥ ૫ ॥ નીત્યના પાંચ
અબ્બ હણે મનુશ મારે એક; હંમેશ છ જીવ ઉગાર્યા; કર્યો પુન્ય તણો
વીવેક. ધ. ॥૬॥ ત્યાંથી ધરમને મટ ગયા, સમયાઅસરણાસણુ. વિપ્રતણા
પુજન કર્યા, અને નીત્યાન ચાંખ્યાં ચણું. ધ. ॥૭॥ ટાઢ તાપ વેઠ્યા વન
વિશે. દુખમાં ન રહી ન્યુન, દુખ વેઠી ભગવત ભજ્યા, તેતો આજ
હજ્યું પુન્ય, ધ. ॥૮॥ વજ્ર વપુર કર્યા હતાં, કર્યા હતા શણુગાર; તેજ
મોઢા પર કર્યા હતાં ઢળ્યા અઢળક જીમદાધાર. ધ. ॥૯॥ સુર્યસમ છખી
અરબુનનિ, જુઓ મહારા વિર; ધનુશ સોભે બે ભુજમાં, કેવો ઉભો છે
ગુણ મંભીર. ધ. ॥૧૦॥ વળણા ગુણ મંભીર વિર આપણો, ધરીયું ધનં-
જય નામ; બ્યાસ વલ્લભ કહે કથા, ભક્તને રીઝે રામ.

કડવું ૩૨ રાગ ધોગ.

બોલ્યા બોલ્યા વૈશમપાયે વચનરે, સાંભળ સાંભળ જનમેજેરાજન
રે ॥૧॥ અરબુનજીએ, ધનુશ ધરીયું હાથરે; શ્રધાદ્ધા રાખી સમરે શ્રીવૈકુ-

નાથરે ॥ ૨ ॥ જ્યેષ્ઠ એણે મછના સામુ ગગનરે, દીસે નહી મઘજાનું
પુંછ લોચનરે ॥૩॥ આકાશ કેરા, વાયુથી મઘ ચઢી ચાકરે; વાયુવેગે
ફરેછે આડો આંકરે ॥૪॥ અરજુનજીએ વીચાર કીધો મનરે; કેમ ત-
કાશે મઘજાતણું લોચનરે ॥૫॥ જળમાં જોઈ, તાકીને મારવું બાણરે;
મઘજને જળને છેટું છ ગઈ પરમાણુરે ॥ ૬ ॥ મઘજા હોએ સ્થીર તે
તાકી શકાયરે; હવે મુને ગુંચવણ પડી જગરાયરે ॥૭॥ સ્તુતી કીધી,
તવ પ્રભુએ જાણ્યુંરે; અંતરયામી હેત અતી મન આણ્યું રે ॥ ૮ ॥ પ્રે-
રક પ્રભુ પેરણા કીધી તે દનરે; મઘ પાસેનો અંધ કીધો પવનરે ॥૯॥
કરી કરણા પોતે શામ શરીરરે; સોત્રણ મઘજા તરત થઈ મઘ સ્થીરરે
॥ ૧૦ ॥ તે દેખીને અરજુન માન્યું મનરે; હશી હશીને જપતો શ્રી
જુગજીવનરે ॥ ૧૧ ॥ પછી પોતે જળમાં જોયું સતી તનરે; તવ દેખાયું
મઘજાતણું લોચનરે ॥૧૨॥ પડે મઘજનો, પરછાનો જળમાંયરે; સ્થીર
રહ્યાથી દરપણુ તલ્ય દેખાયરે ॥ ૧૩ ॥ પછી પોતે મઘ વીંધવા મન
કીધુંરે; ભાથામાંથી એક બાણ કરમા લીધુંરે ॥ ૧૪ ॥ તેના ઉપર શ-
ક્તીનો મંત્ર ભણ્યો સારરે; પછી તેના ત્રીભાગ ગણ્યા તે વારરે ॥૧૫॥
પેહેલે ભાગે બ્રહ્મા મુકયા તતખેવરે; વચમાં વિષ્ણુ છેલ્લા મુકયા મ-
હાદેવને ॥ ૧૭ ॥ વાયુ મંત્ર ભણ્યોને ન રહિ નુન્યરે; ઉપર ચેલ્યું ધરમ
રાયનું પુન્યરે ॥ ૧૭ ॥ એવિ રીતે બાણ ક્યું તઈયારરે; પછી જોયું જ-
ળમાં સતીને કુંવારરે ॥૧૮॥ કેહેડયો વાંકી વાળી કરે મનસુખોરે; અ-
રજુનજીતો ત્રાંસમાં ચઢી ઉભોરે ॥૧૯॥ અરજુન ઉભો ત્રાંસમાં. સાં-
ભળને તું રાય વ્યાસ વક્ત્રલ મુખ ઓચરે મઘવેધનો મહીમાય.

કડવું ૩૩ રામ ટેક વિના કટાવનિ છાયા.

અરજુનજીતો ત્રાંસમાં ઊભો, ત્રાંસમાં ઊભો શોભે સુખો, મછ
વીંધવા છે મનસુખો, આપ રૂદેમાં ઉલટ આણી. સમજણ શાણી,
મીઠી વાણી, પ્રઉઠજ પ્રાણી, કામ વિખાણી, સમર્થ પોતે પુરૂશ પુરા-
ણી, જુગજીવનને સાચા જાણી મન ઘાલીયું, અંગ ફાલીયું, બાણ ઝા-
લીયું, કલ્મીશ હણીયો. ગણીત ગણિયો, મંત્રજ ભણીયો, વેલ્લો વ.
ણીયો, દલડુ લડાવ્યું, ધનુષ ચઢાવ્યું. બાણ ચઢાવ્યું, આપ પડથી
પાપજ ખોલુ મનડું મોહું, જળમાં જોયું કેહેડયોને તે વાળી વાકી, ન
જાય થાકી, પુઢી પાકી. ન રહે બાકી જળમાં ઝાખી, મછ તાકી, રં-

ગે રેલીયું, બાણ મેલીયું, ઠેલીયું, ખરર લઇન ચપળે ચાલ્યું, ન-
રસે ઝાલ્યું, કંઠે ફાલ્યું, માતંગ માહાલ્યું, હળહળ હાલ્યું સણ સણ
સણસણ, સરરર કરતું, સ્થંભે ફરતું ભટકગ ભરતું, પાર ઉતરતું, પા-
છું ન ખરતું, પવન વેગથી જાણે મેઘથી, આલ વેગથી, વીજળી છ-
ટકી; ન રહે લટકી, ખરીજ ખટકી, ઝાય ઝટકી, પાડે પટકી, એવી
કટકી, કેમ રહે અટકી; આવી પહોંચ્યું મઝ્છની પાસે, તડકડી ગાસે,
સાચું ભાસે, અધર વાસે, ફરરરપુરરંક ફર ફર બોલે, પોહોંચ્યું રામ
ના બાણની તોલે; ચડીયું ઝાલે, જરા ન ડોલે. બ્રહ્મા મંત્રે જખમર દો-
ડયું; ન રહે ઓડયું, ભુગતે જોડયું, એવુ છોડયું કડાક દહને લોચન
ફેડયું, પછી તે કટકો હેઠો પડીઓ; વિષ્ણુ કડકો ઉચો ચડીઓ, નર
દમ નડીઓ, જધને અડીઓ, ઘાટજ ઘડીઓ, પુંછ ઉપર તો ઉલટ
બ્યાપી, માપે માપી, નીશાની આપી: તે પ્રમાણે ખચક દહને નાંખ્યું
કાપી તે પછી કડકો શંકર કેરો, મારે ફેરો, ઘાલ્યો ઘેરો, કામજ કો-
ધુ. ચાલ્યું સીધું, જરા ન બીધું, ઉઠાવી વિધું. શીવને મંત્ર; બહુજ
બળમાં, કોટી કળમાં; એકજ પળમાં, છરરરરરર છમાક થઈને ફેંક્યું
જળમાં, ઘોખી દેવે કરી પુલ્લ વ્રષ્ટી, કાપી કપ્ટી. ભુએ દ્રષ્ટી, સર્વે શ્રષ્ટી
દુડંલી ડંકા દેવના વાગ્યા; સારા લાગ્યા; સહુ ભય લાગ્યા; ભાગ્યવંત
પાન્ડવો જાગ્યા; વલ્લભ વદે મઝ્છાનિ હોડ, પુરણ થઇને પોહોંચ્યા કોડ;
બોલો જ જે શ્રી રણછોડ ॥વળણ॥ જય જય શ્રી રણછોડજી કર્યું ભ-
ક્તનું કામ; શ્રોતા શ્રધા રાખીને, સમરો શીતારામ,

કડવું ૩૪ રાગ ઝડપનો દોહરો

બાણ વડે જળ મઝ્છ નાંખ્યું, વરત્યો જેજેકાર; તે સમે કરણરાય
ઊઠ્યો, ઉઠ્યો અંધ કુંમાર ॥૧॥ આયુધ લીધાં ભુજ વિશે, ભુએ સવળો
સાથ; તે સમે ભીમ ઉભો થયો, મરડી ધર્મનો હાથ ॥૨॥ છલંગ મારી
આવ્યો સમામાં મનમાં ધરી મનસુબો; જળ કુંડને કીનારે જધને,
વાયુનો નંદન ઉભો ॥ ૩ ॥ ગરજના કરિ ઘાટો કહાડ્યો, વીરા ધારણ
દેવું; ઉતરવાની તસ્દી ન લેશો પડો હું ઝીલી લેવું ॥ ૪ ॥ તવ દુરીયો-
ધને ભુમ પાડી, ઓ મામા આ ભેમ; મામાએ કહ્યું મારજ ઝાલો, રહીએ
કુસળક્ષેમ; ॥૫॥ ભીમને ભેધ મનમાં વિચાર્યું પોતે રાજ કર્યું; ગહાર
બોલેલું મીથ્યા ભશે; કંઈ કન્યાનું હરણ ॥૭॥ ભીમની દ્રષ્ટી ઊચીદી-

ઠી, કન્યા હરવા જય; એવે ભીમે જતાં જોયો, ચાતમાં ચટપટી થાય.
 ॥૭૭॥ ભાઈનાં લાગ્યાં ભાઈ ભોમવશે, કન્યાનું હરણુ થારો; પહેનત કરે
 લી છુટી પડશે ઇજ્જત અમારી જશે ॥ ૮ ॥ એમ જણિને દોટ મુકી
 વાયુનો કુવાર, કણુનો જઈ કાન ઝાલી; ચોઢયા તમાચા ચાર ॥ ૯ ॥
 કણુ રાજ ત્રાસ પામ્યો, આ મુજને ક્યાં નડીઓ; એટલામાં ભીમછલંગ
 મારી હાથણી ઉપર પડીયો ॥૧૦॥ એટલે હાથણી થઈ ભોંયભેગી, ત્રકો
 દર કહેડ ખાંધે, ઠંડુપતીનું પાંગોઠુ ઝાલી લીધી પોતાનિ ખાંધે ॥ ૧૧ ॥
 કન્યા લેઈને ત્યાંથી નાઠો, સભાની ખારણુ જય; કુંભારના ઘરભણીએ
 આવ્યો જ્યાં પોતાની માય ॥ ૧૨ ॥ ખારણુથી એમ બુમ પાડી ત્રવ
 મા હું આવ્યો; બુએરે બુઓ જનેતા, અમુલ્ય વસ્તુ લાવ્યો ॥ ૧૩ ॥
 કુંતાએ જાણ્યું ક્યાં ખાવાનું, કાં રમવાનું હશે; કાં મુજને મરાવવા
 ફાંફાં; બોલતો હશે મશે ॥ ૧૪ ॥ એણું સમજ માતા બોલ્યાં, ભૈયોનું
 ભૈયાઈ;જે લાગ્યો હોય તેમાં બેટા;પાંચોનું સૈયાઈ ॥ ૧૫ ॥ ભીમે જઈ
 તવ કન્યા મુકી, શું બોલી તુ માત; આજ સમામાં મચ્છવેધ કીધો,
 આપણો અરબુન જાત ॥ ૧૬ ॥ કન્યાનું ત્યાં હરણુ થતુંતું માટે ઉચકી
 લાવ્યો;ન બોલવાનું તુંતો બોલી વિચાર કાંઈ ન આવ્યો ॥૧૭॥ માતાને
 એમ ઠબકો દેછે, વાયુ દેવનો તન; તવ કુંતાજી રડવા લાગ્યાં આંસુ ભ-
 ર્યાં લોચન ॥ ૧૮ ॥ બળ્યું આ જીવણું ઘડપણનું ફાવે તેમ બોલાય; ક-
 ન્યા દેખી ભીમ લલચાવ્યો, ઠીક બોલી મયાં માય ॥ ૧૯ ॥ એમ જણિને
 ભીમ બોલ્યો, શાને કરો વીલાપ, તમારૂં બોલ્યું પાળો નહીં તો બ્રહ્મ
 ત્યાનું પાપ ॥૨૦॥ એમ કહીને ત્યાં રહ્યો બેશી, સભા વીસેશું થાય;ભી
 મના તમાચા ખઈ વળ્યો પાછો, ક્રોધમાં કરણુ રાય ॥ ૨૧ ॥ જળકુંડાળે
 ચાલી આવ્યો, બાણુ ધનુષ પર લીધું; ત્રાજવામાં અરબુનજીને બા-
 ણુજ ભોંકી લીધું ॥ ૨૨ ॥ અરબુનજીને તે બાણુ લાગ્યું, પ્રાણુજ ઊંચો
 ચડીયો; બાણુને ધક્કે ત્રાજવામાંથી અરબુન હેઠો પડીયો ॥ ૨૩ ॥
 પડ્યો તેવો આવ્યો પાણીમાં કહરવે કહાડ્યો બહાર; જળકુંડનીકીનારે
 નાંખી દેવા માંડ્યે માર ॥ ૨૪ ॥ સો ભાઈએને છ કારભારી, ઘણાકકોપે
 ચડીયા;તે દેખીને બ્રાહ્મણ ઉઠ્યા, મારવા તુટી પડીયા ॥ ૨૫ ॥ કૌરવમારે
 અરબુનજીને, છોડાવ્યા ન છોડે; તુમડા લઈ બ્રાહ્મણ લોકો કપાળ સહુના
 ફેડે ॥૨૬॥ ભલુતીનેગોળા મારિ, ડોળાપુરી નાખે;ગડદાપાટુનો પ્રહારકરી
 મારો મારો ભાંખે ॥૨૭॥ કૌરવ ઉપર દ્વીજ લોકોએ, ઘણું તોફાનમચાવ્યું
 એવામાં પ્રજપતન ત્યાં, ભીમને સાભરી આવ્યું ॥ ૨૭ ॥ અરેરે એકલો

છે ભાઈ મહારા, એમ જાણીને ઉઠ્યો દોડતો, આવ્યો સુરો સભામાં
 રોસ ભરેલો રૂઠ્યો ॥ ૧૮ ॥ ભાઈ રાજતો દીઠો સભામાં, મેઘનદ
 મડગડીયો; વાયુ નંદન કોપ કરીને, જળકુન્ડ વિશે પડીયો, ॥ ૨૯ ॥
 સ્થંભને બાળ્યો ઘણોક માળ્યો, હસ્તીનીપેડ ત્રાડ્યો; બાર માઉનો થાં-
 ભલો તે, હચ્છ્યાવા કાઢાડ્યો ॥ ૩૦ ॥ તવ કૌરવ ત્રાસ પામ્યા, થાશે
 કાળો કેહેર; માંમે કહે ભાઈ સર્વે નાસો, માર્યા જઈશું ઠેર ॥ ૩ ॥ એમ
 જાણીને અરજીનને મુક્યો, મુંઠમતીના માઠા; ભીમના લયથી હરામખો-
 રો, છવ લઈને નાઠા ॥ ૩૨ ॥ એટલે આવ્યા અંતરયામી, આવ્યા ત્રણે
 બ્રાતા; બીરમ વીદુરને દરોણ આવ્યા, વળી રોહણી કુંવાર ॥ ૩૩ ॥ ખમ્મા
 ખમ્મા કરી ઉઠાડ્યો, અરજીનને તે વાર; સૌ સભાએ પાંડવ જાણ્યા,
 વરત્યો જેજેકાર ॥ ૩૪ ॥ સ્વયંવરની રીતી એવી જેની થઈ કન્યાય;
 તે એકલો રહે બાકી બીજા, સૌ સૌને ઘેર જાય ॥ ૩૫ ॥ પણ તે દોડે
 પાંડવ જાણી, રહેવા કર્યો વિચાર; પાંડવને પરણાવ્યા પછી, વેરાઈ જવું
 જવું સાર ॥ ૩૬ ॥ પાંડવ ઉપર પ્રેમ એવો કાંઈએ ધર્યો નહીં ગર્વ; આ
 મળ ચાલ્યા અરજીનજી ને, પુઠે ચાલ્યા સર્વ ॥ ૩૭ ॥ ચાલી આવ્યા
 પ્રજાપતને ત્યાં. પુરણહરખમાં પેઠા ભોમી ઉપર આસન વિના, રાજ
 રૂશી સહુ બેઠા ॥ ૩૮ ॥ જદવ સહિત સઘળા બેઠા, એટલે બેઠા ધરમરાય;
 અરજીનજી ધરમા જઈને, માતાને પડીયો પાય ॥ ૩૯ ॥ આશીરવાદ
 મુને દો માતા મેં કર્યું મચ્છવેધન, શુભ વેળાએ જનુની મહારિ, કેમ
 કરો રૂદન ॥ ૪૦ ॥ કુંતાજી કહે ભોમ ગાંડો, લઈ આવ્યો કન્યાય, બહા-
 રથી કહ્યું કે કાંઈ લાવ્યો, ઓરે મારી માત ॥ ૪૧ ॥ મેં જાણ્યું ખાવાનું
 રમવાનું, બોલી જવાયું એમ; કહ્યું કે પાંચનું સહીયાર, એટલે બોલ્યો
 ભેમ ॥ ૪૨ ॥ એણે કહ્યું કે આ શું બોલ્યો, વિચાર વિના આપ; હવે એ
 બોલ્યું પાળો નહીં તો, બ્રહ્મહત્યાનું પાપ ॥ ૪૩ ॥ તે કારણથી રડ્યા કર-
 ણું, ઓરે મહારા તન; એવું સાંભળી અરજીન બોલ્યો, મુકો મા રૂદન
 ॥ ૪૪ ॥ તમારું બોલવું પાળવું મહારે; જે હોય પાડુ બાપ; લેઓને મુકી
 એકલો પરણું તો બ્રહ્મહત્યા પાપ ॥ ૪૫ ॥ તવ કુંતાજી રડતાં રહ્યાં, આશી-
 રવાદજ દીધો; પછી જઈને એટલે બેઠો. માનો ખુલાસો કીધો ॥ ૪૬ ॥
 એવામાં પ્રજાપત આવ્યો જેવા ધરના બહાર; વ્રકોદરને બોલાવીને, પુ-
 છ્યા સમાચાર ॥ ૪૭ ॥ કેમ આવ્યા છે રાજ રૂશી. શો આ બેલમચાવ્યો
 ભીમ કહે તમારા રાજની, પુત્રીને હરી લાવ્યો ॥ ૪૮ ॥ તેથી સૌ લાંઘવા
 આવ્યાછે; કળકળીયો તમ રાય, તમેએ અમને રાખ્યા માટે, શીક્ષા

તમેને થાય ॥ ૪૯ ॥ એવું સાંભળી કુંભાર બોલ્યો ગાંડીયા ગાંડુ કીધું
 હયા જણિને તમેને રાખ્યા, તેનું કુંળ આ દિધું ॥ ૫૦ ॥ એક કહિને ર-
 ડતો રડતો, ગયો ધરની માંય; નરને નારી રૂદન કરે, ધરમે સાંભળ્યું
 ત્યાંય ॥ ૫૧ ॥ ઉઠીને યુધિષ્ઠર ગયા, પ્રજાપતના ધરમાં, કહો કાકા
 કેમ રડો છો, શું આવ્યું ઉદરમાં ॥ ૫૨ ॥ પ્રજાપત કહે મારે કરમે,
 ક્યાંથી તમે આવ્યા; ગરીબ જણી ધરમાં રાખ્યા, રાજની પુત્રી લા-
 વ્યા ॥ ૫૩ ॥ તારા ગાંડીયે ગળબ કીધો, ધર મહારુ લુટાશે; ધરમ કહે
 કોણે કહ્યું, રડશો નહી નીશાસે ॥ ૫૪ ॥ કુંભારે કહ્યું ગાંડીયો તારો, કહી
 મયો મને વાત; ધરમ કહે સાંભળો કાકા મુકો આંસુપાત ॥ ૫૫ ॥ અ-
 મે ક્ષત્રી નંદન છીએ કુન્તા સતીના તન; પાંચ ભાઈ પાંડવ અમે તો
 કીધો મચ્છવેધન ॥ ૫૬ ॥ તેથી કન્યા લાવ્ય છેએ, કાકા તમારે ઘેર; હ-
 રણ કયું હોય તો કાકા થ હો કાળો કેહેર ॥ ૫૭ ॥ પ્રજાપતને વી-
 શ્વાસ પડીયો, જે બેઠા ધરમરાય; ધૃપતરાયે ઘેર જઈને, મંડપ રચીયો
 ત્યાંય ॥ ૫૮ ॥ મોકલ્યા બે પુત્રો પોતાના, કુંભારને ઘેર જાઓ; મચ્છવેધ
 કરનારાને કહીને, ધૃપતીને લઈ આવો ॥ ૫૯ ॥ કહેજો વાજંત્ર અમે
 મોકલીયે છીએ પેહેલાં; એટલે તમે વરવા માટે આવજો અમ ઘેર
 વેહેલા ॥ ૫૦ ॥ વળણા વેહેલા અમઘેર આવજો, એવું કહેજો તન; વ-
 લ્લભ વઢે રાયે કહ્યું, લાવો ભગની ભોવન.

કડવું ઉપ રાગ ચોપાઈ.

બોલ્યા વૈસમપાયે વચન, સુણ જનમેજે રાજનઃ ચાલ્યા ધૃપતના
 બે તન, ગયા કુંભારને ભોવન ॥૧॥ કહ્યું નરને ધૃપતી લાવો, વાળં મો-
 કલીયે તવ આવો; કહ્યું અરજીને તતપર થાવો, ચોરડીમાંથી તેડી જા-
 વો ॥૨॥ કહેજો તમ તાતને સમાચાર, કહીયે પાંચ છે કુન્તી કુવાર; કહી
 એ મચ્છવેધ કર્યો એક હાથે પાંચ પગણવાના સાથે ॥૩॥ ધર્મ ની-
 કુંળ શેદેવ લીમ, ચારને લઈ વરવાનો નીમ; હોય મરજી તો તેડુ કારા-
 વો નહિ તો કાઢાવજો કે તમ જવો ॥૪॥ એવું સાંભળી કોધે થયા પો-
 તાનિ બેહેનને લઈ ગયા; જઈ તાતને કહ્યું કામ કરો. બાપ બેટી બેઉ
 જણુ મરો ॥ ૫૫ ॥ કહાવ્યું મચ્છવેધના કરનારે, વરવાનું પાંચે અમારે
 છીયે કુન્તા તણા પાંચ તન, વરશું સહુ બંધવ જન ॥ ૬ ॥ એકલાને
 તો વરવું નથી, કહિને આપી ધૃપતી; ઘણી નારી વરે નરકોય, એક

નારી બે નવ હોય ॥૭॥ અમારિ બેહેનને પાંચ પતી, તેતો અમેને ગ-
મત્તં નથી; તવ ઢંપતને ખોટું લાગ્યું પાછુ આડુ ભવીષ્ય કયાં જાગ્યું.
॥ ૮ ॥ હવે મારે જીવીને શું કરવું, વ્યાસના પર વીશ ઘોળી મરવું;
એવું ધારીને મહેલમાં ગયો, વીશ ઘોળી પીવા ત્યાર થયો ॥ ૯ ॥ તવ
વ્યાસજી આવ્યા દોડી, ખ્યાલો તમાચે નાખ્યો ફેડી; શાને મરે છે મુઠ
મતી, એના નશીબમાં પાંચ પતી ॥ ૧૦ ॥ જઈ પુછી જો કન્યાને વાત
તે કેહે તો મેળવજે હાથ; તવ ઢંપત રાજી થયો પુછવા પુત્રી કને ગયો
॥૧૧॥ બેન મચ્છવેધના કરનારો. કેવું કહે છે તે વાત વિચારો, એમકે
હે છે કે પાંચ ભાઈ વરીયે, બોલો બેટી હવે કેમ કરીયે ॥ ૧૨ ॥ બોલી
પીતા પ્રત્યે ઢંપતી મહારા ભવિષ્યમાં પાંચ પતી; તેમાં ડાહ્યાપણ તમે
ન કરશો, કરશો તો પાપે પેટ ભરશો ॥૧૩॥ તવ લાગ્યું ઢંપદને સાચું,
નથી વ્યાસજીનું કહેવું કાચું; એમ જાણીને પાછુ પુછે, બેટા સતીસા
ધવી તુંછે. ॥૧૪॥ વરે પાંચને તે શાની સતી, મને તે અકળામણ અતી
બોલી ઢંપતી સાંભળો તાત, તમે ધ્યાનમાં લેજો વાત ॥૧૫॥ તમે મ-
ડપ જ્યાં રયો પીતા, ત્યાનો કરજો ચંદનની ચીતા, તેને રાખવી ત્યાં
સળગાવિ પરણીશ પતી પ્રેમ લાવી ॥ ૧૬ ॥ એક પરણીને સત્યે ચડી
સ, શળગેલી ચીનામાં પડીશ; પછી સજીવન નીકળીશ બહાર, પછી
વરૂ બીજે ભરથાર ॥ ૧૭ ॥ એવી રીને પરણિશ પતો માટે સદા હું
સતિને સતો; તવ તાતને લાગ્યું મારું; બેટી જોઈશ પારખુ તારૂ ॥૧૮॥
પછી વિચાર્યું ઢંપત રાય, એછે પાન્ડવ કેમ મનાય; એવો સંદેહ ટાળવા
પડાયો, જઈ કૃષ્ણપ્રભુને મળીયો ॥૧૯॥ પ્રભુ કુન્તા તણા આતન, કેમ
સાચું લાગે મુજ મન; બોલ્યા પ્રભુ તું; સાંભળરાય, એતો લક્ષણથી બ-
રતાય ॥૨૦॥ જેના જેના હશે ગુણ જેવા, તેના તુને દેખાડું તેવા; હતા
ઓરડા ઢંપદ તણા, પાંચે શોભીતા શોભામણા ॥૨૦॥ તેમાં શું કયું ભુ-
મજીવન, ભર્યા એકમાં સીંહાસન જુદી જુદી તરેનાં શોભે; રાજ્યવંશી
તણું મન લોભે ॥ ૨૧ ॥ બીજે ઓરડો તૈયાર કરી, તેમાં ઘણો ગદાયો
ભરિ ત્રીજમાં ભર્યા ધનુષ, બાણ એવું કરાવ્યું પુરૂષ પુરાણ
॥ ૨૨ ॥ ચોથામાં પાનાં પુસ્તક ધરીયાં વેદ શાસ્ત્ર પુરાણે ભરીયાં;
પાંચમાંમાં વસ્ત્ર શણમાર, એવું કરાવ્યું જીમદાર ॥ ૨૩ ॥ પછી
બોલ્યાં શ્રી વનમાળો, જો આ સહ ઓરડા પુકે જાણી; ત્યાં તું જેવા ર
હે સંતાઈ, હુતો મોકલુ જઈ પાંચે ભાઈ ॥ ૨૪ ॥ કહી પ્રભુએ ભક્ત
બોલાવ્યા, તવ પાંડવ પાંચે આવ્યા; પછી બોલ્યા પ્રભુ સાક્ષાત,
માહરે કરવી છે તમને વાત ॥ ૨૫ ॥ એક સ્થળ જઈ આ-

ઘું સાર, જુઓ ઓરડા એટલી વાર, એવું કહી ગયા ગોપાળ, પેઠા
 ઓરડે સતીના બાળ ॥૨૬॥ પ્રભુ ગયા ધરપત પાસ, જળીથી દેખાડે
 અવીનાશ; જુએ ધરપત શામ શરીર, પેહેલે ઓરડે પાંચે વાર ॥ ૨૦ ॥
 દીઠાં સઘળાં સીદાસન, માન્યું એકલા ધર્મનું મન; માટે પોતે એકલા
 રહ્યા બીજા ચાર નીકળી ગયા ॥૨૮॥ બીજે ઓરડે દીડી મદાયો, બીજા
 નીકળ્યા ભીમ ભરાયો; ત્રીજે ઓરડે ધનુષ બાણ, રહ્યો એકલો ઇંદ્રસં-
 તાન ॥૨૯॥ ચોથે ઓરડે પુસ્તક પાનું ત્યાંતો શેદેવનું મન માન્યું; પા-
 ચમે આલુપણ પટકુળ, તે દેખીને પેઠા નીકુળ ॥ ૩૦ ॥ પેહેલે ઓરડે ધરમ
 રાય, તેની જુએ ધરપત ચરચાય; જુએ ધર્મ સીંદાસન; જોઈ ખરખડી
 વીચારે મન ॥૩૦॥ ઇંદ્રપ્રસ્ત જણું જે દન, કરાવું હાવું શીદાસન; તેતો
 ધરપતે સાંભળ્યું કાન, આતો ધર્મ ખરા ભગવાન ॥૩૦॥ પછી બીજે
 જળીયે જય, ભીમ ઉચકી જુએ ગદાય; એતે જુએ હાગવી ભારે, એક
 આવી ગદા તે વારે ॥ ૩૧ ॥ દશ હજાર મણછે ભાર; ઉચકી વાયુને કુ-
 વાર; એનો ધરપતના દાદાતણિ ગમી ત્રકોદરને ઘણી ॥ ૩૨ ॥ પછી બ-
 રખડી બોલ્યો આપ ચાહ્યા આવે ધરપતનો બાપ; પણ આ મદા પાછો
 નદેવું લઢીવઢીને પણ લેવું ॥૩૩ પ્રભુ બોલીયા સાંભળ રાય, પછી ત્યાં
 થી થયા વિદાય; ત્રીજે ઓરડે અરજીન જ્યાંય બોલ્યો ધરપતરાજ ત્યાંય
 ॥૩૪॥ એનું પારખું સ્થંભે જોયું પછિ ચોથે જઈ ચિત પ્રોયું; પાંચે પાનાં
 પુસ્તક શેદવ, નેથિ જણિઆ જોશી એહ ॥ ૩૫ ॥ પછિ પાંચમે ઓરડે
 ગયા, જળિયે ડોકુ કરી રહ્યા; તેમાં નીકુલ છેલ તે વાર, પેહેરી જુએ
 બધા શણગાર ॥ ૩૬ ॥ મોઢા આમળ દરપથુ રાખે, નવ્ય ગમે તે બદલિ
 નાખે; ટળ્યો ધરપદનો સંદેહ, ખરો નીકુળ ફાંકડો એહ ॥૩૭॥ પ્રભુ પા-
 નડવ પાંચે સાચા; હવે વિચાર નહી મુજ કાચા, તમે અંતરયામી જવો
 વાળાં મોકલુ વાગતે આવો ॥૩૭॥ કહી રાજ થયો વિદાય પછિ બો-
 લિયા જદવરાય; પાંચ પાંડવોને બોલાવ્યા, સર્વે ઓરડામાંથિ આવ્યા
 ॥૩૮॥ સ્થળે લેઈ ગયા જુમદિરા, ક્ષતિર કરાવ્યું પાંડવશીશ, ઉતરાવ્યા
 શીશના કેશ ધરાવ્યો રાજવંશિ વેશ ॥ ૪૦ ॥ પેલા ધરપતે કિંધિ
 પેર, મોકલ્યું તેડુ હરખભેર; વાળાં સાજ સહીત તે વાર, આવ્યા પ્ર-
 જપતને દ્વાર ॥૪૧॥ કહી પાંડવને શુભ પેર, ચાલો વરવા ધરપત ધેર;
 તર સર્વને આનંદ થાય, ગયા કુંતા કને ધર્મરાય ॥૪૨॥ માતા મોહેડ
 માથે કોણુ ઘાલે, કોણુ રામન દિવો ઝાલે; બોલ્યાં કુંન્તા મુખ વચન
 રહ્યાં આપણુ જેને ભેવન ॥૪૩॥ તેને સમજવી માત તાત, કહો જઈ પ્ર-

જપતને વાત; માથે મોહોડ ઘાલે એની નારી, તેડે સૌસગાંને ન્યાત સા-
રી ॥૪૪॥ અયા ધરમ તેણીવાર, કહ્યું કુંભારને થાવો ત્યાર; તમારૂં સહુ
જ્ઞાતી બોલાવો, અમને પરણાવવા આવો ॥ ૪૫ ॥ મોહોડ ઘાલે અમારી
કાકી, પહેર્યા હોડયામાં ન રાખે બાકી; તવ બોલાવી કુંભારે નારી તુંતો
પેહેરી એલીને થા સારી ॥ ૪૬ ॥ વણુ પૈસે ઉપમા લેવાઈ, થયા રાજ
તણા વેહેવાઈ; તેડો સમાં બહાલાં ન્યાત સાથ, ઘાલો મોહોડ દિપક દ્યો
હાથ ॥૪૭॥ તવ પ્રજપતીની નારી; ચાલે ધરતી ધમધમેમારી; સહુ સગાં
ને બેગાં શ્રીધાં, બધિ ન્યાતને નોતરાં દીધાં ॥ ૪૮ ॥ આઠ્યા સહુ ન-
રનારી, ગીત ગાવા લાગી શુભકારી; બણી દરપત રાજએ પેર, રચ્યો
મંડપ રૂડો ઘેર ॥૪૯॥ પાસે ખડકારી ચંદન ચીતા, કરીયું પુત્રીનું કહે
લું કીતા; પ્રજપતની નારી મોહોડ ઘાલ્યો. કર વામન દીવો ઝાલ્યો
॥ ૫૦ ॥ ઉઠ્યા પાડવ જોડા જોડા, કરી ગોડવણુ શ્રી રણજોડ; રાખ્યા
આગળ બદવ જોધ, વચમાં રૂશી કરનાર બોધ ॥૫૧॥ તેનિ પુઠળ ક્ષત્રી
લોક; શોભાવિ શોભા પુન્ય સ્ત્રોક, પછી ગાજતે ગાજતે જય, કેડે
કામનીયો ગીત ગાય ॥ ૫૨ ॥ વળણુ ॥ ગીત ગાય છે ગુણના ભર્યા સાં-
ભળ તું રાજન; વ્યાસ વદ્ધલ વાણિ વદે, ચાલ્યા કુંતા તન.

કડવું ઉક રાગ લક્ષમણુવરની ઘોડી

આની હોંરે પાન્ડવ પાંચ ચાલીયા ॥૧૬૬॥ પાન્ડવ પાંચે ચાલીયારે,
જય છે જોડાજોડ, વરઘોડામાં મહાલતારે, કરે. કારભાર શ્રી રણજોડ
પાન્ડવ, આની હોંરે, ॥ ૧ ॥ રાજ રૂશીને ચાલોરે, ચાલે સહુ સાજન,
પ્રજપતની નાતનારે, ધરે હરખ અતીશે મન ॥ પાન્ડવ ॥૨॥ પ્રજપતીની
પ્રેમદારે, ગુણુ ભર્યા ગીત ગાય મોહોડ કાકીએ ઘાલીઓરે, એને હૈએ હ
રખ નવ માય ॥ પાન્ડવ ॥૩॥ વીવીધ વાજ વાગતારે, દુન્ડભી ડંકા થાય
ય; પોતાના પુત્ર બણીનેરે, ઘણા હરખે લીરમ પીતાય ॥ પાન્ડવ ॥૪॥
વિદુર ઉર આણુંદોરે, પ્રગટીયા પ્રભુદાસ; દ્રોણગુરુ કપાચારનેરે, ઉપ-
જોછે અતિ ઉદ્ધાસ ॥ પાન્ડવ ॥ ૫ ॥ ગામના લોક જોતા મળ્યારે, જોધ-
ને બોલે બોલ; ભાગ્ય ધન્ય ધરપતી તણુરે, સ્વામાં મળીયા છે કન્યાને
તોલ ॥ પાન્ડવ ॥ ૬ ॥ પાન્ડવપર પ્રેમ સર્વરે, સાજન થઈ સુહુ જય, સાજ
મળ્યો શોભા તણુરે આવિ ઉભા તોરણુ વરરાય ॥ પાન્ડવ પાંચે આવીયા
મ ૭ મ તવ ધરપતની તારણીને વર પોખ્યનો ઝાડ, આવી સાસુ થઈ

પોંખવારે માથે બત્રીસ લમરીનો મોહોડ, પાંડવ પાંચે આવીયા ॥ ૮ ॥
સૌ સાજન ખીરાજીયુરે, મંડપકેરે દાર; પાસે રહી પોંખાવતારે, ધરપત-
રાયના દ્રોણીક ગોર ॥ પાંડવ ॥ ૯ ॥ ધ્રુમળ મુમળ રવેચેરે, સરીચો સંપુ-
ટ ત્રાક; એંડી પેંડી ઊંતારીનેરે, તીલક તાણી આમળીયા નાક. પાંડવ
॥ ૧૦ ॥ પછી વર પધરાવીયારે, મંડપ કેરિમાંય; દ્રોણીક કપાચાર્ય છેરે
બેઝિના ગોર બે બેડા ત્યાંય. પાંડવ ॥ ૧૧ ॥ અંતરયામી બોલીયારે, મં-
ડપ કેરિમાંય પ્રથમ પેહેલું લગ્ન કરોરે; મોહોટા માટે વરે ધર્મ રાય પાં-
ડવ. ॥ ૧૨ ॥ તવ ધર્મ ખીરાજીયારે, બાજઠ ઉપર ત્યાંય; સ્ત્રીખંડીભાઈ

કંડવું ૩૭ રાગ કન્યાદાનનો.

એ તેડીનેરે, પધરાવી ધરપતી કન્યાય પાંડવ ॥ ૧૩ ॥ વળણ કન્યા પધ-
રાવી તહીં, કન્યાદાન દેવાય, બ્યાસવલ્લભ વાણી વદે. સાંભળજે શ્રેતાય.
ત્યાંતો સમે વરને સાવધાન, શોભા ઘણેરીરે, દેછે ધરપત કન્યાનું
દાન; સોભા ઘણેરીરે ॥ ૧૪ ॥ પેહેલા ખીરાજ્યા ધરમરાય. સો તેનો હસ-
મેળાપજ થાય, સો. ॥ ૨ ॥ ત્યાંતો પાડી પટોળે ગાંઠ. વરમળા આરોપી
કંઠ. શો. ॥ ૩ ॥ વદે વેદ વચન વીમ્બ તન, સો; પાસે બેડા છે જુમજીવન
સો, ॥ ૪ ॥ ત્યાંતો પહેલું મંગળ વરતાય સો. તેમાં ગાયોનાં દાન અપાય
સો ॥ ૫ ॥ ત્યાંતો બીજે મંગળ સવધાન. સો. તેમાં દીધાં દાસીના દાન
સો. ॥ ૬ ॥ ચોરી ત્રીજું મંગળ વરતાય, સો, તેમાં ભોમીનાં દાન દેવાય,
સો. ॥ ૭ ॥ ચોરી ચોથું મંગળ વરતાય સો, તેમાં ભંડાર સહીત વરતાય
સો. ॥ ૮ ॥ પછી વરકન્યા જમ્યા કરસાર. સો. ત્યાંતો આરોપ્યા મોતિડા
ના હાર સો. ॥ ૯ ॥ પછી રૂપેયા વીંટીઓ રમાય. સો. લાગ્યાં વરકન્યા
ગોત્રજને પાય સો. ॥ ૧૦ ॥ પછી કન્યા ઉઠી સતી નાર. સો પડી અંદન
ચીતામાં સાર, સો, ॥ ૧૧ ॥ નાહિ નિકળી અગ્નીથી જહાર. સો. તવ વ-
રત્યો જય જયકાય સો. ॥ ૧૨ ॥ પછી વર્યો વાયુ સંતાન, સો, તેનાં ચારે
ચાર ચાર દાન, સો. ॥ ૧૪ ॥ પછી પરણ્યો અરજુનરાય, શો. એનાંચારે
મંગળ વરતાય સો. ॥ ૧૪ ॥ તેના પછી વર્યા શેદેવ, સો. વરત્યા ચરે
મંગળ તતગેવ. સો ॥ ૧૬ ॥ વર્યા છેવટે નીકળરાય, સો. ચારે મંગળે
દાન અપાય સો. ॥ ૧૬ ॥ પછી કન્યા અગ્નીમાંજ નહાય. સો. પોતે પર-
ણેલી રાખી તે કાય, સો. ॥ ૧૭ ॥ જોઈ પોહે ચ્યા સહુ જનના કોડ, સો.
સર્વે બોલ્યા જે જે શ્રી રણુછોડ ॥ ૧૮ ॥ વલણ ॥ વરકન્યા પરણી ર-

હા વરત્યો જોજોકાર; ધરપત લાગ્યો પુછવા, ઓરે જુગદાધાર

કડવું ૩૮ રાગ સાખી.

વૈશમપાયે અણિપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું કહું, આદ્યપરવ મહીમાય ॥૧॥ ધરપત કહે આજ્ઞાઆપો, ઓરે
જુગજીવન; મચ્છવેધનિ સભામાં બેશી, સર્વ કરે ભોજન ॥૨॥ પ્રભુએ
તવ આજ્ઞા આપી, સર્વ સભામાં પેસો; પોતપોતાની રીત પ્રમાણે પંગને
જમવા બેસો ॥૩॥ રાજ રૂશી જદવ લોક વળી પ્રજપત સર્વ. અન્ના
રથી પણ જમવા જવો, વહેવારનો ધરી ગર્વ ॥ ૩ ॥ એટલે સૌજન ગ-
યા શભામાં, બેઠાપોતાના રિને; ધરપતર ચે શેવકો પાસે, પીગસાવવા માંડ્યુ
પ્રીતે ॥૫॥ રાગ કટાવની છાયા ॥ મીનાકારી થાળી પુરી, મીનાકારી
થાળી પુરી, નહી અધુરી, ચીજે મધુરી, પ્યાલા રૂપાના, માંહી દુધડા, દ્રા-
ખ ચારોળી, સાકર ઘોરી. કેમરિયોળી: મહિ રગદોળી, મલાધ કેરિ બહા-
જ પોળી, કુર કચોદો અચરૂજ; વળી શેવ સરકરા; પુરિ ઘેબરમગદળ
બરફી પેડા, કળીનો લાડુ ઠોર બજલી, દર લાડુલા, કણસાધ મોતીચુર
પુરાયાં દુધપાક વંતાકનું શાક કે રૈતુરત્યોનું; અણદાગ ત્યાં માંહી કાકડી
કારેલા વાલોર વાંકડી કંકોડા ફૂશમાંડ તુજીયા પાપડીઓ પંડાળ વ-
ડીઓ, ગલકા ફળ ટેંભરવા નર્યાં ગવારશીંગો ચોળાફળીઓ કંદમૂળ
બીંડા; અળવી રતાળુ ગાજર ગીલોડું, સકરિયા સુરણ વલીઆરિ, દહી
છમકારિ કઢી વધારિ; ભાત્યભાત્યની ભાજ સમારિ, તાંજરજોને મેથી
સારિ, કાંજરિ કુખીભેગી સુધારિગલજીલીની પેઠના પાનાપતરવેલીયા
હવે વરણવું મેવા કાચા, પસ્તાને લીલી ખારેકો અખોડ અંજીરરાજેરી
સોનેરિ કેળાં, તડયુચને કુંટ બીજેરાં અનુશ રામફળ સેતુરા પાકા કર
મદ ફનસ ફલસા લીલા શીફળ ખજુરફેપી કમરખ જમફળ કરણકેરી
મધુર લામડી; રાણ શીંગોડાં થોડી થોડી, પાકાઉંમર પારસ જાંબુપાટી
ચીકણ કેળા, કુંકણ દાડમ કંકણ, હવે વરણવું ચટનિ અથાણુ; થોડુથે
ડુ મુખથી આવું, કેળાં દોડાં આખળ કાકડ જીરા કેરી મેથીઓ ચીરી
અળદર કેળાં આમ્રચીરીયાં રાઈ સરસીયાં તેમાં દુખીઆ ખારા બીજ
મોળી આગેલી, આદારસ ચટણી લીંબુપટની આદામુળી અળદરમુંજ
મધુરી મધુરી. મીનાકારી થાળી પુરી.

રાગ સાખીનો ॥ વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય વી

સ્તારી તુજને સંભળાવું આઘપરવ મહીમાય ॥ ૧ ॥ સરવેને ભોજન કરાવિ દીધા છે મુખવાસ; કૌરવ લોકો નાશી ગએલા, કન્યા થકી નીરાશ ॥ ૨ ॥ જતા જતાં મારગે આવા દ્વાદશ ગાઉની નેભ, પાપીએ સહુને ઉભા રાખ્યા આવી વનિતાની વેલ ॥ ૩ ॥ દુરીયોધન મુખ એ-વું બોલ્યો રહી ગયો પરણ્યાનો પ્રેમ; મનના મનસુબા રહ્યા મનમાં, મામા કરશું કેમ ॥ ૪ ॥ બોલ્યો શત્રુની ખાશીલો ખુની, ખતાવું એક ઉપાય; પાછી હશે તો શં થઈ ગયું, પણ લેવી કન્યાય ॥ ૫ ॥ બાર ગા-ઉની આ નેજ લાંબી, ઉચી વાંસપુર; આ નેજમાં પાંડવને ઘેરી, હાડ કરો ચક્રચુર ॥ ૬ ॥ એક રથ હંધથી જતો હોએ તો પરાણે બીજી બચ, એવી સાંકડી નેજમાંહી, થનાઈ હોય તે થાય ॥ ૭ ॥ આગળથી ને પાછળથી હંધ ઘેરીને કરીએ કેહેર; કુંતાજીને ને પાંડવને, મારી નાખીએ ઠેર ॥ ૮ ॥ તો રૂપાળી હાથમાં આવે, ભાગ્ય ભળે મળે નારી; દુરીયોધન કહે મામા તારી, બુદ્ધીની બલીહારી ॥ ૯ ॥ એમ કહી ક-હ્યું દુરીયોધનને, સાંભળો વીરા કરણ; છ ક્ષોણી તમ પાસે રાખો કરવા પાંડવનું મરણ ॥ ૧૦ ॥ આ મોઢે તમે સંતાઈ રહો, નેજની ઘોઘામાંહિ પાંડવ નેજમાં પેઠા પછી; ઘેરો જાતજે આંહી ॥ ૧૧ ॥ પાંચ ક્ષોણી લઈને સો ભાઈ, સામે મોઢે જઈએ; જેદ્રથ ભગદત ભુરીશ્યેવા સુસર-મા સૈત રહિએ ॥ ૧૨ ॥ કરણ કહે કમ્બુલ વીરા. પડાવ સામે નાખો; સં-દેશા સાડ નેજની ઉપરે, દસવિસ સેવક રાખો ॥ ૧૩ ॥ દુરીયોધને વિસ જોદ્ધા, નેજપર મુક્યા સાર. પાંડવ પેસે નેજમાં ત્યારે, આપે સમાચાર. ॥ ૧૪ ॥ પછી પોતે પાંચ ક્ષોણી લઈને; સુસરા નેજમાં ગયા, સામે મોઢે, છ ક્ષોણી સન્યાય; આવતુ જતું કોઈ ન દેખે, કરવો છે અન્યાય ॥ ૧૫ ॥ ચોક્કી કરવા રાખેલાને, સમજાવ્યા તે વાર; આપણા પ્રદ્ધો પેહેલા જાસે, તેનો કહેજે સમાચાર ॥ ૧૬ ॥ એ રીતે ગોઠવણ કરીને. સંતાયા છે પાપી ધરૂપતરાયે જમાડયા પછી બેગા થવા રજા આપી ॥ ૧૮ ॥ એટલે રાજા રૂશી જાલે, મળી કરી સભાય; પાંડવો ત્યાં બીરાજ્યા છે, કોરાણે કુંતા માય ॥ ૧૯ ॥ ધરૂપત આવ્યો સરપાવ લાવ્યો, વેહેંચ-વા સાડ સાર; પેહેરામણી પાંડવને દેવાં, હરખ્યો અપરમપાર ॥ ૨૦ ॥ કારભારિ થઈ કૃષ્ણ બીરાજ્યા, સભા શોભે પુરપાટ; ધરૂપતરાયે તી-લક કીધાં, પાંડવને લેલાટ ॥ ૨૧ ॥ બે રથ આપ્યા મોહોરો ભરીને. વળી દિધાં દશ ગામ; સહસ્ર દાસી આપી શેવામાં ધરૂપતીને કામ ॥ ૨૨ ॥ પાંડવને બે ક્ષોણી સેન્યા, દીધી ધરૂપતરાય; આવદાની એક ગામની

આપી, કુન્તાને પડ્યો પાય ॥૨૩॥ તમ જોગ મુજથી નથી અપાયું,
 માગી લ્યો વૃધ સતી; કુન્તાજી કહે ભાવ જોઈએ, બીજું જોઈતું ન-
 થી ॥૨૪॥ તવ ધરમને વરણે લાગ્યો, છો ક્ષત્રી સુપાત્ર; તમ જોગ કાંઈ
 નથી અપાયું, માટે માગી લ્યો જમાત્ર ॥૨૫॥ ધરમ કહે કંઈ ખામી ન-
 થી તવ અરજીનને પુછે; કાંઈક માગી લો મુજ પાશે, તમારી મરજી
 શું છે ॥ ૨૬ ॥ અરજીન કહે પ્રીતિ રાખો, એટલું માગીએ અમો; તવ
 શેદેદને શીશ નમાવ્યું જોશીજી માગો તમે ॥૨૭॥ શેદેવે કહ્યું સંતોષ
 પામ્યા, આનંદ થયા અતી; ભામે બાણ્યું સૈને પુછે પણ મુજને
 પુછતો નથી ॥૨૮॥ એટલામાં નિકુળને પુછ્યું, નીકુળે કહી નાય; પ-
 છી ગયો ભીમની પાસે, પ્રેમે પડીયો પાય ॥૨૯॥ તમ જોગ મુજથી ન
 થી અપાયું, માગો માગ્યા જોગ સદા; ભીમ કહે એટલું માગીશું, નહી
 આપું આ ગદા ॥૩૦॥ ધરપત કહે એમાં શું માગ્યું બળવંતાછો અ-
 તી; એને કોઈ ઉપાડી ન શકે, અમારે કામની નથી ॥ ૩૧ ॥ પણ એ
 ગદા ક્યારે આપુ. જે જોરાવર આવો, જે મંગળ નામનો એક હાથીખતા
 રૂં તે લઈ જવો ॥૩૨॥ કીલ્લો અણિને પુરી મુક્યો છે, દરવાજો ન ઉ-
 ઘેડાય; કીલ્લે ચઢી ઘાસ નાંખે છે દાસો, કીલ્લે રહી જળ પાય ॥ ૩૩ ॥
 એ મદ્દ ભર્યો મસ્તાની, તેને વશ કરી આવો; તોતે હાથીને આ ગદા બે
 વસ્તુ લઈ જવો ॥૩૪॥ ભીમ કહે ખતાવો મુજને કુંચી લીધી તવ
 રાય હાથીના કીલ્લાનું તાણુ ઉઘેડ્યું, હાથીચેત્યો તવ ત્યાંય ॥૩૫॥ ભા
 મસેને દરવાજો ઉઘાડ્યો, તેવોજ હાથી ધસીયો; દરવાજાનિ ખદાર નિક-
 ળીયો, ભીમશેન આઘો ખશીયો ॥૩૬॥ આઘો ખશીને ધાયો ધસીને, ભ-
 યમાં જરા નવ પેઠો; ગદા સહીત છઠંગ મારી, ઉપર ચઢી બેઠો ॥૩૭॥
 બોજ આવ્યો તેથી ગજ ત્રાર્યો, ભીમ તણો ભય ધાર્યો; પ્રકોદરે દડમાં
 દોડાવ્યો, તવ જયમંગળ હાર્યો ॥૩૮॥ નરમ થઈને ઉભો રહ્યો ભીમે
 ફરવ્યો હાથ; નીચે ઊતરીને બોલાવ્યો, તવ ગજ ચાલ્યો સાથ ॥૩૯॥
 સભામાં આવ્યો હાથી બાંધ્યો, ખુશી થયા સહુ રાય; ધરપત કહે અર-
 પણ તમને, જેમંગળને ગદાય ॥૪૦॥ વિનોદમાં પ્રકોદર બોલ્યો મેં ઠીક
 દીધી કમાઈ; ધરપત તુજને શોધ્યો ન મળે; મુજસરખો જમાઈ ॥૪૧॥
 ધરપત કહે ક્ષમા રાખો, બોલો નહી બીજું ત્રીજું. તમ તણા પ્રાક્રમ
 જોઈને આનંદ પામી રિજી. ॥૪૨॥ પછી સરપાવ આપ્યો, સરવને જ
 વો રાજ તેવો દીધો એકલા પ્રભુને કાંઈ ન આપ્યો તવ ભીમે કોધકી-
 ધો ॥૪૩॥ ધરપત કહે કોધ ન કરશો, કંજી છે લક્ષ્મીપતી, તે લક્ષ્મી

શું એમને આપું, બીજું દેવા જોગ નથી ॥૪૪॥ એટલે હરજી આનંદ
પામ્યા, પોતે દીનાનાથ; શાબાસ તારી જ્ઞાન દ્રષ્ટી, કહી શીશ મુકયો હા
થ ॥૪૫॥ પછી સરવે વીદાય માગી, રાય વઘો વચન; ચાર દહાડા લગી
પાન્ડવોને, રાખશું અમ બોવન ॥૪૬॥ એમ કહીને વીદાય આપી સ-
રવેને થઈ ખુશી; તવ પોત પોતાને પથે ચાલ્યા, રાજ રહીયત રૂશી
॥૪૭॥ છપન કોટી જલ્લ બળદેવ, સાથે શ્રી મોરારી; સત્ય પુરૂષો પણ
ઘેર ચાલ્યા, પાન્ડવના હેત ધારી ॥ ૪૮ ॥ તે સત્યવાદી નેળમાં થઈને
ગયા હસ્તીનાપુર; દુષ્ટોને જઈ કહ્યું ચોક્કીદારોએ. ગયા ભીષ્મ વિદુર
॥૪૯॥ એટલે દુરીયોધન થયો રાજ, હવે તો ભાયમ ભળશે; જેનો ભય
હતો તે ગયો, હવે તો કન્યા મળશે ॥૫૦॥ એમ કરીને એ રહ્યા છે; પા-
પીઓ આશા ભેર; પાન્ડવ કુન્તા ચાર દહાડા, રહ્યા ધૃપતને ઘેર ॥૫૧॥
તે પછી પોતે વીદાય માગી. અમને દો આજ્ઞાય; ધરમામ ધણાદનથી સુનું
મોટે કરો વીદાય ॥૫૨॥ તવ ધૃપને આગ્ના આપી, પધારો કુંતાના તન
તવ પોતાનું સેન્ય લઈને; નીકળીયા રાજન ॥૫૩॥ વળણું પાંડવ પાંચે
નીકળ્યા, વાજતે ગાજતે જાય; ધનના રથને ધૃપતી, વળી સંગસન્યાય.

કડવું ૬૯ રાગ સરૈયા છાંયનો.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણુ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું આઘ પરવ મહીમાય ॥ ૧ ॥ સહુ સાથે નીકળ્યા બળીયા
સહુવળાવવા જાય; ભાગેળ સુધી સરવ આવ્યા, આવ્યો ધૃપતરાય ॥૨॥
એવામાં પેલા પ્રજાપતને; ચણાની જરૂર પડી; ભીમની ખાંધેલી ખાણ
હતી, ઉઘેડી તે ઘડી ॥૩॥ જોતામાં એનો જીવ ગભરાયો, હથળવથળ થયો
છેક; સાફ વાશીદુ વાળી મુકેલી, ન મળે દાણો એક ॥ ૪ ॥ જોણુકે આ
કામ ભીમનું. ભાગેળે દોડતો આવ્યો; ભીમ ભાઈ કરી ખાણ ખાલી.
વાંકો દહાડો તું લાવ્યો ॥૫॥ એટલે બોલ્યા ધરમરાજ, આશું કરમભી-
મ કરીયું; ગરિબને ગરદન ઘાલાને, પેટ પોતાનું ભરીયું ॥ ૬ ॥ નાણું
આપો કપ્પી કાપો, તવ ભીમ બોલ્યો ત્યાંય; હીસાબ પ્રમાણે ગણિનેનાણું
દેજો ધૃપતરાય ॥૭॥ ધર્મ કહે ધૃપતને શું છે ભુંડા માંડિ ભવાઈ; ભીમ
કહે જમાવનું દેવું, દેશે તે સી નવાઈ ॥૮॥ એમના ગામમાં રહીને ખા-
ધુછે, તે ખાધા ખરચ દેશે, ધૃપતી આપણે ઘેર ખાશે, તેનું ખરચ કોણ
લેશે ॥૯॥ ધૃપત કહે ક્ષમા રાખો, માં બોલો માફ વચન; અમે અમારે
પ્રજાપતનું, પુણું મનાવશું મન ॥૧૦॥ એમ કહીને વીદાય કીધા, તવ
પથે પળાય, એક રથમાં કુંતા ધૃપતી, ત્રીજા ધરમરાય ॥૧૧॥ આનંદ

કરતા મારગ ચાલ્યા, બેઠો હાથીપર ભેમ; દ્વાદશ માહનિ નેજે આઠ્યા,
 ભીમને આઠ્યો ઠહેમ ॥ ૧૨ ॥ સકળ સેન્યને રોકી કહ્યું આયુધ
 સહુ ઝાલો; જે રીતે ગોઠવણ કરે તે, રિતે નેજામાં ચાલો. ॥ ૧૩ ॥ કુન્તા
 છ કહે મિથ્યા વેમીલો, ભય ભાળે છે અતી, ભીમ કહે મા તમારી પેઠે
 જાત્રા કરાવવી નથી, ॥૧૪॥ ધર્મે કહ્યું કરે તે કરવાનો વીચાર સારોકરે;
 જે જન જાગે તે જન જીવે, ઉધે તે જન મરે. ॥૧૫॥ એવે ભીમે પોતા-
 ને હાથી, સહુથી આગળ રાખ્યો, તે પુઠે એક ક્ષોણિ સેન્યા, તે પુઠે
 જશો રાખ્યો ॥૧૬॥ તે પુઠે ધર્મ ધરપતિ; કુન્તાનો રથ એક; તેની પુઠે
 રથ નિકુળનો, એમ કયો વીવેક ॥૧૭॥ તેની પુઠે બીજી એક ક્ષોણિ તે
 પુઠે અરજુન ભુપ; એવી કીધી ગોઠવણિ ને, દીશે શોભા અનુપ ॥૧૮॥
 પછી પોતે ગદા લેખને, જયમંજળ પર બેઠો, કહ્યું સહુ મુજ પુઠે આવો
 અરજુન સહિત પેશિ ચુક્યા, તવ ગયા સમાચાર ॥ ૨૦ ॥ દુરીયોધનના
 દાસ મુકેલા તે બેઠે તરફ ગયા; કરણને કૌરવને જઈ, સર્વ સમાચાર
 કહ્યા ॥૨૧॥ તવ સહુ નીકળ્યા કોતરમાથી માઠા કરી મનસુખા; ઉત્તર
 દક્ષીણ બેઠે મોઢે, પથ ઘેરીને ઉભા. ॥૨૨॥ ઉત્તર દીશાએ સો બંધુ,
 પાંચ ક્ષોણિ સેન્યાય; જેદ્રથ ભગદત ભુરીશના શકુનિ સુસરમાય,
 ॥ ૨૩ ॥ દક્ષીણ દિશા સુર્યનો નંદન, છે ક્ષોણિ છ સાથ; ડંકા દેતી
 મોઢાં ઘેર્યા, આયુધ વહુને હાથ. ॥ ૨૪ ॥ સુરતણા વાજાં વગાડ્યાં, સાં-
 ભળ્યાં ભીમે કાન, એટલે પોતે બંધ કરાવ્યા, પોતાના નીશાન ॥૨૫॥
 પછી અરજુનજીને કહાવ્યું, શેવક સાથે એમ; તમારા ભણી કોણ આ-
 વ્યુંછે, ઘેરો ઘાલ્યો કેમ. ॥૨૬॥ તે સંદેશો મોકલો ઠહેલા, કહિ અજથી
 ઉતરીયો; ગદા લેખને આગલે મોઢે, ક્રોધ ભર્યો પરવરીયો ॥ ૨૭ ॥
 જઈ જોયુ તો કૌરવ દીકા; સેન્યાને કારભારી, અરજુનજીને કહાવિમોક-
 હ્યો, સમાચાર વિસ્તારિ ॥ ૨૮ ॥ અરજુનને સંદેશો પોહોઝ્યો અરજુરે
 કાહાવ્યું એમ; મુજ ભણિ કરણ સેન્ય સાથે કહો કરિશું કેમ ॥ ૨૯ ॥
 વળતું કહાવ્યું પ્રકોદરે, જે હોય મારો વિર; તોતો પાછી પાહાની ન
 કરતો, રોળી વાળો રણાધર ॥૩૦॥ તવ અરજુને સામું કાહાવ્યું હાડતો
 ઠબકો દેજો, આણીપાની ચીંતા ન કરશે તમારૂં સાચવી લેજો ॥ ૩૧ ॥
 ભીમે કહાવ્યું મારી ચીંતા ન કરતા, કૌરવનું મ્હોત આવ્યું; તે પછી
 શેઠવ નિકુળન, પ્રકોદરે એમ કાહાવ્યું. ॥ ૩૨ ॥ તમારા બેની વચમાં
 શોખ્યાં છે, કુન્તા ધર્મ ધરપતી; તેમાંથી કાઢને હરકતથઈ તો તમો જીવવા
 નથી, ॥૩૩॥ રક્ષણ કરજો, ચાલતો મરજો, પણ વાકો ન થાય વાળ;

કન્યાતું કોઈ હણી ન કરે, રાખજે બહુ સંભાળ ॥૩૪॥ શેદેવ નીકુળેએ
 જાં કાલાવ્યું, ચીંતા ન ધરશે કાંય; દેહમાંથી પ્રાણ ગયા પછી, થનાર
 હોય તે થાય, ॥૩૫॥ એવા સૌના સમાચાર સુણિ, કીધિ લડતમનસુઓ;
 કમ્બર બાંધી ગદા ગ્રહિને, દુષ્ટ સામે જઈ ઉભો, ॥૩૬॥ કરણસામું મો-
 હું કરિને, ઉભો મદ્રનો તન; મરીયાદમાં બેઠ રહ્યા છે; કોઈ ન બોલે
 વચન. ॥૩૭॥ શેદેવ નીકુળ બે બાંધુને, રક્ષણના મનસુખા; ધનુશ ચઢા-
 વિ બાણ લઈને, આગળ પાછળ ઉભા. ॥ ૩૮ ॥ રાતો રાતો થઈ ભામ
 ઉભોછે, કૌરવને કહ્યું એમ; એ નીચ જાતિનીય બુદ્ધિના, મારગથેયો
 કેમ. ॥૩૯॥ દુરીયોધન કહે બોલ્ય વિચારિ કહું તે સાંભળ કાન, પછી
 બોલજે બોલજાં હોય તે ઉતરશે અભામાન, ॥૪૦॥ વળણા અભીમાન
 ઉતારશું, ઓરે કુન્તી તન; વઢે વહ્નભ આતા સુણો, કહે છે દુરીયોધન.

કડવું ૪૦ રાગ ઝુલણા સાખીયોનો.

તડોતડ બે જાણારે, બરોબર બે જાણારે, ॥ ૧ ॥ દુરીયોરન મુખ
 બોલીયો, કન્યા દેહ પડ પાય; ભીમ કહે એ કંપતી તેનો, જાણજે તા-
 રી માય ॥ તડો ॥ ૧ ॥ દુરીયોધન કહે ભીમડા, હાલ મળ્યાં ધર સુત; ર-
 ખડતા રવડતા કુન્તા જારી. તમે પાંચે છો મંત્રના પુત્ર. ॥ તડો ॥ ૨ ॥
 ભિમ કહે અમે તો મંત્રના, દેવ નંદન શુભકરણિ; તજતાત જનમ આં-
 ધળો; તારી મા આખલાને પરણિ. તડો, ॥૫॥ દુરીયો ધન એમ બોલીયો,
 કેવું કપટ અમે કીધું; બાસને દહાડે લાડુ ખવરાવી. કેવું ઝેરજ મુજને
 દીધું. તડો. ॥૪॥ ભીમ કહે ઝેર દઈને, કીધો તેં અન્યાય; પણ પ્ર નુએ
 બચાવિયો, પરણ્યો પાતાળમાં કન્યાય, તડો ॥૫॥ જીવતો આવ્યો ભો-
 મીમાં; આયુશ દન નવ ખુટયા; બારમાને દહાડે સભાવિશે. કેવા ઝાલિ
 ઝાલિને કુટયા તડો, ॥ ૬ ॥ કચરી કચરી મારીયા, કેવું બળ મેં કીધું. આ-
 ડો રાખી તુજ કને, અડધુ રાજ્ય લખાવિ લીધું. તડો. ॥૭॥ દુષ્ટ કહો રા-
 જ્ય લેઈને, શા મુખ દહાડા ભાળ્યા; વળી કૌતક ઉભુ કરી, કેવા લા-
 ખાભોવનમાં બાળ્યા તડો. ॥૮॥ ભીમ કહે ત્યાંથી ઊગર્યા, લાંબી આ-
 યુશ દોરી; મુખ માણ્યું બહુ વનવિશે, હુંતો પરણ્યો, હેડંબા ગોરી.
 તડો. ॥૯॥ દુરીયોધન કહે રણ રહિ, પંચાળમાં શિદ આવ્યા, ખાનપાન
 વણ સુકાઈ ગયા, આવી અમને સભામા લેજાવ્યા. તડો. ॥ ૧૦ ॥ ભી-
 મ કહે દુખ દહાડો હતો, તું આવ્યો તો ચડિ થોડે; કન્યાતો લેવાઈ ન-
 હિ, કેવો પાછો વળ્યો કાળે મેલોડો. તડો. ॥ ૧૧ ॥ દુષ્ટ કહે ભીખારવા
 હો માંથે વઢ્યા કેશ, સ્વયંવરમાં આવિયા, તમે લિધો કાપડિવેશ. તડો
 ॥ ૧૨ ॥ ભિમ કહે થયા કાપિડ, હતા દહાડા દોહડા, વીવાવણ પીડી

કરિ તેંતો ચોળ્યા શરીરે કોણલા. તડો ॥ ૧૩ ॥ ઝાળુ અમે જોતા નથી,
કરમહીણનું ઓહું; શ્રીફળ મોહોર કીધા વીના, તેં તો હાથમાં ઝાલ્યુંતું
કોહું, તડો ॥૧૪॥ વળી સભામાં સહુ રાયને, બોલ કહ્યા બહુખાટા. પર
ણ્યા પેહેલી પેરામણી માગી, કેવા બાંધ્યા કપાળે પાટા. તડો. ॥૧૫॥ શ-
કુની વાણી બોલીયો, સુણ દુરીયોધન રાય; મેણું દોહુ તુજથી દે છે,
મહાઈ પેટ પાસુ બળી જાય. તડો ॥૧૬॥ દુરિયોધન કહે ભીમડા, સમજ
ને દે નારી; ભીમ કહે વરવું હોય તો, તને વરશે તારી ગાન્ધારી, તડો.
॥૧૭॥ વળળ ॥ ગાન્ધારી વરે તુજ તણી, સાંભળ અંધના તન; વહે
વલ્લભ વળી બોલીઓ, રામ દુરીયોધન.

કડવું ૪૧ રાગ મનહર છંદ.

કહત દુરીયો ધન; સુન સુન મંત્ર તન; અખમેરો મન સખ કોધનપે
આયોદ્ધે; મેરી મનગમતીસેં બેડો હો લગન કર, મન પ્યારી પીછીલેને
કુટુંબ ચડાયોદ્ધે; પ્રથમસેં પાઉંપર, ઓરતકું આગેધેર, નૈતો મારમાર-
નાએ, બીચાર જમાયો હે; લહાવલસ્કર મેરો, પ્રાણા નિકારેગોતેરો, છુંદ
છુંદ છોડનોકો, હીમત ધરાયોદ્ધે. ॥ છત્રંગા છદ—ભીમ કહે છે, ॥
ખેલતમેં ધરા ધુજે, દેખતમેં કે ન સુજે; બુજેગોમાનમેમારમાર મા-
રેગો; નાળ ગોળે બાણ છુટે, ગામ તેરો જાકે લુટે; રૂકેમીરાનીયોનો. દાવો
દેકે છુટેગા; મેરા નીકુલચકુંદકારે. તું ડરજાય ઉસકે ઉકારે, તોરેનગારે
સખ ફીટકાઃફીટ ફીટ, ભીમસેનફેરેગો; કહાહું બેરબેર, આયોહુ અજીત
સર, ઘેર લેગો કરી રિસ, શો બંદુકા સીસ મેતો, એઈ ગદાસે તોરેગો.

રાગ સાખીની ચાલ.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજેરાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, આઘપરવ મહીમાય ॥૧॥ દુરીયોધન કહે બોલ એના. કરેછે
કાળો કહેર; શું જુઓછો જોદ્ધા મારા, મારો ભીમને ડેર ॥ ૨ ॥ તવ સહુ
યોધે આયુધ સીધા, મેઘનાદે ગડગડીયા; રાતા તાતા ફેરવ થાતા. મારવા
તુટી પડીયા ॥ ૩ ॥ ત્રકોદર પર ત્રપ્ટી કીધી, મન મુકી દે માર; ગુણપતી
ગેડિ ગદાયો મારે. તરયસ તોર તરવાર ॥૪॥ આયુધ ઉછાળે અતીઘણું
ને, જણાવે ઝાઝું જોર; વરસાવ્યો વરસાદ, બાણતણો ત્યાં થયું અંધાઈ
ધોર ॥૫॥ ધરિને ધાતા બહુ મદ માતા, લિમને મુમત મુકાવે; આડા
અવળો લિમ ખરિને, આવતા આયુધ ચુકાવે ॥ ૬ ॥ એવામાં તો જોર
કરિને; જોદ્રથે બાણ લિધું; લિમનિ નજર ચુકાવિને, રૂદેમા ભોંકી દીધું
॥ ૬ ॥ તવ લિમનો પ્રાણ ઉંચો ચડિયો, પડિયો ઢળીને ધરણ દુરિ-

ચોધન કહે ધન્ય બનેવી, હરખ્યું અંતઃકરણ ॥૬॥ શું બુઝાણે શકુની
મામા, ખડગ લેધને જવો, ભીમ તણે ભય નથી હવે ભાણેજવહુ લે
આવો ॥૩॥ તવ તરવાર લઇ ચાલ્યો શકુની, નેળવીશે પરચરીયો; હાથી
મુઠીને આગળ ગયો, સેન્યામાં કેહેર આદરીયો ॥૧૦॥ સેન્યાના ચોધે
બુઝો પાડી; શેદેવ આઠ્યો શકુની; અમારા સહુના ક્ષય કરે છે, માહા
ખુનીનો ખુની ॥૧૧॥ શેદેવ જાણ્યું કન્યા હરશે, ધનુષપર બાણ લીધું;
પવનાસ્તરનો મંત્ર લખિને, મામાને ભોળી દીધું ॥ ૧૨ ॥ છાતી છેદાણિ
રૂદે ભેગાણી; પ્રાણજી ઉંચો ચડીયો, વાયુ મંત્રથી ઉછાળ્યો તે નેળનિબા-
રણે પડાયો ॥૧૩॥ એક ઘડીયે ઉભો થયો, ગયો રાયની કને, શકુની ક-
હે કન્યા લેતાં, શેદેવે કુટયો મને ॥૧૪॥ એવામાં ત્રકોદર ઉઠ્યો; મુરછા
વળી સાર; પોતાની સેન્યમાં ભંગરાણ દિઠું મેળ્યો અપરમપાર ॥૧૫॥
એમ વિચાર્યું એવું ધાર્યું, મરવું છે એક વાર. કટીકશીને દંત ડશી-
ને, થયો ત્રકોદર ત્યાર ॥૧૬॥ વળણ ॥ ત્યાર થયો સુત વાયુનો લોચન
રાતાં ચોળ; વદ્ધલ વહે મદાં ગ્રહી, વાળવો ધાયો રોળ,

કડવું ૪૨ રાગ રાજન રાચેજો.

વૈશમપાયે એલીપેરે બોલ્યા, સાણજનમેજેરાય; રાજનરાચેજી. ચિ-
સ્તારી તુજને મંલળાવું; યદ્ધ તણે મહીમાય. રાજ૦ ॥૧॥ ભીમકળક
ળીયો બીહામણો બળીયો, મેત્રનાદે ગડગડીયો, રાજ૦ ગદા ગ્રહીને નેત્ર
મીચીને; કહિરવ દળમાં પડીયો. રાજ૦ ॥૨॥ ગદા ઝપાટે સુર સપાટે,
વાળે કચ્ચર ધાણ. રાજ૦ ઢીંચણ કોહોણિ પ્રહાર પાટુનો, કરીને લેછે
પ્રાણ, રાજ૦ ઘોડા ગળડાવે ઊંટ અટકાવે ત્રકોદર વાયુ તન; રાજ૦
રથ વાંકા વાળે હાથી ઉછાળે, પુંઠ ગ્રહીને ગગન. રાજ૦ ॥ ૪ ॥ એવા
ઉછાળ્યા કે ઘડ લંક પડિયા, એમજ ક્રીધો કહેર, રાજ૦ એક ઘડિ અ-
તી જીલમ ક્રીધો, માયા છ હજાર ઠેર રા૦ ॥૫॥ તવ ત્રાશ્યા સહુ જોધા
સેન્યાના, માર પડ્યા માહા પડ્યા માઠ, રા૦ લડવું ને વઢવું સરવે ભુલ્યા
જીવ લેધ લેધને નાહા. રા૦ ॥૬॥ રથા સો ભાઈને પાંચ કારભારી, જાણ્યું
કે જસે પ્રાણ. રા૦ નાશોરે મામા થાશે ન સાંમા, વળશે કચ્ચરવાણરા,
॥૭॥ એવો એમનો વાંકો દહાડો. મુમત ભરેલા માઠા રા ॥૮॥ ભીમે જાણ્યું
કાંઈ રસ્તો ન સુજ્યો, સરવે નેળમાં નાહા રા૦ ॥૯॥ ભીમે જાણ્યું કેમલુ
થયું, કર્યા મુખે પોકાર, રા૦ જોજો જોશી શત્રુ આઠ્યા છે; આયુધ
રાખજો ત્યાર રા૦ ॥૧૦॥ તવ શેદેવે બાણ ચઢાળ્યું મારવા ક્રીધી પર
રા૦ ફરીયોધન કહે કેમ કરીયું, બેખાજુ મરવાનું ઠેર. રાજ૦ ॥ ૧૦ ॥

એવામાં પ્રકોદર આબ્યો, નેળમાં સહુને ઝાલ્યા ॥૨૦॥ એક એક પર ના-
ખીને કર્યો ઢગલો, એ પગ વચ્ચે ઘાલ્યા. ૨૦ ॥૧૧॥ ધરણુ ઢાળીને દોર
હાં મંગાવ્યાં, બાંધ્યા કૌરવના પાય. ૨૦ પછી સરવનાં વસ્ત્ર કાઢ્યાં,
માથે જાણ્યા જેવા થાય ૨૦ ॥૧૨॥ ઉંઘે મસ્તકે લિચક્યા ભીપે, લેધ ગ
થો નેળ બહાર. ૨૦ નેળને મોઢે પ્રક્ષ આંબલીનું, તેણે ટાંચ્યા તેણીવાર
૨૦ ॥ ૧૩ ॥ પછી પોતાનો હાથી ને સેન્યા. નીકળીયા નેળ બહાર;
૨૦ એવે ધરમનો રથ બહાર આબ્યો, કર્યો કઠિરવે પોકાર ૨૦ ॥ ૧૪ ॥
ઓરે ધરમરાય અમને છોડાવો, તે સુણ્યું ધરમે કાન ૨૦ હોજલમાં
થી ડોકું કરી બેયું, સતી તણુ સંતાન. ૨૦ ॥ ૧૫ ॥ નગન નીરખ્યા ને
નીચુ ઘાલ્યું, બોલ્યા ભોમ પ્રત્યે એપ. ૨૦ ઓ કુમતીના અવળી
ગતીના, આ અનરય કીધો કેમ ૨૦ ॥ ૧૬ ॥ મુકી ગરવને છોડ સરવને
પુરણુ પ્રગટે છે શોક. ૨૦ દીનમણીને એબ બતાવિ, લાજે પીનરલોક
૨૦ ॥ ૧૭ ॥ એમ બેઉ ભાઈ વાન કરે છે; એવે પાછળ થું થાય; ૨૦
અરજુનને નિકળવા રથ હંકાર્યો, બોલીયો કર્ણ રાય ૨૦ ॥ ૧૮ ॥
ઉભો રહે સતી સન યુધ માગુ છું, કર્યો અરજુને ઉચ્ચાર ૨૦
૦ ॥ વડી વારના શી ઉભા રહ્યાતા, ચાલો થાઓ તૈયાર ॥ ૧૯ ॥ વળણુ ॥
અરજુને રથ રાખીયો, હાથ ગ્રહ હથીઆર; વહન વહે મેઉ જણે
કર્યો ધનુષ ટંકાર

કડવું ૪૬ રાગ કલ્યાણની છાય નો.

વૈશમપાયે એલીપેરે બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાયરે; ત્રિસ્તારીતુજને
સંભળાવું. યુદ્ધ તણો મહીમાયર ॥ ૧ ॥ કરણે પહેલો પહેલો હાથ ઉપાડ્યો,
બાણ ફેંક્યું ખરે રંગરે. તેવ અરજુને સામુ મારને કીધું કરણનું ભંગ
રે ॥ ૨ ॥ તવ કરણે નામપામ માર્યું, નાગ ત્યાં બાંધવા જાયરે; અરજુ-
ને ગરડાસ્તર માર્યું તે, નાગને વિણી ખાયરે ॥ ૩ ॥ તવ કરણે પર્વા-
સ્તર માર્યુંકે. ચાલ્યું પરવતનું પુરરે; અરજુનજીએ વજરાસ્તર મારિને
પરવત કર્યા ચક્રચર ૪ ॥ તવ કરણે અગ્નાસ્તર ફેંક્યું અગ્ની બાળવા
જાયરે; અરજુનજીએ મેઘાસ્તર માર્યું, તેણે અગ્નીબધો હોલવાય ॥ પછી
કરણે બાણ એકમાર્યું છેકનીશાનિ આપીરે; અરજુનજીના રથતણિયજ
ઝડપ નાખી કાપીરે ॥ ૧ ॥ તવ અરજુને કાળજર માર્યું. પુરણુ જણાવી
શીશરે ॥ ૭ ॥ પછી સામા સામી બહુ ચઢ્યા કેપે, વરસાવે બાણ અ-
ખારે; અગ્નિતાં છુટે અનંત ઉઠે થઈ ગયો અંધકાર ॥ ૮ ॥ કરણુ

રાજએક બાણુ મારેને, સાતસહસ્ર બાણુજયરે; અરજુનજનુ' પણ એક
 બાણુ જતાં; કરણુ જેટલાં થાયરે ॥૯॥ પણ કરણુ પુ'ઠે છ ક્ષોણીસેન્યા,
 તેનાં આવે હથીઆરે; એકલો અરજુન કેમ કરી પેાહોયે, પડવા માં-
 ડયો એને મારે ॥ ૧૦ ॥ એવામાં નેજને સામે માંડે, ધર્મ ભીમ જક
 કરેરે; યધીષ્ઠર કહે છેડ સરવને, મુજ કુળ લાજી મરેયે ॥૧૧॥ ભીમકહે
 લંપટ છેલટકતા, સીક્ષા લાયક પરમાણુરે; ધર્મ કહે મુજ જમદંતમાં
 લેઈ, કાઢીશ માઠરે પ્રાણુરે ॥ ૧૨ ॥ ભીમ કહે તમે બેડા છોડાવવા, પ-
 ણુ પણે ઘેરાયો બ્રાતરે. અરજુનની પખે જમને આવુ, તે પછી છોડયા
 ની વાતરે ॥ ૧૩ ॥ એમ કહીને નેજપર ચડી, સુરોપુરો નર કહાવ્યોરે;
 ગદા લેઈને અવળો ફરીને એ, કર્ણની સેન્યામાં આવ્યોરે ॥ ૧૪ ॥
 નીચુ ઘાલીને ઝુડવા લાગ્યો, બાવડં બન્યુ છેક લોક રે, એરેકઃણરાય
 ઘણ વાળી નાંખ્યો પાડી પોકાપોકરે ॥૧૫॥ તવ કરણે જાણ્યું કહેર કી-
 ઘો ભીમે. કહાડુ એનો પ્રાણુરે; એમ જાણિ મારવાને પુ'ઠ ફેરવી, અર-
 જુને લીધું બાણુરે ॥ ૧૬ ॥ એમ જાણ્યુ કે મારા ભાઈને મારશે, તેથી
 નાગનો મંત્ર સાધ્યોરે; ભીમને મારતાં પહેલાં કરણને ત્યાં અવળે હાથે
 બાંધ્યોરે ॥૧૭॥ કર્ણ બંધાયો કે શેન્ય ગભરાયું ને, નાસી ગયું ચોપાસરે;
 ભીમે બાંધેલ કરણને ઝાલીને, કીધો માર મારી ત્રામરે ॥૧૮॥ અરજુન
 ને કહ્યું નેજ બહાર નીકળો, તવ ચ આલતો કીધોરે ॥ ૧૯ ॥ અડ-
 ધી નેજમાં જઈ ભીમે રાખ્યો, ઢીંચણુ દે ઢાળ્યો ધરણુરે; પછી પેહેરે-
 લાં વસ્ત્ર કાઢી લીધાં. કર્ણ કહે બહુ મરણુરે ॥ ૨૦ ॥ લાજ લિધા વણુ
 મારી નાંખ મુજને એરે ભીમસેન ભાઈરે, ભીમ કહે સોને કિધા તુજ
 જેવા, તો ત હરે શી નવાઈરે ॥ ૨૧ ॥ એમ કહી નજ લાવ્યો નેજ બા-
 રણુ. ધરમે જોયો તતકાળરે; ભીમને કહ્યુ આને શું શીખ્યો, એરે કર-
 મ ચંડાળરે ॥ ૨૨ ॥ બાળ્યો તારો ધારો છોડને આ ભારો નહીતો જુ-
 લમ મેં ધાર્યોરે; એટલે ભીમે નજ કૈરવનો, ભારો ભોમી ઉતાર્યોરે, ૨૩
 ચરણુ છોડમાં કહ્યું છાનુ માનં; કરીશ કાળો કહેરરે. જે લુમડાં લેવા
 ઉભા રહેશોતો; હું મારી નાંખીશ દેરરે ॥૨૪॥ એમ કરિ છોડયા કરણુ
 સહિતને. ભીમના ભય માહા માઠારે; જેવા જનેતાયે જાણ્યાતા તેવા,
 વસ્ત્ર વીના સહુ નાઠારે ॥૨૫॥ ધર્મ કહે અહ્યા વસ્ત્ર લેઈ જવો, પણ
 ભીમનો ભયઃહોયરે, જીવ જશે તેથી લાજ છોને જતી, નાસી ગયા
 સહુ કાયરે ॥૨૬॥ વળણ ॥ નજ સ્વરૂપ નાસી ગયા, હભામારગએ જાય;
 બચ્ચ વદ્ધિલ વાણી વડે, ભલિ થઈ શિક્ષાય,

કડવું ૪૪ રાગ સવર્યાની ચાલ.

વર્ષશમપાયે એણિપેર બોલ્યા, સુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તુજને
 મંભળાવું આવપરવ મહીમાય ॥૧॥ કાળેમોઢે કઉરવ નાહા; ઉભામારગે
 એ પળાય; વાજતે ગાજતે સુત સતીના, ધીરે ધીરે જાય ॥ ૨ ॥ મારગ
 મતાં રાત્રી પળકે નાહનું આબુ એક ગામ, તે ઠેકાણે એક રૂજની, પા
 નડવે કર્યા વી રામ ॥૩॥ નાઠેલા જે કઉરવ લોકો, કોઇ સ્થળે નવ રહ્યા
 યાદ પેહેર રાત્રી જતામાં, હસ્તીનાપુર ગયા ॥૪॥ દરવાજા બાહારજમ
 જમને ઉભા.ટાળે વળીન વીચારે, નજ સ્વરૂપે નમ્ર વિશે, જહું કેવે
 પ્રકારે ॥ ૫ ॥ દરવાજા જણે રમ્યત જણે, પાકી ફોજેતી થાય; મામાયે
 કહ્યું એકે એકે, પેસો ગામની માંચ ॥ ૬ ॥ એટલે પેહેલો જેદ્રથ ગયો,
 તે પછી સંસરમાય; તે પછી ભગદત ભુરિશયેના પછી માંમા પળાય
 ॥ ૭ ॥ દરવાજાના દરવાજા લોકો, તેમને આવ્યો વીચાર; નાગા નાગા કે-
 ય ગામમાં પેશે, આ કઉરવ અપાર ॥ ૧૮ ॥ એવામાં નો શકુની મામા,
 પુષ્પપણેથી ચાલ્યા; એટલે હડયા દરવાજા લોકો, ઝડપ જૈનેઝાલ્યા ॥૯॥
 મોઢે પેકારે બહુ માર મારે, પડયુ મામા પર રોણુ; માયો કહે એકલાને
 ન મારો, આ રહ્યું બધું બહાર ટાળુ ॥ ૧૦ ॥ તવ દાસોએ બ્રમ પાડી
 મોલાવ્યા બેધ અપાર; જમને ઝાલ્યું. આણું ટાળું દેવા માંડ્યો માર
 ॥ ૧૧ ॥ દુરીયોધન કહે શીઠ મારોછે. હું તમારો છત્રપતી; પણ ચાર
 બળી માર મારે બાકી મુકતા નથી ॥૧૩॥ એક શેવકે મશાલ કીધી, મો
 માં જોયાં જે વારે; શેવક લાજ્યા કઉરવલાજ્યા; અન્યો અન્યતે વારે ॥૧૩॥
 દાસોએ પુછ્યું આ શું મહારાજ. કુષ્ટો કહેભીમેલુટયા; કુટયામાં બાકી
 કતા તે. તમોએ અહિયાં કુટયા ॥૧૪॥ સેવકો કહે ક્ષમા કરજો, કહીને વ
 ત્રો દિધા; અંધ તણા સરવ સુનોયે, એક એક પેહેરી લાધાં ॥ ૧૫ ॥
 પછિ છાંન્મમાના નગ્રમાં ચાલ્યા પોત પોતાને ઘેર; જરની ધરણીઓએપુછ
 યા લાગી, મચ્છવેધની જે પેર ॥૧૬॥ ભાણુમતિયે છત્રપતિને કહ્યું, પી
 કેજી આવો; મુજને અતિ આનંદ થાશે; શોકલડી બતાવો ॥૧૫॥ દુ-
 રીયોધન કહે ઓરે તારણી. તુજ પર લાવું કેમ. ભાણુમતી કહે લાવવી
 રી પણ, ભલો મળી ગયો ભેમ ॥૧૮॥ એમ કહોને તે ત્યાં રહ્યા છે; એવા
 માં વહાણું વાહાય; પાંડ વીસરામ કર્યો છે ત્યાંથી ઇંદ્રપસ્ત થાય ॥૧૯॥
 ગાતાનું ઘર રાજ્ય સંભાળ્યું. વરતાવી ધરમની આણુ મુખ રૂપે બાધપી
 ન રહે છે. સતીના સુત સુજણ ॥૨૦॥ વણ રાજપાટ લઈ પાંડવ રહ્યા
 પુણે મહુ કરજોડ, મચ્છવેધ કથા પુરણ હવે, બોલો જેજે શ્રીરણુએડ ॥

દરેક જાતના તાવ તથા પેટના તમામ દર્દો માટે અકસીર ઇલાજ.

ટ્રેડ માર્ક.

વાપરો
જેનસન

એગ્યુ
સ્પેસીફીક

- ૧ આ દવા દરેક જાતના તાવ જેવાકે ટાઢીઓ, ચોથીઓ, એકાંતરીઓ મેલે-રીઆ તેમજ ઇન્ફલ્યુએન્સા વીગેરે ઉપર અકસીર ખાત્રીલાયક ઇલાજ છે.
- ૨ આ દવા પેટના તમામ રોગો જેવાકે ખરોલ, જલંધર, પાંડુરોગ, (કમળો) વીગેરે દર્દોને ઘણોજ અભયળી જેવો ફાયદો કરે છે.
- ૩ આ દવા શરીરમાંના હંમેશના જીર્ણવર તથા અપચા માટે દરરોજ રાત્રે સુતી વખતે એકજ ડોઝ લીધાથી દસ્ત સાફ લાવી પાચનક્રીયાને સુધારી બેહુલ શક્તી આપી શરીરને મજબુત બનાવે છે.
- ૪ આ દવા એવી અકસીરકારક અને ખાત્રીપૂર્વક છે કે આપે બીજા એગ્યુ-મીક્ષર તેમજ બીજી બધી દવાઓ વાપરી નાઉમેડ થયેલા દરદીઓને એક વખત એકજ બાટલી વાપરવા અમારી ખાસ ભલામણ છે.
- ૫ દરેક ગ્રાહકોને ખાસ ભલામણ કરીએ છીએ કે બાટલી ખરીદતા પહેલાં જોખા ઉપર જેનસન એગ્યુસ્પેસીફીક તેમજ ટ્રેડમાર્ક તપાસીનેજ બાટલી લેવી.
- ૬ દવા વાપરવાની રીત બાટલી ઉપર આંકા છે તે મુજબ લેવી.
- ૭ જોરાકમાં દૂધ, ભાત, ખીચડી, ખાજરીનો રોટલો, ઘંસ, ભડકુ વીગેરે પચી શકે તેવો હલકો જોરાક લેવો.
- ૮ ઘી, તેલ, મરચુ, ખટાશ વીગેરે ખાવું નહી.

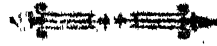
સોલ એજન્ટ:-માણેકલાલ ફકીરચંદ.

ત્રણ દરવાજા, અમદાવાદ.

તા. ક.-અમારે ત્યાંથી દરેક જાતની વીલાયતી દવાઓ, પરક્યુમરી સાબુઓ, ચાહ તેમજ દરેક જાતના એસીડો તેમજ કેમીકલ્સનો સામાન છુટક તેમજ જથ્થાબંધ કીફાયત લાવથી મળશે.

બાબુ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, રીચીરોડ, બાલાહનુમાન પાસે-અમદાવાદ.

જોડેર ખખર.

માહાભારતની કથા.

અદારે પર્વ સાથે.

વ્યાસજી વલ્લભરામ સુરજરામ કથા કહે છે તે ચીત્ર સાથેની છપાઈને તૈયાર થઈ છે. તેના પાનાં ૧૦૩૪ કદ રોયલ ૮ પેજ છે. તેની કીંમત રૂ. ૧૦-૦-૦ પોપ્ટેજ ખર્ચ જુદું.

૦-૧૨-૦ મચ્છવેધની કથા વલ્લભ વ્યાસની બનાવેલી ચીત્ર સાથેની તૈયાર છે બીજા બનાવટી મચ્છવેધ નીકળ્યા છે, માટે કત્તિનો ડ્રોટો બુક ઉપર તપાસી જોઈ લેશે.

૦-૧૨-૦ મુરેખાહરણ વલ્લભ વ્યાસનું બનાવેલું તૈયાર છે. બીજા બનાવટી મુરેખાહરણ નીકળ્યા છે માટે કત્તિનો ડ્રોટો બુક ઉપર તપાસી જોઈ લેશે.

૦-૧૨-૦ અભેમન્યુનો ચક્રાવો વલ્લભ વ્યાસનો બનાવેલો તૈયાર છે. બીજા બનાવટી અભેમન્યુનો ચક્રાવો નીકળ્યા છે માટે કત્તિનો ડ્રોટો બુક ઉપર તપાસી જોઈ લેશે.

૧-૦-૦ પાંડવા અશ્વમેધ વલ્લભ વ્યાસનો બનાવેલો તૈયાર છે.

તા. ક.-આવૃત્તી ૧૦ મીમાં પુણ ઉપર વ્યાસ વલ્લભરામ સુરજરામનો ડ્રોટો છાપવામાં આવેલો છે. તે શીવાયનો મચ્છવેધ બનાવટી સમજવો.

આ ઉપર લખેલાં પુસ્તકો અમારા ત્યાંથી મળશે.

શા. માણિકલાલ ફકીરચંદ દવાવાળા.

કે. વણ દરવાજા-અમદાવાદ.

બુકસેલર જયન્તીલાલ નારણલાલ મોતીલાલ શાહ.

રીત્તારોડ-અમદાવાદ.

